

§ 1 Anmälan om avskrivning av proposition

Tredje vice talmannen meddelade att talmannen den 4 november avskrivit prop. 2013/14:151 *Skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el* samt de med anledning av propositionen väckta motionerna Sk9–Sk12.

§ 2 Svar på interpellationerna 2014/15:40, 42 och 75 om obligatoriskt gymnasium

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Fru talman! Jan Björklund har frågat mig varför jag avser att genomföra en reform som riskerar att leda till fler avhopp från gymnasieskolan. Roger Haddad har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att förebygga avhopp i gymnasieskolan. Roger Haddad har också frågat mig vilka slutsatser jag drar av underlag som visar att nästan 40 procent av yrkes eleverna som lämnar gymnasieskolan gör det utan ett slutbetyg. Ida Drougge har frågat mig hur obligatorisk gymnasieskola motverkar skoltrötthet och hur elever som vill ta ett utbytesår eller på annat sätt gå sin egen väg ska kunna göra det med en gymnasieskola som är obligatorisk. Ida Drougge har även frågat mig hur jag tänker få stöd för obligatorisk gymnasieskola i riksdagen. Eftersom frågorna är närliggande har jag valt att besvara interpellationerna i ett sammanhang.

En gymnasieutbildning har nära nog blivit en förutsättning för att få ett jobb och för att klara sig på en alltmer kunskapsintensiv arbetsmarknad. Att ha slutfört en gymnasial utbildning är ett kvitto på att man har utvecklat förmågor som är viktiga både i arbetslivet och för vidare studier. Arbetslösheten bland unga som inte avslutat en gymnasieutbildning är ungefär dubbelt så hög som bland dem som har en gymnasieutbildning. Lägre arbetslöshet och fler i arbete förutsätter att unga genomgår en gymnasieutbildning. Vi får helt enkelt inte lura våra ungdomar att de inte behöver detta. Samhället måste i stället ta ett större ansvar för att alla unga människor ska få gymnasieutbildning.

Utvecklingen med en minskande andel elever i yrkesprogram i gymnasieskolan riskerar att få negativa konsekvenser för kompetensförsörjningen och matchningen på arbetsmarknaden. Frågan om ett program ger

grundläggande behörighet till högskolestudier är av stor betydelse för elevernas val av utbildning. De förändringar av yrkesprogrammen som den förra regeringen drev fram kan ha medverkat till att yrkesprogrammen framstått som mindre attraktiva för många ungdomar.

Regeringen anser att alla nationella program i gymnasieskolan måste ha en bred gemensam kunskapsbas som ger grundläggande behörighet till högskolestudier. Det handlar inte om att alla ska bli akademiker. Det handlar om rusta individen, underlätta för den enskilda individen att eventuellt skola om sig i framtiden, trygga den framtida kompetensförsörjningen och framför allt gynna den svenska konkurrenskraften.

Roger Haddad har frågat mig vilka slutsatser jag drar av att nästan 40 procent av yrkes eleverna som lämnar gymnasieskolan gör det utan slutbetyg.

För att kunna lämna rätt förslag på åtgärder är det viktigt att särskilt analysera varför elever på vissa program i större utsträckning än andra inte får slutbetyg. Det är rimligt att utgå från att en av de viktigaste åtgärderna för att motverka avhopp är att öka elevernas motivation att slutföra sin utbildning. Regeringen vill höja kvaliteten i yrkesprogrammen genom ett ökat branschinflytande i så kallade yrkescollege. Vi tror att en närmare koppling till arbetsmarknaden ökar elevernas motivation att fullfölja sin utbildning. En ambitionshöjning för gymnasieskolans yrkesprogram ger vinster för såväl arbetsgivare och utbildningsanordnare som elever.

Ida Drougge har frågat mig hur en obligatorisk gymnasieskola motverkar skoltrötthet och hur elever som vill ta ett utbytesår eller på annat sätt gå sin egen väg ska kunna göra det med en gymnasieskola som är obligatorisk.

Det kommer att krävas stora insatser för att alla unga ska slutföra en gymnasieutbildning. Eleverna ska få det stöd de behöver för att klara detta efter sina förutsättningar. Lagstiftningen rörande elevers rätt till särskilt stöd i gymnasieskolan bör av denna anledning ses över.

Regeringen vill att en särskild utredare ska se över alla de frågeställningar som interpellanten berör för att på olika sätt se till att vi klarar av de utmaningar som pekas på. Den slutliga frågan är hur vi ska kunna få stöd för detta i riksdagen. Vi är en samarbetsregering. Vi hoppas att andra partier i riksdagen ska vilja ta ansvar för Sverige och rusta Sverige genom att vi kan göra det tillsammans och uppnå ambitionen.

Anf. 2 JAN BJÖRKLUND (FP):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet! Obligatorisk gymnasieskola med ett krav att alla ska läsa in högskolebehörighet är en modell som regeringen nu har aviserat som inte har prövats i något annat land i hela världen. Det har säkert övervägts, men alla har avstått. Det är ett djärvt steg som regeringen vill ta. Frågan är vilket problem det löser.

Om det vore så att vi genom att stifta en lag kunde göra alla i hela Sveriges befolkning universitetskompetenta vore det enkelt. Det ni säger är att alla, 100 procent, ska bli universitetskompetenta. Ni vill att alla ska gå i gymnasiet och att alla ska tvingas läsa in högskolebehörighet. Inget annat land har uppnått det.

Det kan nås. Genom att man sänker kraven för högskolebehörighet ganska kraftigt blir naturligtvis alla högskolebehöriga. Man kan sänka kra-

vet på gymnasiestudierna ganska kraftigt så att alla går igenom utan problem. Då når man det också. Men om man ska bibehålla kravnivåerna är det en väldig utmaning.

Det statsrådet inte nämner är att en tredjedel i varje årskull i dag inte fullföljer gymnasiet. Antingen hoppar de av eller så går de i och för sig färdigt men når inte målen och får underkända betyg i alltför många ämnen. En tredjedel i varje årskull når inte målen. Är det så enkelt som att lagstifta så når de målen och går kvar?

Jag tror att man måste inse att ungdomar är olika. En del vill läsa teoretiska högskolestudier. En del vill gå vidare till universitetet och en del vill gå ut i yrkeslivet. Och man har olika färdigheter, förmågor och talanger.

Ni verkar tro att det enkelt skulle låta sig göras att stöpa alla i samma form så att alla rustas för livet och Sveriges konkurrenskraft ökar – och allt som står i interpellationssvaret. Ni verkar tro att det bara sker om vi lagstiftar om detta. Då borde vartenda land ha gjort det. Men ingen har gjort det, eftersom det inte fungerar i verkligheten. För att ta studentexamen och bli universitetsbehörig krävs det både studiemotivation och studiedisciplin. Och det går inte att lagstifta fram.

Anf. 3 ROGER HADDAD (FP):

Fru talman! Jag vill först tacka statsrådet Aida Hadzialic för svaret och samtidigt gratulera till det viktiga uppdraget som gymnasieminister.

Jag har ställt ett par frågor till statsrådet, bland annat om att fyra av tio elever i det gamla gymnasiesystemet – alltså våren 2011 – lämnade yrkesprogrammet efter tre år. Man kan säga att resultat av den socialdemokratiska gymnasiepolitiken alltså var att ungefär 40 procent lämnade skolan utan slutfärd. De gick rakt ut i utanförskap och arbetslöshet.

Statsrådet har totalt missat varför den nya gymnasieskolan reformerades så sent som hösten 2011. Precis de argument som statsrådet redogör för i svaret, koppling till näringslivet, närmare kontakt, ökat branschinflytande och motivation, konstaterades i Anita Ferns utredning som förklaring till varför staten och Sverige behövde reformera yrkes- och lärlingsprogrammen men också gymnasieskolan.

Den första årskullen som lämnade denna gymnasieskola gick ut i våras, 2014. Nu står statsrådet och säger att som ett av sina första initiativ i regeringen vill hon riva upp hela det arbetet. Det är lite oansvarigt. Man ser över huvud taget inte till bakgrunden till reformen.

Jag blir också illa berörd av att statsrådet säger att vi lurar ungdomar att tro att de inte behöver slutföra gymnasieutbildning. Hela vår skolpolitik bygger på att en bättre grundskola ska leverera bättre resultat och ska rusta elever för att bättre klara av gymnasiet. Huvudförklaringen till att gymnasieelever hoppar av gymnasiet är dåliga förkunskaper från grundskolan. Statsrådet Aida Hadzialic säger ingenting om det i svaret.

Frågan om yrkescollege berörs som en förklaring till hur statsrådet och regeringen resonerar. Jag har sett exakt samma text i en artikel av Ibrahim Baylan i februari 2013 som jag visar upp här i kammaren. Där står det just att man vill satsa på yrkescollege. Min fråga blir då: Om ni nu på allvar vill öka branschinflytandet – det låter snarligt Folkpartiets förslag om branschlärningar – innebär det då att branschen ska styra över innehållet? Det står så i er artikel, och det framgår indirekt i statsrådets svar.

Prot. 2014/15:17
6 november

Svar på
interpellationer

Om maskinbranschen, CNC-operatörerna och restaurangbranschen vill ha yrkesskickliga, duktiga tjejer och killar från gymnasiet utan de teoretiska momenten, kommer statsrådet då att säga: Okej, vi utformar den typen av yrkescollege – eller vad man nu vill kalla det? Det är det intressanta. Innebär det att branschen får ett reellt inflytande? Eller kommer regeringen ändå att gå vidare med förslaget att åter teoretisera yrkesprogrammen som har bidragit till att Sverige har mycket stora avhopp på gymnasiet och att vi har en ungdomsarbetslöshet som är bland de högsta i Europa?

Anf. 4 IDA DROUGGE (M):

Fru talman! Jag vill tacka Aida Hadzialic för svaret.

Jag tror att jag förstår hur du, Aida Hadzialic, och Socialdemokraterna har tänkt. I Sverige har vi stora kunskapsutmaningar framför oss. För att kunna konkurrera med omvärlden behöver vi fortsatt utveckling och en bra ekonomi. Då behöver vi också leverera i kunskap. Kunskapen är jätteviktig. Det förstår jag mycket väl.

Vad jag inte förstår är hur ni tror att gymnasiet som tvång blir lösningen. Det handlar inte om att jag är naiv och inte tror att fler behöver gå eller att fler inte ska behöva gå i gymnasiet. Det är klart att det vore jättebra ifall fler fullföljer gymnasiet. Frågan är hur tvånget och inte innehållet ska vara lösningen.

I ditt svar formulerar du dig mer som om innehållet i gymnasieskolan är det som är viktigt. Fler elever ska få stöd, fler elever behöver få hjälp och kvaliteten behöver höjas. Det är jättebra. Men ditt förslag och det som vi debatterar här i dag handlar framför allt om själva tvånget och hur ni tror att tvång löser studiemotivationen.

Många studenter och elever löser det själva i dag genom att se över sin gymnasietid. De kanske känner att de inte är särskilt motiverade nu och tar ett uppehåll och åker på utbytesår. Det utbytesåret och de kunskaper de får under året får de oftast inte tillgodoräkna sig. De kanske går i skola, men den kunskap de får och de kurser de tar kan de inte tillgodoräkna sig i Sverige. På papperet har de alltså inte gått i skolan utan har åkt på en lång resa och lärt sig jättemycket. De har fått erfarenheter och språkutveckling som är superbra, men de har inte gått svensk gymnasieskola under det året.

Det leder också till många andra frågor som vi behöver fundera på. Ska det gå att ta andra typer av uppehåll? Ska det gå att söka jobb? Om man får ett jobb, ska man få ta det då? Och ska man kunna göra andra längre resor? Var går gränserna?

Anf. 5 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Fru talman! Jag börjar med att adressera Jan Björklunds frågeställningar och kommentarer.

Jag drar mig till minnes att Jan Björklund ofta talar om att ställa krav är att bry sig. Det är en viktig och bra uppmaning. Det är också precis det som den nya regeringen har tagit till sig och vill framhäva i frågan om att alla ungdomar ska få gymnasiekompetens. Vi anser nämligen att det är så instrumentellt för att de ska få jobb, klara sig på arbetsmarknaden, kunna försörja sig själva och i slutändan bygga Sverige starkt för framtiden. Jag vill ändå tro och hoppas att alla partier här i kammaren har samma ambition för Sverige.

Vi vet exempelvis att ungdomar som inte har gymnasiekompetens löper dubbelt så stor risk att hamna i arbetslöshet än de som har gymnasieutbildning. Då ska vi fråga oss själva: Vill vi ge upp om de här ungdomarna? Vill vi i princip lura dem och säga att de minsann kommer att klara sig ändå?

Jag tror att ambitionen framåt måste vara att alla ska ha gymnasiekompetens. Men låt oss se över formen tillsammans. Vi kommer att tillsätta en utredare som ska titta på detta.

Roger Haddad undrar om branscherna ska få vara med och utforma yrkesprogrammen, yrkescollege med mera. Ja, det tycker jag. Jag ser det som centralt i den politik som vi ska föra. Jag vill se bredare och fler kontaktytor mot näringslivet och mot arbetsmarknaden. Teknikcollege kan användas som ett bra exempel på hur det här har utformats.

Som ny gymnasieminister kommer jag absolut att bejaka att branscherna och parterna på alla sätt och vis ska vara med i utformningen av de här utbildningarna. Det handlar alltså absolut inte om att riva upp någonting utan snarare om att bygga på, konsolidera och se till att det blir ännu starkare framöver.

Slutligen talade Ida Drougge om att man inte kan tvinga fram studiemotivation. Jag håller helt och hållet med! Därför ska vi börja med tidiga insatser redan i grundskolan och höja läraryrkets attraktivitet. Vi ska se till att vi får mindre skolklasser och fler lärare så att varje lärare får än mer tid för varje elev. Vi vet nämligen att kunskapsöverföringen sker mellan läraren och eleven. Kan läraren väcka entusiasm vet vi också att det leder till att studiemotivationen kommer.

Vi har talat om en utredning. Frågan om hur alla ungdomar ska få gymnasiekompetens ska utredas. Vi har talat om ett obligatorium tidigare, men vi säger nu: Låt oss inte bli fastlåsta vid själva formen! Vi sträcker ut en hand till kammaren, för det här ska ändå göras ur det perspektiv som är bäst för Sverige. Låt oss fråga oss: Hur kan vi gemensamt ta ansvar för Sverige och på så vis lösa de problem som Ida Drougge talar om? Det är viktiga frågeställningar hon pekar på, och jag ser gärna att de på olika sätt kommer in i utredningen.

Anf. 6 JAN BJÖRKLUND (FP):

Fru talman! Statsrådet undslapp sig en mening som väcker frågor: ”Vi har talat om ett obligatorium tidigare, men vi säger nu” och så vidare. Backar statsrådet från förslaget om obligatoriskt gymnasium? Är det beskedet? Står inte regeringen längre för detta? Det skulle jag såklart välkomna, för jag tror att det är fel tänkt. Det är ett riktigt felskär. Ska det uppfattas så? Det behöver statsrådet klarlägga efter detta uttalande.

Jag tycker att vi ska titta på de länder som riktigt lyckas med yrkesutbildningar. Sverige hör absolut inte till dem. Vi har stora problem med yrkesutbildningar. De som lyckas är Österrike, Tyskland, Nederländerna och Danmark. Stora delar av Västeuropa lyckas riktigt väl med yrkesutbildningar. Det finns ett par gemensamma faktorer de har som Sverige inte har. De har lärlingssystem. Ingen av dem har tänkt tanken att detta skulle vara obligatoriskt. Ingen av dem har tänkt tanken att man skulle kräva att alla ska läsa in akademisk behörighet. När vi var kolleger frågade jag den socialdemokratiska utbildningsministern i Österrike, ett av de länder som har den lägsta ungdomsarbetslösheten i Europa, vad han ansåg om tanken

att alla skulle tvingas läsa in universitetsbehörighet. Han bara skakade på huvudet och förstod inte vad jag pratade om.

Sverige har misslyckats med de yrkesutbildningar vi har, måste man säga, och ni vill vandra vidare. En av orsakerna till misslyckandet är att de är alltför skolifierade och alltför teoretiserade. Därför har vi mycket höga avhopp från dessa utbildningar. Precis som statsrådet säger är de inte speciellt attraktiva. I stället för att gå ännu längre på den vägen och fortsätta att teoretisera och akademisera dem, eller uppfinna en helt egen modell, borde vi titta på de länder som lyckas. Det kunde vara en vettig idé.

Flera av dessa länder har socialdemokratiska regeringar. I flera fall har de sedan årtionden och generationer tillbaka ett lärlingssystem som fungerar mycket väl. Precis som Roger Haddad säger är branscherna inne och styr och tar ett mycket mer långtgående ansvar. I några av länderna har samhället – stat och kommun – ganska lite inflytande över yrkeslärlingssystemen. Men de fungerar, och ungdomarna får en bra yrkesutbildning. Det ingår såklart teoretiska ämnen också, men inte så att alla blir universitetsbehöriga. Det får man välja om man vill, men det är inget krav. Man får en bra yrkesutbildning, och man får jobb efteråt, vilket är det helt avgörande.

Sverige har, måste vi erkänna, under både socialdemokratiska och borgerliga regeringar haft högre ungdomsarbetslöshet än många jämförbara länder. Jag skulle säga att det sätt vi har lagt upp yrkesutbildningar på i Sverige är en viktig delförklaring till den högre ungdomsarbetslösheten. Vi skapar system som tvingar in alla i en mall som är mycket teoretiserad på yrkesutbildningssidan, men även om vi inte skulle önska det är ganska många ungdomar i 17–18-årsåldern väldigt trötta på att gå i skolan. Vi kommer inte att lösa det genom att lagstifta om förbud mot skoltrötthet. Det går inte.

Som statsrådet säger måste vi hitta former där alla kan gå färdigt en utbildning och bli godkända, få jobb och känna sig lyckade. Vi ska inte tvinga in alla i en utbildning där många känner sig misslyckade därför att de inte nått målen. Titta på de länder som lyckas med ungdomsarbetslösheten! Inget av dem har valt den modell som den svenska regeringen nu är på väg in i.

Anf. 7 ROGER HADDAD (FP):

Fru talman! Jag har egentligen inte fått svar på mina frågor, mer än möjligen, om jag ska vara snäll, svaret att regeringen ska analysera varför ungefär 40 procent av yrkeseleverna lämnar gymnasiet efter tre eller fyra år utan slutbetyg.

Detta behöver inte analyseras och utredas. Statens skolinspektion, som ligger under statsrådets eget departement, kom i somras med en rapport som pekar ut de fem program som har störst problem med avhopp, där var fjärde elev inte slutför sin utbildning inom tre år. Det är bland annat industritekniska programmet, hotell- och turismprogrammet, fordons- och transportprogrammet och barn- och fritidsprogrammet. Det behövs inga utredare, Aida Hadzialic! Det behövs ingen analys.

Statsrådet tillhör ett parti som brukat prata om att det sker för mycket, att man ska ta det lugnt, att det som görs är hafsverk och förhastat och att man ska ge arbetsro i skolan. Men det första utspel det nya statsrådet gör handlar om att den gymnasieskola som bara har funnits i tre år ska rivas

upp. Det är totalt oansvarigt, och det är långt borta från den verklighet som vi som jobbat med frågan i 12 eller 13 år har noterat.

Jag har stor respekt för gymnasieministrarnas ambitioner, men stå inte och såg att Folkpartiet inte vill att man ska lämna grundskolan med fullständiga betyg och att Folkpartiet inte vill att man ska gå ut gymnasiet med slutbetyg! Alla är överens om att man måste ha gymnasieutbildning.

Vi ska angripa de faktiska problemen. Jag vill, statsrådet, att du talar om för mig hur många som inte påbörjar gymnasiet över huvud taget, eftersom ditt första utspel som statsråd gällde detta. Hur många går inte över till gymnasieskolan? Det vill jag gärna få reda på. Varför vill jag veta den siffran? Jo, för att det finns ett problem som är ännu mer akut, nämligen att 10 000 gymnasieelever hoppar av gymnasiet varje år i Sverige.

Det sämsta resultatet på kommunal nivå, fru talman, är att bara ungefär 40 procent av eleverna lämnar gymnasiet med slutbetyg. Sex av tio lämnar alltså generellt sett gymnasiet utan slutbetyg. I en annan kommun kan det ligga på 90 procent med slutbetyg. Jag tycker att det är väldigt bekymmersamt att 60 procent av eleverna i vissa svenska kommuner lämnar gymnasiet efter tre år utan slutbetyg. Det bekymrar mig extra mycket att 40 procent av yrkes eleverna lämnar gymnasiet utan slutbetyg.

Statsrådet säger att hon vill ha vår hjälp i kammaren att åter teoretisera gymnasiets yrkesprogram. Vi kritiserade er regering i tolv år för detta innan vi hamnade i regeringsställning och ändrade på det. I den nuvarande regeringen, som har 38 procents stöd, möjligen 43, vet man snart inte vad man tycker. Jag tycker att jag får lite olika besked om det här med obligatorium.

Yrkescollege, teknikcollege och vård- och omsorgscollege är väldigt bra verksamheter. Men det är inte lika med att branschen kan få ut yrkesutbildade elever utan krav på teoretisk behörighet till högskolan. De teoretiska momenten i gymnasiet brukar ta i anspråk tid från praktiska yrkesnära ämnen. I den delen vill jag fortfarande ha svar. Kommer man att kunna få ut yrkesutbildade elever utan det kravet?

Anf. 8 IDA DROUGGE (M):

Fru talman! Statsrådet sade att hon inte tror på tvång och att tvång inte gör att färre elever blir skoltrötta. Det gör mig glad att statsrådet säger så, och jag välkomnar det. Men varför är det då detta som är förslaget?

Jag fick till svar att många av alla dessa problem ska utredas. Men om ni på riktigt tror på obligatoriskt gymnasium, hur kommer det sig då att ni inte utreder att obligatoriet ska sträcka sig över hela gymnasieperioden, utan endast till den dag man fyller 18 år? Det är i dag väldigt få elever som har läst hela gymnasiet när de är 18, utan det gör man oftare på tre år och även efter att man fyllt 19.

Jag tyckte mig höra att ni ändrar er lite grann, framför allt i statsrådets inlägg nyss, men även i interpellationssvaret. Det låter nästan lite grann som i den interpellationsdebatt då Monica Green omformulerade 90-dagarsgarantin och sade att den inte längre är en garanti utan ett mål. Jag skulle vilja ha ett förtydligande. Är det så även på det här området? Har förslaget om ett obligatorium blivit till ett förslag om ett mål om att alla ska gå i gymnasiet? Det tror jag i så fall vore mycket bra.

Prot. 2014/15:17
6 november

Svar på
interpellationer

Anf. 9 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Fru talman! Jan Björklund! Backar vi? Nej, men vi säger att frågan om hur alla ungdomar ska få gymnasiekompetens ska utredas.

Vi vill inte fastna i formen. Att det kanske blir ett obligatorium är en formmöjlighet, men i och med att utredningen ska ta fasta på frågeställningen på bredden kanske vi finner gemensamma vägar framåt tillsammans. Det är det beskedet som den socialdemokratiska och miljöpartistiska regeringen har givit.

Socialdemokraterna talade om ett obligatorium inför valet. Märk väl: *Socialdemokraterna* talade om det. Vi ingår i en regering nu. Vi ser att vägen framåt är att utreda frågeställningen men att ambitionen, målsättningen, måste vara att alla ungdomar ska få gymnasiekompetens.

Roger Haddad frågade hur många det är som inte påbörjar en gymnasieutbildning. Det talas om och jag har fått dokumenterat 2 procent, alltså drygt 2 000 elever, som inte påbörjar. Man kan diskutera siffran i sig, men 2 000 är 2 000 för många, framför allt om det leder till att de hamnar i arbetslöshet senare.

Ida Drougge! Det handlar återigen om att alla de problem du lyfter fram ska utredas. Det är lite väl häftigt att be en nytilträdd regering att i detalj deklarerar här och nu hur saker och ting kommer att vara utformade.

Vi har i det budgetförslag som har lagts fram tydligt sagt att en utredning är aviserad. Vi vill återigen sträcka ut en hand till kammarens partier och tala om hur vi tillsammans når en väg framåt för att se till att alla ungdomar får nyckeln till arbete.

Vad gäller frågan om högskolebehörigheten: Frågeställarna är säkerligen liksom jag väl medvetna om att Sveriges konkurrenskraft globalt sett har legat i att vi är en kunskapsnation, en nation som har legat i framkant vad gäller att vara innovativ och kunna placera produkter och tjänster på världsmarknaden. Ska vi göra det även i framtiden, framför allt när det gäller industrin och det som näringarna efterfrågar, måste framtidens arbetskraft ha de kunskaper som arbetsmarknaden – den nationella såväl som den globala – efterfrågar.

Att 40 procent av yrkeseleverna går ut skolan utan slutbetyg är väl ett tecken på att den politik som fördes fram till nu inte fungerade. Andelen elever som sökte sig till yrkesprogrammen sjönk, och det är alldeles för många som inte fullföljer en gymnasieutbildning med slutbetyg. Vi måste göra något åt saken och inte fortsätta trampa i samma spår som visade sig vara ineffektiva.

Anf. 10 JAN BJÖRKLUND (FP):

Fru talman! Jag blir inte klok på om regeringen står fast vid obligatoriskt gymnasium eller inte.

I svaret sade statsrådet att alla ungdomar ska genomföra en gymnasieutbildning. Så sade statsrådet. Sedan säger hon så här: "Obligatorium är en formmöjlighet." En formmöjlighet. Jaha? Antingen gäller det som sades i svaret och i regeringsförklaringen, eller också gäller detta – att det är en tänkbar formmöjlighet. Här behöver regeringen precisera sig.

Jag menar att vi ser samma problem. Både regeringen och oppositionen ser samma problem: Det är för få som söker yrkesprogram på gymnasiet, och det är för få som fullföljer gymnasiet. Vi ser detta problem. Det som skiljer är vad vi vill göra åt problemet.

Ni tror att om man lägger på ännu fler teoretiska och akademiska ämnen på yrkesutbildningarna och lagstiftar om att alla ska gå dem, då löser det problemet.

Jag tycker att man ska lära av de länder som har lyckats. Inget av dem har valt den vägen. Stora, socialdemokratiskt styrda länder i Västeuropa har valt en annan modell, nämligen lärlingssystem. Jag vet inte om de är på väg att bli utkonkurrerade av oss. Eftersom det är så otroligt viktigt för konkurrenskraften att alla blir akademiker måste de snart bli utkonkurrerade av Sverige allihop. Men jag tror inte det. Jag tror på länder som har mycket bra yrkesutbildningar.

Siemens i Berlin – jag besökte dem när jag var utbildningsminister – har en av Europas största lärlingsutbildningar för att utbilda medarbetare. Jag frågade: Vill ni att samhället tar över utbildningen? Vill ni att den ska vara obligatorisk? Vill ni att alla ska läsa in högskolebehörighet? De förstod inte vad jag pratade om. De kände inte att det var vad som saknades för deras konkurrenskraft.

En tredjedel – det är den siffran vi ska fokusera på, för det är så många som inte fullföljer gymnasiet. Vi ska inte trampa på i samma gamla hjulspår. Det ska vi inte göra. Jag tycker inte att vår regering lyckades med yrkesutbildningarna, men det gjorde inte er förra regering heller. Det är lärlingsutbildningar som är svaret, inte att alla ska bli akademiker.

Anf. 11 ROGER HADDAD (FP):

Fru talman! Aida Hadzialic undviker frågan om yrkescollege. Ska branschen få branschlärningar eller yrkesskickliga elever utan krav på allmän högskolebehörighet? Jag kräver inget annat än ett kort, enkelt svar: ja eller nej.

Jag håller med om att det var en mycket dålig gymnasiepolitik som fördes fram till sommaren 2011. Det var nämligen den gamla socialdemokratiska gymnasiepolitiken som gällde fram till sommaren 2011. Alliansregeringens och Folkpartiets gymnasiereform trädde i kraft höstterminen 2011.

Det var i den gamla modellen, en modell, som fyra av tio elever gick ut yrkesprogram på gymnasiet utan slutförhållande, rakt ut i ungdomsarbetslöshet. Det är ni som är ansvariga för den politiken.

Varför ändrade vi inte på det 2006? Jo, för att det här är stora, omfattande förändringar som kräver minst två års utredningar.

Att 2 000 elever inte går vidare från grundskolan till gymnasiet är ett bekymmer. Det finns säkert olika förklaringar. Men att 10 000 hoppar av varje år, det kommenterar statsrådet inte ens. Att 30 000 lämnar gymnasiet efter tre eller fyra år kommenterar statsrådet inte ens.

Det viktigaste så länge jag har varit skolpolitiker har alltid varit att det ska vara så enkelt som möjligt att komma in på gymnasiet. Man bryr sig inte så mycket om hur det går för eleverna sedan. Det tycker jag är anmärkningsvärt.

Fru talman! Sverige ska ha hög konkurrenskraft. Jag ville inte använda den, men jag fick med mig en av Svenskt Näringslivs enkäter, som ni oftast använder. Den största bristen och det som branscherna efterfrågar är praktisk gymnasiekompetens, inte akademisk behörighet.

Prot. 2014/15:17
6 november

Svar på
interpellationer

Anf. 12 IDA DROUGGE (M):

Fru talman! Jag har såklart full förståelse för att man behöver utreda detaljer. Men det var ju så att Socialdemokraterna gick fram i valrörelsen med ganska tydliga och konkreta förslag.

Nu börjar ni svaja i fråga om dem. De ska inte riktigt genomföras trots att de finns i den regeringsförklaring som ni har lagt fram tillsammans med Miljöpartiet.

Om ni nu ska utreda saker och ting, varför utreder ni då inte ännu bredare? Problemformuleringen är ju egentligen: Hur ska de här ungdomarna få jobb? Det tittar ni inte på, utan ni tittar på hur unga som är 18 år ska fullfölja utbildningen. När de blir 19 år behöver de inte fullfölja utbildningen. Det är väldigt inkonsekvent, tycker jag.

Anf. 13 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Fru talman! Jag kan återigen enbart vara tydlig med att för den nya regeringen är det en kärnfråga att kontaktytorna mellan utbildning, näringsliv och arbetsmarknad ska öka på alla sätt och vis.

Vi har hitintills sett att de här två sfärerna nästan har varit i två vakuum. De har verkat självständigt från varandra. Ungdomar har kanske utbildat sig till sådant som arbetsmarknaden inte efterfrågar. Så får det inte gå till. Det vill den nya regeringen på olika sätt komma bort från.

Ett sätt att lösa det på är, precis som Jan Björklund pekar på, att fokusera på lärlingssystemet. Det tänker vi fortsätta bejaka. Det finns goda exempel där ute. Vi kan ta till oss den kunskapen, och det ska vi. Jag tror absolut att det är en väg framåt.

Roger Haddad frågar om även yrkescollege ska omfattas av allmän högskolebehörighet. Ja, återigen: En globaliserad och avancerad ekonomi kräver sådana kompetenser. Den väg som man har valt från den föregående regeringens sida har uppenbarligen inte fungerat.

Jag tänker på alla de problem som du, Roger Haddad, pekar på – du kommer med en hel lista av misslyckanden. Vilket ansvar känner du inför detta, med tanke på den regering som företrätt ditt parti hitintills?

Sedan gäller det formen. Återigen: Låt oss utreda hur alla ungdomar ska få gymnasiekompetens! Låt oss göra det tillsammans!

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 12.41 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 12.45 i väntan på att klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP) skulle infinna sig i kammaren för att lämna svar på interpellationer.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 12.45.

Då klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP) ännu inte infunnit sig beslutade kammaren på förslag av tredje vice talmannen att förlänga ajourneringen till kl. 12.55.

*Svar på
interpellationer*

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 12.55.

§ 3 Svar på interpellation 2014/15:38 om kärnkraftens säkerhetskrav

Anf. 14 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP):

Fru talman! Riksdagsledamöter! Åhörare! Jörgen Warborn har frågat statsrådet Ibrahim Baylan om de skärpta säkerhetskrav för kärnkraften som statsrådet och regeringen vill se är krav utöver dem som Strålsäkerhetsmyndigheten redan bereder. Om så är fallet vill Jörgen Warborn även veta vilken typ av säkerhetskrav utöver dem som redan bereds som enligt statsrådet och regeringen bör skärpas. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Säkerhetskraven på kärnkraften följer av internationella överenskomelser, regleringar inom Euratomfördraget samt nationell lagstiftning som miljöbalken, lagen om kärnteknisk verksamhet och strålskyddslagen. Som en direkt följd av kärnkraftsolyckan i Japan har till exempel ett reviderat kärnsäkerhetsdirektiv nyligen antagits av Europeiska unionens råd för att stärka säkerheten vid kärnkraftsanläggningar i Europa.

I Sverige har Strålsäkerhetsmyndigheten ansvar för tillsyn av säkerheten vid kärnkraftverken. Myndigheten ska göra de avvägningar och bedömningar som behövs för att säkerställa att kärnkraftsreaktorer drivs säkert, och det är myndigheten som beslutar om villkor och föreskrifter. Ett exempel på hur myndigheten arbetar för att öka säkerheten vid kärnkraftsanläggningarna är det aktuella förslaget om att alla kärnkraftsreaktorer ska installera ny utrustning för oberoende hårdkylning vid extrema situationer.

När regeringen arbetar med att skärpa säkerhetskraven för kärnkraftsreaktorerna utgår vi självklart från myndighetens bedömningar. Regeringen tar de initiativ som behövs för att kärnkraften inte ska utgöra en riskfaktor, varken nu eller i framtiden. Sådana initiativ kan vara att ge myndigheten i uppdrag att se över olika säkerhetsrelaterade frågor och att vid behov föreslå ändringar av lagar och förordningar för att uppnå ändamålsenliga säkerhetskrav.

Strålsäkerhetsmyndigheten har sedan 2012 ett regeringsuppdrag att utforma föreskrifter för nya kärnkraftsreaktorer. Myndigheten har valt att samordna detta arbete med en översyn av nuvarande föreskrifter för befintliga kärnkraftsreaktorer. Syftet med en översyn av nuvarande föreskrifter är att göra dem tydligare och heltäckande så att alla de driftskeden som kan bli aktuella för en reaktor regleras tydligt. I detta ingår utvecklade krav

för vad som ska gälla vid drift för längre tid än vad reaktorerna ursprungligen konstruerats för. Myndigheten säkerställer även att nya internationella säkerhetskrav kan genomföras och att erfarenheter från händelser och olyckor, såsom kärnkraftsolyckan i Japan 2011, också tas om hand.

Regeringen kommer att ge Strålsäkerhetsmyndigheten i uppdrag att utreda vilka författningsändringar som är nödvändiga för att Sverige ska kunna genomföra kärnsäkerhetsdirektivet. Regeringen har dessutom redan gett myndigheten i uppdrag att utreda vilka författningsändringar som är nödvändiga för att Sverige ska kunna genomföra strålskyddsdirektivet som antogs av Europeiska unionens råd i december 2013.

Inom Regeringskansliet bereder vi även ett antal förslag om hur kärnkraftverken bör skyddas mot antagonistiska hot. Planen är att förslagen ska skickas ut på remiss i höst.

När Strålsäkerhetsmyndigheten redovisat sina olika uppdrag till regeringen och när remissinstanserna har hunnit yttra sig om de olika förslagen kommer regeringen att vidta de åtgärder som behövs för att säkerställa att säkerhetskraven blir ändamålsenliga och att direktiven uppfylls. Som jag ser det kommer detta arbete att resultera i skärpta säkerhetskrav vid de svenska kärnkraftverken, och jag är också säker på att det är någonting som den här kammaren och svenska folket välkomnar.

Anf. 15 JÖRGEN WARBORN (M):

Fru talman! Tack till statsrådet för svaret på interpellationen!

Interpellationen handlar ytterst om energipolitiken. Syftet med den är att försöka få klarhet i vad regeringens position egentligen är när det gäller energin i framtiden. Den överenskommelse som Socialdemokraterna och Miljöpartiet har gjort på energiområdet är på intet sätt tydlig. Tvärtom finns det flera motsatsförhållanden i överenskommelsen. Inte heller av regeringsförklaringen kunde vi tydligt läsa ut hur energiförsörjningen i framtiden ska hanteras. En del av regeringsförklaringen handlade om de ökade säkerhetskraven på kärnkraften. Dock framgick det inte vilka kraven var och varför kraven ska ökas. Det är därför jag har ställt dessa konkreta frågor till statsrådet. Tyvärr blev det inte riktigt tydligt i statsrådets svar – speciellt inte om man sätter Romsons svar i relation till hennes tidigare uttalanden – men jag hoppas att våra anföranden här ska reda ut osäkerheten.

Osäkerheten skapar helt fel signaler för företagens investeringar i Sverige. Regeringen säger sig vilja se satsningar på en nyindustrialisering. Det är en idé som jag i mångt och mycket kan stödja. Men för att den elintensiva industrin ska våga göra investeringar kan det inte råda osäkerhet i energipolitiken. Det gäller massa- och pappersindustrin i till exempel Skåne. Det gäller järn- och stålindustrin i till exempel Gävleborg. Det gäller kemiindustrin i Västra Götaland eller gruvindustrin i Norrbotten. Ja, det gäller industrin i hela Sverige. Osäkerheten riskerar att ytterst drabba tillväxten och därmed jobben.

Fru talman! Statsrådet Romson har i en TT-intervju publicerad den 1 oktober gett uttryck för att Miljöpartiets löfte om att två reaktorer ska stängas under mandatperioden kommer att infrias. Men det kommer inte att ske med hjälp av en avvecklingslag, meddelar statsrådet, utan det är med skärpta säkerhets- och kostnadskrav som Miljöpartiet räknar med att

fler reaktorer kommer att stängas. Det framgår också av regeringsförklaringen. Där står att kärnkraften ska bära en större andel av sina samhälls-ekonomiska kostnader, att säkerhetskraven ska skärpas och kärnavfallsavgiften höjas. Det är tydligt att inriktningen är att säkerhetskraven ska skärpas.

Men nu när jag hör svaret på min interpellation gör jag en annan tolkning. Jag hoppas att jag har rätt i den tolkningen. De ökade säkerhetskrav som regeringen har aviserat gäller alltså enbart – om jag har tolkat dem rätt – de som är under pågående process hos Strålsäkerhetsmyndigheten. Detta skulle jag för protokollets räkning vilja få bekräftat av statsrådet. I så fall minskar naturligtvis osäkerheten något. Då kommer det inte att ställas ytterligare krav på kärnkraftverken, vilket talar för att reaktorer trots allt inte kommer att behöva snabbavvecklas – åtminstone inte på grund av ökade säkerhetskrav, som Romson tidigare har sagt.

Anf. 16 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP):

Fru talman! Jag är här i kammaren för att svara på frågor om säkerhetskraven på de svenska reaktorerna. Jag tror inte att det finns någon som ser en väg framåt i en energipolitisk diskussion som handlar om hur vi ska minska säkerhetskraven på de svenska kärnkraftsreaktorerna. Vi ska naturligtvis ha höga säkerhetskrav – de allra bästa – på våra svenska kärnkraftverk. Jag vill för protokollets skull göra det tydligt att det även är ledamot Warborns uppfattning. Det skulle göra mig lite rädd om vi skulle stå här i kammaren och diskutera vikten av att minska säkerheten hos de svenska kärnkraftsreaktorerna. Det här är en alldeles för riskfylld bransch för att darra ens en sekund på manschetten när det gäller höga säkerhetskrav på de svenska kärnkraftverken. Det är inte regeringens avsikt. Regeringens avsikt är att de svenska kärnkraftverken ska ha höga standarder, följa det internationella arbetet, forskning och utveckling samt successivt öka säkerhetsstandarderna. Det är viktigt också när det gäller energibranschen.

Regeringen ska självklart ta de initiativ som behövs för att kärnkraften inte ska utgöra en riskfaktor vare sig nu eller i framtiden, vilket jag sade inledningsvis i debatten.

Exakt vilka standarder det kan bli fråga om i framtiden kan jag naturligtvis inte svara på nu därför att det kan komma ny kunskap, ny forskning eller – Gud förbjude – ske nya olyckor som gör att vi blir varse ytterligare risker med kärnkraftsenergin. Det är så man har byggt upp mycket av de säkerhetsstandarder som finns i dag, inte minst med pågående implementeringsarbete för säkerhetsstandarder utifrån kunskapsläget efter Fukushima 2011. Det är oerhört viktigt att vi i Sverige tar arbetet på fullaste allvar, och det tänker åtminstone regeringen göra. Det vill jag vara tydlig med.

Svaret på Jörgen Warborns konkreta fråga om ytterligare säkerhetskrav kommer att ställas än de som redan ställs på kärnkraftsägarna i dag är att jag tror att det kommer att bli så. Det finns redan några som du har poängterat och som jag redogjorde för i mitt interpellationssvar som ligger i den så kallade pipelinen. Allt finns naturligtvis inte redan i en process mellan Strålsäkerhetsmyndigheten och kärnkraftsbolagen utan det handlar om en skärpning av regelverket. Det ska inte råda något tvivel om att vi ska ha de högsta och bästa säkerhetsstandarderna på de svenska kärnkraftverken.

Prot. 2014/15:17
6 november

Svar på
interpellationer

Ledamoten är naturligtvis välkommen att återkomma med en interpellation till statsrådet Ibrahim Baylan. Vi har ändå olika ansvarsområden inom regeringen. Men om vi här ska ett utbyte av en större debatt om energipolitiken handlar det om vilken framtidsutsikt som finns för ett energislag som kärnkraften där även säkerhetsperspektivet kommer in. Bedömningen från Miljöpartiets sida är tydlig, nämligen att med säkerhetskraven och de samhällskostnader som är hopkopplade med kärnkraften kommer de svenska allt äldre reaktorerna att också i framtiden att behöva stängas. Det handlar om att stängningen sker under ordnade former. De ordnade formerna har vi sett i världen, till exempel i Japan. Den här regeringen kommer att medverka till att det inte tullas på säkerhetskraven utan att de ständigt höjs i takt med att ny kunskap kommer fram.

Anf. 17 JÖRGEN WARBORN (M):

Fru talman! Energi frågan är komplex, men bara för att en fråga är svår får man inte skjuta den på framtiden. Det skapar bara ännu mer osäkerhet.

Alliansens energiöverenskommelse bygger på samma tre grundpelare som energisamarbetet i EU gör. Det handlar om att politiken ska försöka förena ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och en trygghet i energiförsörjningen. För att åstadkomma detta ser vi behov av att det ska fortsätta att finnas vattenkraft, att vi bygger ut den förnybara energin och att det kommer att finnas kärnkraft under överskådlig tid.

Regeringen har uppenbarligen en annan politik och sätter därmed jobben på spel. Sedan 2006 går 340 000 fler människor till arbetet. Denna utveckling riskerar att brytas på grund av regeringens politik, inte minst på energiområdet. Det är därför det är så viktigt att reda ut den osäkerhet som råder.

Jag noterar att statsrådet i sitt första inlägg beskrev de internationella överenskommelser som Sverige har att förhålla sig till. Jag vill passa på att fästa uppmärksamheten på att IAEA är tydligt med vikten av en oberoende strålsäkerhetsmyndighet. IAEA:s regelverk stipulerar vidare att säkerhetskrav inte ska användas för att på ett orättfärdigt sätt begränsa användandet av kärnkraft. Den naturliga frågan till statsrådet blir om hon fortfarande är övertygad om att minst två reaktorer kommer att stängas under mandatperioden och om regeringen har för avsikt att öka säkerhetskraven i syfte att så ska ske.

Anf. 18 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP):

Fru talman! Den osäkerhet som råder på energiområdet kan vi vara ense om. Den råder därför att de svenska partierna, ledamöterna i kammaren och tidigare regering i Regeringskansliet under de gångna åren inte har levererat långsiktiga spelregler för aktörerna på energimarknaden. Det är högst olyckligt. Det vore bra och väsentligt att veta för alla aktörerna, som är beroende av tillgång till säker energi, vill planera för framtiden, för att skapa jobb och ge trygghet åt hushållen och behöver investera i ny energi i Sverige. Det är ett sådant skifte vi står inför. Jag hoppas att vi har en gemensam bild av detta.

Vilka aktörer är det då som ska behöva se det här? Ja, det är alla de som kan gå ut och investera.

Hur skapar vi de långsiktiga spelreglerna? Jo, vi tror att vi gör det genom att underlätta dialogen om vad som är en framtida energiförsörjning

i Sverige, och göra det brett mellan partierna och mellan politikerna. Därför kommer energiministern att bjuda in till energisamtal i en energikommission för att påbörja sådana samtal.

Jag tycker att det är väldigt olyckligt om man i denna kammare står och förespeglar att den stora osäkerheten kommer därför att det nu äntligen finns en regering som vill bjuda in till sådana samtal och föra en sådan dialog brett, när osäkerheten egentligen handlar om de långsiktiga spelreglerna på energimarknaden.

Hur får vi aktörer att göra stora investeringar, antingen som energikonsumenter eller som möjliga producenter? Vi kan se att det i allt större utsträckning ibland är samma sak. Allt fler i den svenska processindustrin är till exempel både energiproducent och konsument. Vi ser att det finns möjlighet till fler skiften på energimarknaden på detta sätt.

Vi behöver titta i kristallkulan också som politiker för att se vilka möjliga förutsättningar vi kan ge. Om man då kommer till sådana energisamtal med öppna ögon och tittar på vad som ligger på bordet tror jag att vi alla kan börja med att konstatera att vi har ett antal äldre kärnkraftsreaktorer i Sverige som kommer att behöva stänga av flera skäl, till exempel för att de är gamla.

Annars kan jag ställa den retoriska frågan: Hur länge tycker du att vi har säker kärnkraft i Sverige med befintliga reaktorer? Där har vi en mycket viktig säkerhetsfråga, som vi är skyldiga svenska folket att vara tydliga med. Säkerhetskraven på de svenska kärnkraftverken är ingenting som vi ska tulla på. Det är någonting som hela tiden måste utvecklas utifrån de kunskaper som vi får internationellt och utifrån de erfarenheter som myndigheten har. Det avser regeringen också att göra.

Tittar man sedan i kristallkulan och ser vilka energislag Sverige har stor möjlighet att bygga upp under överskådlig tid och leverera ut till det svenska samhället har vi en otrolig potential i möjligheter till förnybar energi. Men i fråga om alla ledtider, processer och inte minst ekonomin för nya kärnkraftsreaktorer, som jag antar är något av den här debattens kärna och det ledamoten vill komma fram till, ser prognoserna betydligt mörkare ut.

Därför har våra partier gjort lite olika ställningstaganden om vilken roll vi tror att kärnkraften har i det kommande svenska energisystemet.

Anf. 19 JÖRGEN WARBORN (M):

Fru talman! Vi ska naturligtvis ha höga säkerhetskrav på våra reaktorer. Det är inte tu tal om det. IAEA beskriver detta på ett bra sätt.

Statsrådet ställde en retorisk fråga till mig runt säkerhetskraven på de svenska kärnkraftverken. Jag har fullt förtroende för SSM och det arbete som man gör där. Det är egentligen en del av min frågeställning. Jag tycker att det är experten, professionen, som ska komma med de här initiativen, och så ska vi i politiken sedan ta ställning till detta.

Frågeställningen var snarare runt det initiativ som tas från Miljöpartiet och Socialdemokraterna i energiöverenskommelsen och vidare i regeringsförklaringen, om man vänder lite grann på processen.

Syftet med interpellationen var att bringa klarhet i regeringens energipolitik. Energiöverenskommelsen har ju, som sagt, ställt fler frågor än svar. Detta skapar en osäkerhet, och den osäkerheten gäller alla som jobbar i energibranschen och inte minst dem som jobbar inom kärnkraften.

I min valkrets i Halland är det ca 1 600 anställda vid Ringhals kärnkraftverk och utöver det ca 1 000 konsulter och underentreprenörer, och det är klart att de känner en oro. Men osäkerheten har spridit sig även utanför kärnkraftslänen. De signaler som regeringen skickar skapar en osäkerhet hos företag i hela Sverige.

Alliansregeringen var tydlig med att den svenska konkurrenskraften var en viktig del av energipolitiken. Jobben i de energiintensiva branscherna skulle bli fler. I dag ser vi att vi har en politik som riskerar att leda till att jobbtillväxten bryts, och i värsta fall försvinner jobben i takt med att andra länders konkurrerande företag stärker sin konkurrenskraft och därmed tar marknadsandelar.

Jag hoppades att denna interpellation skulle bidra något till att öka tydligheten. Jag inser att det blir fler frågor och fler debatter, och jag ser fram emot dem. Jag vill tacka statsrådet för denna debatt.

Anf. 20 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP):

Fru talman! Jag vill också tacka för debatten. De konkreta frågor som ledamoten ställde har jag försökt besvara. Exakt vilka processer och vilka initiativ som kommer att behövas i framtiden i fråga om rimliga, legitima och viktiga säkerhetskrav på den svenska kärnkraften kan jag naturligtvis inte redovisa för lång tid framöver. Det här är ju någonting vi måste vara vaksamma på att det kan komma ny kunskap om. Men jag redogjorde för de pågående processerna i interpellationssvaret, och jag hoppas att ledamoten då känner sig lite säkrare på vilka processer som är på gång.

Jag återkommer naturligtvis gärna till kammaren om det finns fler frågor om vad vi gör när det gäller specifikt säkerheten i de svenska kärnkraftsreaktorerna. Vi har en väldigt stor och viktig uppgift i att följa de allt äldre reaktorernas säkerhetsstandard. Det är en uppgift som ligger på myndigheten, som jag, precis som ledamoten, har ett absolut förtroende för. Men som ansvariga politiker måste vi också se att det finns ett rimligt regelverk i basen. Vi måste ständigt ha ett relevant regelverk som myndigheten kan efterfölja för att säkerställa att vi i Sverige har höga och relevanta säkerhetskrav på de svenska kärnkraftverken.

När det sedan gäller frågan vad hög säkerhet i svenska kärnkraftverk kommer att leda till i form av nya val inom energipolitikens område återkommer vi säkert många gånger i debatter. Jag hoppas att ledamoten när det gäller de här specifika frågorna fick de svar som går att få.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 4 Svar på interpellation 2014/15:64 om miljöeffekter av att bygga på stadsnära flygplatser

Anf. 21 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP):

Fru talman! Åsa Coenraads har frågat mig vilken miljöeffekt jag och regeringen beräknar att en stängning av citynära flygplatser skulle leda till på kort och lång sikt, hur många färre ton koldioxid skulle släppas ut när människor och varor fick ta till vägtransporter i stället för inrikesflyg och

hur många arbetstillfällen en nedläggning av de regionala flygplatserna kommer att påverka.

Låt mig först klargöra att regeringen inte har fattat några beslut om att stänga flygplatser – inte något beslut om stängning av någon flygplats, regional eller annan. Därför blir frågeställningen lite komplicerad att besvara i detalj.

Jag börjar med klimat- och miljöperspektivet, som jag ser att interpellanten vill ta upp. Då konstaterar jag att en av de allvarigaste och svåraste utmaningar som vår generation står inför är att stoppa pågående miljöförstöring och minska klimatpåverkande utsläpp. Regeringen har förklarat att Sverige ska vara en global förebild i klimatomställningen. För att klara det måste bland annat transportsektorns miljöpåverkan minska och investeringar i klimatomställning ske.

Under mandatperioden ska fossila utsläpp i Sverige tydligt minska. Om vi kopplar det till transportsektorn som handlar om flyget vill regeringen att olika metoder för att flyget i större utsträckning ska bära sina egna klimatkostnader ska undersökas. Det bör utredas hur en skatt på flygresor ska utformas, säger regeringen tydligt i budgeten. Det är naturligtvis ett sätt att se hur transportsektorn i den delen, med rättvisa ekonomiska styrmedel, kan minska klimatutsläpp.

Samtidigt är regeringen mycket fokuserad på att det är viktigt att förbättra Sveriges konkurrenskraft och stärka möjligheterna att leva, arbeta och resa i hela vårt land. Väl fungerande och hållbara transporter i hela landet samt ett ökat bostadsbyggande är därför andra områden som regeringen prioriterar. Särskilt i de större städerna är bostadsbyggandet i dag otillräckligt och behöver öka. Jag hoppas att också interpellanten ser detta stora problem.

Såväl det nationella järnvägsnätet som den regionala spårtrafiken ska förbättras och byggas ut. Det är en viktig del i att effektivisera transportarbetet i Sverige. Regeringen avser att inom ramen för nästkommande tolvåriga infrastrukturplan tillföra medel för att bygga ut järnvägen avseende både gods- och persontrafik. Dessutom ska byggandet av nya stambanor för höghastighetståg påbörjas. Regeringen bedömer att sådana satsningar sammantaget kommer att öka möjligheterna för fler människor att resa med tåg, kanske i stället för en del av de flygresor som sker i dag, men också motverka den ökande lastbilstrafiken på våra vägar och därmed bidra till en bättre miljö och fler arbetstillfällen.

Flygplatser och flygtrafik i citynära lägen innebär negativa miljöeffekter i form av bland annat bullerstörningar som påverkar många människor som bor eller vistas i flygplatsernas närhet. Andra negativa miljöeffekter är utsläpp till luft och vatten. Därtill upptar citynära flygplatser omfattande arealer mark i attraktiva lägen samtidigt som det finns en stor brist på byggbar mark för fler bostäder i de växande städerna.

Aktuell forskning visar att tätare städer möjliggör bland annat effektivare kollektivtrafik, vilket i sin tur innebär besparingar i infrastruktur och energiåtgång, kortare restider, mindre klimatpåverkande utsläpp och annan negativ miljöpåverkan. Sådana vinster i städerna frigör resurser som kan komma hela landet till godo.

Mot den bakgrunden är regeringen öppen för att på initiativ från en eller flera kommuner, eller ingen kommun, inleda diskussioner för att hitta lösningar som kan leda till ett ökat bostadsbyggande på mark som i dag

Prot. 2014/15:17
6 november

Svar på
interpellationer

används för flygtrafik. Jag vill betona att detta är initiativ som måste komma från kommunerna. Det handlar om att möjliggöra en dialog med kommunerna.

Detta förutsätter dock att målen om väl fungerande och hållbara transporter i hela landet samtidigt kan nås. Inom regeringen är vi överens om att en statlig förhandlingsperson ska utses för att samordna kontakter med kommuner som kan bygga fler bostäder på citynära flygplatsmark. I en sådan dialog behöver analyser tas in om bland annat behovet av fler bostäder, betydelsen av bra transporter i hela landet, minskad miljö- och klimatpåverkan samt regeringens mål om minskad arbetslöshet.

Fru talman! Jag är medveten om att det inte har gått att svara på interpellantens frågor. Frågan om att kunna mäta och svara på hur många färre ton koldioxid som ska släppas ut om till exempel inrikesflyget skulle minska mer än vad det gör i dag – det minskar redan – går inte att svara på när det inte finns några beslut om att lägga ned någon specifik eller några specifika flygplatser. Det är först om man tänker fatta sådana beslut som man kan göra den typen av beräkningar.

Med detta, fru talman, anser jag att jag ändå har gjort vad jag kan för att svara på interpellationen.

Anf. 22 ÅSA COENRAADS (M):

Fru talman! Låt mig börja med att tacka ministern för svaret på den mycket viktiga interpellation som jag har skrivit.

För oss som bor i regioner utanför storstaden och framför allt runt om i vårt avlånga land utanför Stockholm är våra regionala och lokala flygplatser oerhört viktiga. De är en livsnerv för oss runt om i Sverige.

Flygplatsen är inte bara viktig för persontrafiken utan också för alla företag som vi har runt om i landet och som på ett eller annat sätt är knutna till flygplatsen. De regionala flygplatserna bidrar till jobb, tillväxt och tillgänglighet runt om i Sverige. Vi får inte glömma bort att Sverige är ett väldigt stort land. Det är avlångt, och alla kan inte bo i Stockholm.

Min fråga till ministern handlade både om jobbfrågan och om miljökonsekvenserna av att lägga ned regionala flygplatser. Vi i Sverige har varit oerhört skickliga under de senaste åren när det gäller att visa att en minskning av koldioxidutsläppen är möjlig att förena med tillväxt. Att då börja lägga ned regionala flygplatser är på många olika sätt att ta ett steg tillbaka i tillgänglighetsfrågan.

När det gäller nedläggning av flygplatser beskriver ministern att man kan använda den ytan för bostadsbyggande. Där är jag och ministern överens – det behöver byggas mer i Sverige.

Vi från alliansregeringen hade tidigare ett stort projekt, Sverigebygget, om hur vi skulle kunna möjliggöra mer byggnation runt om i Sverige. Men flygplatsområden är kanske inte alltid de bästa områdena att bygga på. Vi vet att flygplatserna har kontaminerat marken, och jag är intresserad av vad miljökonsekvensen blir av att bygga där. Byggandet och saneringen kan inte göras över en natt. Min fråga till ministern blir hur den här miljösaneringen skulle gå till.

Jag kommer från en region som heter Västmanland. Vi har Västerås flygplats, som visade sig vara oerhört viktig i det hemska scenario vi såg utspela sig i somras med branden i Västmanland. Där kom flygplatsen att spela en central roll i släckningsarbetet.

Vi ser utifrån det som händer runt om i Sverige nu, till exempel med kemikaliespridningen från flyget i Kallinge, att det inte går att sanera en flygplats över en natt. Hur lång tid skulle det ta, och vad är miljökonsekvensen av att börja rota i gamla synder? Ibland kan det vara bättre att låta gamla miljösynder ligga kvar i marken och sedan bygga ovanpå i stället.

Min andra fråga är med vilka skatteintäkter saneringen av flygplatserna ska göras, eftersom många företag som finns runt flygplatserna kommer att flytta därifrån eller läggas ned. Är den kostnaden något som våra kommuner runt om i Sverige ska ta, eller finns det en plats i miljöministerns budget för detta?

Anf. 23 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Låt mig först säga att det är en bra och viktig interpellation som min partikollega Åsa Coenraads har ställt till ministern.

Sverige är som alla vet ett avlångt land i Europas utkant. Flyget är nödvändigt för att vi ska knyta ihop hela Sverige men också för att vi ska knyta ihop Sverige med övriga världen.

När den nya S- och MP-regeringen nu har öppnat upp för möjligheten att stänga ned Bromma flygplats är det många runt om i landet som är väldigt oroad i dag. Det handlar om medborgare som funderar på hur man ska kunna ta sig till huvudstaden, om företag och om många av de kommunpolitiker, även S- och MP-märkta, som finns i de kommuner där man nu kan drabbas av detta.

Saken är den att Arlanda inte har några möjligheter att hantera de trafikvolymerna som i dag trafikerar Bromma, framför allt inte under de peak-tider det handlar om, det vill säga tidigt på morgonen och under eftermiddagarna då man behöver bra tillgång till huvudstaden.

Nästa vecka har Swedavia ett frukostmöte här i riksdagen där bland andra jag och Suzanne Svensson från Socialdemokraterna står som inbjudare. Då hoppas jag att någon från Miljöpartiet närvarar, även om ministern själv inte har möjlighet, och lyssnar in vad näringslivet säger, vad våra kommunpolitiker ute i landet säger och vad det statliga Swedavia säger om just de här frågorna. Det vore bra om Miljöpartiet var på plats då. Att stänga Bromma flygplats skulle kraftigt hota såväl jobb som företag och tillväxt i hela Sverige.

Fru talman! Jag skulle vilja veta om ministern kan lova att regeringen inte lägger ned Bromma flygplats om man kan påvisa att det hotar just jobb, företag och tillväxt i hela Sverige.

Anf. 24 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP):

Fru talman! Jag tackar de aktiva riksdagsledamöter som vill diskutera olika frågor som knyter an till flygplatsmark runt om i Sverige. Det är en fråga som flera ministrar hanterar. Jag vill inledningsvis åter säga att det inte finns några beslut i regeringen om att lägga ned några flygplatser i Sverige, oavsett om de är lokala, regionala, militära eller heter Arlanda.

Det pågår en mytbildning i debatten ibland, och det framstår som att vi har en regering vars intention är att lägga ned maximalt antal flygplatser. Ingenting av det går att spåra till det som regeringen har beslutat, skrivit eller anfört i den här kammaren.

Precis som jag redogjorde för i mitt svar finns det däremot en större diskussion om flygets klimatpåverkan, och den är internationell. Där är jag glad att många partier här i kammaren står bakom att vi globalt säkerställer att vi får utsläppsbegränsningar för flyget, för det är inom flygsektorn vi ser den exponentiellt största ökningen av klimatutsläpp globalt just nu. Detta är en väldigt stor fråga i de internationella klimatförhandlingarna. Därför är det glädjande att det är många som ser att det kommer att behöva finnas olika typer av begränsningar där, till exempel smarta ekonomiska system som säkerställer att flyget också betalar för sin miljöpåverkan.

Det är regeringens ambition att se till att flyget också i Sverige ska kunna betala för sin klimatpåverkan. Det är en diskussion som verkligen handlar om flyget kontra klimatet.

Nu har vi en diskussion om antalet flygplatser i Sverige. Då skulle jag vilja påminna om att vi ser en sammantagen utveckling internationellt – inte bara för Sverige – som innebär att citynära flygplatser läggs ned och att nya flygplatser utvecklas med mer lämplig lokalisering. Ibland gör man också större hubbar på flygplatser, eftersom det finns stark lokal påverkan. Buller och luftföroreningar är en starkt bidragande orsak till konflikter mellan tätt bostadsbyggande och flygplatser.

Vi har flera aktuella fall och en rätt nära historia i Sverige där vi ser att flygplatser läggs ned och i stället används för bland annat bostadsbyggande. Det gäller Bulltofta, Torslanda, Tullinge söder om Stockholm och Barkarby norr om Stockholm.

Jag skulle vilja fråga de interpellanter som deltar i debatten: Är det en negativ utveckling att en del flygplatser genom historien i Sverige har lagts ned och till exempel bebyggts med bostäder? Jag ställer mig frågande, om man verkligen vill ha det höga tonläget i debatten och vill peka på att den utvecklingen har varit starkt negativ. Jag ser ju att vi har växande städer och en växande arbetskraftsutmaning i städerna där bland annat bostadsbristen är en starkt hämmande faktor.

Är det då inte lämpligt att alla aktörer – där kommunerna naturligtvis är nyckelaktörer – involveras i att på längre sikt se en samhällsutveckling för sina städer, där man också kan diskutera bostadsbyggande på alla möjliga ställen där det finns tidigare exploaterad mark? Det gäller naturligtvis industrimark – det har till många delar tagits i anspråk för bostadsbyggande. Där finns en svår saneringsproblematik som ändå går att lösa. Den problematiken är inte svårare för gammal industrimark än för flygplatser. Och självklart ska vi ha god sanering för bostadsbyggande som vi behöver – för att svara lite grann på Åsa Coenraads fråga.

Men jag skulle alltså vilja ställa frågan: Är det negativt att utvecklingen i Sverige har varit sådan att det har lagts ned bland annat citynära flygplatser för att man ska bygga bostäder? Vill ni aktivt strypa möjligheten till dialog mellan staten och de kommuner som gör en sådan strategisk framtidsplanering? Är det vad ni eftersträvar?

Anf. 25 ÅSA COENRAADS (M):

Fru talman! Det är lätt att lägga ned flygplatser. Allt som krävs är ett beslut om detta – och så lägger man ned. Det är desto svårare att ta beslutet att öppna en flygplats igen.

Som jag inledde med att säga är våra regionala och lokala flygplatser en livsnerv i Sverige. Det är de som får vårt avlånga land att knytas samman. Det är de som gör att hela Sverige kan leva.

Miljökonsekvenserna av flyget är naturligtvis en viktig faktor. Det måste vi ta hänsyn till. Men det går inte att backa sig ur framtiden. Även flygbränslet blir miljömartare. Anläggningarna runt omkring våra flygplatser blir bättre miljömässigt. Läger vi då ned en flygplats kommer vi nog aldrig att öppna den igen.

Vi vet att flygutrymmet runt Bromma och Arlanda är för trångt som det är redan i dag. Då kommer de lokala flygplatserna i regionen runt omkring att spela en allt större roll, också för kapaciteten för att kunna ta emot tjänster, varor, företag och persontrafik till vårt land. Detta är inte en lokal fråga. Detta är en nationellt viktig fråga.

Det är klart att miljöministern har svårt att svara på en fråga där regeringen inte har fattat några beslut – det förstår jag. Men man får inte glömma bort det signalvärde som finns när miljöministern tidigare i valrörelsen uttalade sig om ett antal nedläggningar av flygplatser runt om i landet.

Jag vill minnas att miljöministern i somras gjorde ett uttalande om att man skulle lägga ned Bromma. Men i slutet av veckan startade skogsbranden i Västmanland, och då var det helt plötsligt väldigt viktigt att vi skulle köpa in vattenbombningsplan som skulle kunna landa på Bromma flygplats eller Västerås flygplats. Det hade inte gått vid en nedläggning av flygplatserna.

Därför är signalvärdet från regeringen viktigt.

Jag tycker också att det är viktigt att vi fattar beslut mot bakgrund av fakta och utredningar. Vi ska ha välgrundade beslut här i kammaren. Därför välkomnar jag att regeringen nu tillsätter en utredning om vad som ska göras. Men det vore intressant att höra ministern berätta lite om när utredningen kommer till och när utredningen förväntas vara avslutad.

Jag skulle också vilja göra ett medskick till ministern kring utredningen. Det är att man i utredningen lägger in en aspekt som jag tog upp i min interpellation: Vad kommer miljökonsekvenserna att kosta i skattepengar vid sanering av flygplats, och hur många arbetstillfällen kommer att beröras av detta? Ministern har fortfarande inte sagt ett ord om detta.

Anf. 26 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Ministern säger att det i nuläget inte finns några förslag på att lägga ned flygplatser. Men den nya regeringen meddelade mycket snabbt att man avser att vid behov tillsätta en förhandlingsperson just för att kunna bygga bostäder på citynära flygplatser. Nu verkar både miljöministern och infrastrukturministern tävla i att framföra att det inte finns något hot mot Bromma flygplats.

Man kan undra. När regeringen meddelar att man tänker tillsätta en förhandlingsperson med just detta syfte behöver man knappast vara konspirationsteoretiker för att fundera över vad syftet är. Och samtidigt som regeringen meddelar att man avser att tillsätta den förhandlingspersonen kommer det också ett önskemål från det nya rödgröna styret i Stockholm om att de vill bygga bostäder på Bromma flygplats. Då börjar man ana ett mönster och en tanke bakom de olika handlingarna.

Prot. 2014/15:17
6 november

Svar på
interpellationer

Man behöver inte ha särskilt mycket fantasi för att se att det i nuläget finns ett hot mot just Bromma flygplats. Låt oss prata om det, i stället för att försöka krypa undan i debatten!

Fru talman! Jag tänker faktiskt upprepa min fråga till ministern: Kan ministern lova att regeringen inte lägger ned Bromma flygplats om det skulle hota jobb, företag och tillväxt i hela Sverige?

Anf. 27 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP):

Fru talman! Jag ska försöka reda ut de frågor som har ställts, trots allt att en del av dem kanske går in på andra områden än vad interpellationen handlar om – i så fall skulle den kanske ha behandlats av andra ministrar.

När det sägs att anledningen till att hela Sverige lever är att vi har exakt de flygplatser regionalt, lokalt och nationellt som vi har i dag skulle jag nog säga att det är ett lite överdrivet uttalande. Hela Sverige lever av många andra skäl. Ska vi se till resandemönster och transportbehov skulle jag noga säga att det svenska järnvägsnätet är betydligt viktigare för att människor ska kunna resa till och från arbetsplatser, till och från mänskliga möten, med alla företagens godstransporter inräknade inte minst.

Det förringar inte den viktiga nod som också flygplatser utgör på många ställen. Men i relation får vi nog ändå säga att om man skulle sköta järnvägspolitiken med lite bättre handlag än det vi har sett de senaste åren, där urspårningar och signalfel har varit mer frekvent än fungerande tågtrafik, då skulle man nog göra mer för att hela Sverige ska leva än genom den diskussion som förs kring utvecklingen bland en del av flygplatserna i Sverige.

Det finns ett stort spektrum här, men eftersom interpellationen rörde flygplatser generellt i Sverige skulle jag vilja hålla debatten kring det. Jag kommer gärna till kammaren igen för att diskutera specifika flygplatser, bland annat i Stockholms närhet.

Tar man den generella bilden av flygplatser får man ändå konstatera att det ser mycket olika ut. De senaste rapporterna om lönsamhet visar till exempel att flera kommuner regelbundet diskuterar huruvida de avser att gå in med stora summor i sina lokala eller regionala flygplatser på grund av att lönsamheten är ganska dålig.

Det är klart att det finns en diskussion om synergi när det gäller fler flygplatser på fler ställen. Jag skulle tycka att det var anmärkningsvärt om vi från rikspolitiken skulle säga: Ni får absolut inte under några omständigheter någonsin i de lokala eller regionala beslutsfattande församlingarna diskutera att ni skulle kunna tänka er att lägga ned en flygplats som ni nu subventionerar lokalt om ni ser att ni har andra behov av dessa markområden för annat.

Jag skulle i stället vilja uppmuntra lokala och regionala beslutsfattare att anta den framtidsutmaning som en strategisk samhällsplanering faktiskt innebär och titta på alla de markresurser och ekonomiska resurser som man har för att bygga ett samhälle som kan serva den framtidsgeneration som kommer att behöva resa och ha arbetsmöjligheter i hela landet och som också kommer att behöva ha väldigt många bostäder att bo i. Därför välkomnar regeringen de kommuner, och naturligtvis inte minst de större städer, som i dag har stor bostadsbrist att ha en aktiv diskussion om bostadsbyggandet. Om detta bostadsbyggande skulle ha en beröringspunkt med till exempel en citynära flygplats, som det ser ut i Stockholm när det gäller

Bromma och som vi ska vara tydliga med, ska vi då ha en regering som stänger dörren och säger: Nej, under inga omständigheter tänker vi diskutera med er hur framtiden för denna flygplats ser ut, trots att ni säger att ni ser starka behov och starka argument för att bygga bostäder i framtiden där denna flygplats ligger.

Den signalen tycker jag vore olycklig att skicka från regeringen. Det som den här regeringen, som är en samarbetsregering, i stället gör är att se om vi kan samverka med kommunerna. Vi måste ge kommunerna en möjlighet att ha en relevant dialog med staten. Därför tänker vi utse en förhandlingsman, så att vi underlättar för denna dialog. Sedan får vi se vad dessa diskussioner leder fram till när det gäller framtidsperspektiv och analysmetoder. Det är mycket som har figurerat i denna debatt som man skulle vilja skärpa upp men som jag inte har tid till just nu.

Anf. 28 ÅSA COENRAADS (M):

Fru talman! Jag tycker att denna interpellationsdebatt visar på det engagemang som finns för våra flygplatser runt om i Sverige. Det är bra och roligt, och det är viktigt att miljöministern faktiskt tar tag i dessa frågor.

Det som är tråkigt är att man återigen får en känsla av att frågan om nedläggning av flygplatser runt om i Sverige bara handlar om Bromma. Men det är en mycket större fråga än så. Frågan om Bromma och våra andra flygplatser är nationell.

Det är lite tråkigt att de partier som ingår i regeringen runt om i våra kommuner skickar helt andra signaler än de som kanske kommer från regeringen. Det är därför som signalvärdet från regeringen är så viktigt. Tyvärr tycker jag att ministern åter lite grann öppnar upp för en nedläggning av Bromma.

Jag tackar ministern så mycket för de svar som jag har fått och för den möjlighet som vi har fått att diskutera dessa viktiga frågor. Men jag noterar också att ministern hela tiden undviker frågan om jobb och tillväxt. Flyget är en viktig del för att skapa jobb och tillväxt runt om i Sverige.

Jag kommer från en region där vi har många miljöteknikföretag. Dessa miljöteknikföretag bidrar till att minska miljökonsekvenserna från flyget eftersom det sker forskning och utveckling inom de olika transportslagen i många av dessa företag.

I mitt parti anser vi att alla transportslag är lika viktiga. Men vi får inte glömma bort flyget eftersom flyget är viktigt. Precis som ministern har sagt släpper flyget ut en hel del dåliga saker. Men då måste vi forska och försöka göra det bättre. Det går inte att backa sig ur framtiden.

Anf. 29 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP):

Fru talman! Även jag tackar för engagerade debattinlägg. Jag vill betona att regeringen har en politik när det gäller flygplatser i Sverige där vi konstaterar att dessa på många ställen utgör en oerhört viktig grund för inte minst alla som nyttjar flygplatserna i dag. Men vi ser också ett dynamiskt perspektiv. Flygplatserna i Sverige är stadda i utveckling och i förändring. Vi ser inte negativt på att man, med den historia som finns, har lagt ned inte minst flera mindre flygplatser av ekonomiska skäl men också för att marken kan användas på annat sätt. Jag nämner igen Bulltofta, Torslanda, Tullinge och Barkarby som sådana exempel.

Prot. 2014/15:17
6 november

Svar på
interpellationer

En del vill i denna debatt haussa upp det och säger att det alltid finns en konflikt och att man är emot flyget så fort man lägger ned en flygplats för att i stället använda markområdet till någonting annat och att det är negativt.

Tvärtom tror jag att vi ska bejaka en utveckling där vi gör smartare städer i stadsutvecklingshänseende och att vi mycket starkt bejakar bostadsbyggande på de orter där vi i dag har stor bostadsbrist. Jag och regeringen är övertygade om att det är en negativ faktor när det gäller till exempel arbetsmarknadspolitiken att vi har arbetskraftsbrist på flera ställen på grund av att de arbetssökande inte har någonstans att bo.

Beträffande transporterna i hela Sverige behövs det stora satsningar på tåg. Det är en enorm uppgift att reda ut en mer fungerande tågtrafik. Det tror jag också i förlängningen kommer att leda till att en del flygplatser kommer att se det som lämpligare att de slås ihop för att det ska ges större resandemöjligheter i tåghänseende.

Har man perspektivet att samhällen utvecklas och anser att sådan utveckling till stora delar är god, tror jag att en sådan utveckling även miljömässigt skulle värna Sverige om vi ser fler tåg och mer tätastäder i Sverige framöver.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 5 Svar på interpellationerna 2014/15:43 och 65 om handelsgödselskatt

Anf. 30 Landsbygdsminister SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Kristina Yngwe har frågat mig på vilket sätt den införda handelsgödselskatten gagnar svenskt lantbruks utveckling och framtid. Vidare frågar Kristina Yngwe hur förslaget om handelsgödselskatt överensstämmer med regeringsförklaringen, där regeringen säger sig vilja öka matproduktionen i Sverige. Kristina Yngwe frågar även hur jag ser på det faktum att skattepålagor och hårdare svenska regelverk gör att den svenska miljöanpassade produktionen flyttar utomlands. Slutligen frågar Kristina Yngwe hur jag ämnar arbeta för att stärka svenska bönders konkurrenskraft i ett internationellt perspektiv. Ulf Berg har frågat klimat- och miljöminister Åsa Romson hur många arbetstillfällen hon anser att denna straffskatt på det svenska lantbruket kommer att kosta. Ulf Berg frågar även hur mycket mer livsmedel vi, enligt klimat- och miljöministerns bedömning, kommer att behöva importera till Sverige när den inhemska produktionen minskar ytterligare på grund av denna straffskatt.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationerna. Jag svarar på interpellationerna i ett sammanhang.

Låt mig börja med att säga att växtkraften i entreprenörskap och småföretagande på landsbygden är avgörande för att hela Sverige ska leva. Jag anser att det inom de gröna näringarna finns en stor potential att skapa jobb och tillväxt som bidrar till regeringens övergripande målsättning att Sverige ska ha lägst arbetslöshet i EU år 2020.

Det finns dock utmaningar i att balansera de gröna näringarnas miljöpåverkan och deras centrala roll som livsmedels- och skogsråvaruprodu-

center. Precis som Kristina Yngwe nämner bidrar användningen av handelsgödsel till övergödning av våra vattendrag, sjöar och hav. Dessutom orsakar handelsgödsel utsläpp av tungmetallen kadmium. Det är därför angeläget att användningen av handelsgödsel är resurseffektiv och att de gödselmedel som används har en låg miljöpåverkan. Det krävs att åtgärder vidtas som kan bidra till att uppnå miljökvalitetsmålen Ingen övergödning och Giftfri miljö. Jag noterar samtidigt att det inte är en lätt uppgift, men regeringen har som målsättning att uppnå målen. En skatt på handelsgödsel bör därför införas 2016.

När det gäller matproduktionen i Sverige är det viktigt att ha ett helhetsperspektiv och inte enbart fokusera på enskilda styrmedel. Regeringen anser att det behövs en långsiktig livsmedelsstrategi för att skapa förutsättningar för tillväxt i hela livsmedelskedjan och därmed stödja en ökad svensk matproduktion och en ökning av andelen svenskt och ekologiskt i konsumtionen av livsmedel. Strategin om matproduktionen ska omfatta hela värdekedjan, från primärproduktion till konsument. I detta ingår en strategi för jordbruksnäringens utveckling och hur konsumenternas intressen ska tillvaratas.

De gröna näringarna behöver ständigt utvecklas för att möta nya behov. Avgörande för såväl landsbygdens konkurrenskraft som primärnäringarnas hållbara utveckling är en väl fungerande kunskapskedja omfattande utbildning, forskning, innovation, försöksverksamhet och rådgivning. Landsbygdens näringsliv ska utvecklas genom förbättrad infrastruktur, tillgång till bredband, närhet till högskolor och forskning samt stöd för att förbättra tillgången till butiker och samhällsservice.

Regeringen strävar också efter att det ska vara enkelt att starta, driva och äga företag i Sverige. Att förenkla för företagen är en viktig åtgärd för att skapa fler jobb, sysselsättning och välfärd. Förenkling ska beaktas i allt arbete med förändring av regelverk, både vad avser nationella regelverk och i förhandlingar om EU:s regelverk.

För att lyckas med att skapa jobb och tillväxt inom primärproduktionen krävs en innovativ och exportinriktad svensk livsmedelsindustri. De svenska primärnäringarnas ekonomiska styrka kommer av att vi förmår att vara innovativa och säljer högkvalitativa varor på globala marknader. Grundläggande för detta är en hög kunskapsnivå och ett bra innovationsklimat som stärker företagets konkurrenskraft. Innovation och export är därför nyckelfrågor för mig och regeringen i arbetet med att stärka svenska bönders konkurrenskraft i ett internationellt perspektiv.

Anf. 31 KRISTINA YNGWE (C):

Fru talman! Tack så mycket för svaret, landsbygdsministern! I svaret står ganska mycket som vi är överens om. Landsbygdsministern säger till exempel att man vill öka livsmedelsproduktionen. Det håller jag absolut med om behövs. Svensk livsmedelsproduktion har minskat drastiskt det senaste decenniet, och nu är knappt hälften av det vi åter producerat i Sverige, detta trots att svensk matproduktion är världsledande när det gäller miljöhänsyn och djurvelfärd. Vi exporterar alltså i dag miljöpåverkan utomlands, till länder där kraven är lägre och djurvelfärden sämre. Det kan vi inte acceptera.

Prot. 2014/15:17
6 november

Svar på
interpellationer

Landsbygdsministern vill stärka lantbrukets konkurrenskraft, och även där är vi överens. Hårdare regelverk gör det svårare för svenska lantbrukare att konkurrera med billigare mat från länder med lägre krav. I ljuset av det är det såklart förvånande att man vill införa en handelsgödselskatt. Handelsgödselskatten infördes för 32 år sedan, 1982, och var då 60 öre per kilo. 1994 tredubblades skatten till 1,80 kr, och på den nivån låg den sedan till 2010 då Centerpartiet och Alliansen fick bort den. Det är alltså den skatten som regeringen vill återinföra i ungefär samma form som den var tidigare. Som motivering anges att näringsbelastningen på Östersjön måste minska. Också där är vi överens. Näringsbelastningen på Östersjön måste minska.

Låt oss titta lite grann på hur handelsgödselskatten har påverkat näringsbelastningen på Östersjön. Var det så, fru talman, att användningen av handelsgödsel åkte i höjden när skatten togs bort? Nej, jag kan berätta för fru talmannen att det gjorde den inte. Handelsgödselanvändningen har stadigt gått ned, även efter det att skatten togs bort. Varken per hektar, per gröda eller totalt har användningen av mineralgödselkväve ökat, utan kurvan har varit stadigt nedåtgående, både före och efter det att skatten togs bort.

Låt oss i stället titta på kväveläckaget, för det är trots allt inte mängden kväve som används utan mängden kväve som läcker ut i våra vattendrag som är det intressanta att titta på. Hur ser det ut? Jo, i Sverige är det genomsnittliga kväveläckaget 14 kilo kväve per hektar. Hos våra kolleger i Danmark är snittet 63 kilo kväve per hektar. Av alla Östersjöländer har Sverige det lägsta kväveläckaget. Det har vi tack vare ett långsiktigt arbete med kunskapshöjande insatser som greppar näringen och tack vare insatser med fånggrödor och andra åtgärder inom ramen för Landsbygdsprogrammet. Men det är inte tack vare någon kväveskatt.

Jordbruksverket har räknat ut att en återinförd handelsgödselskatt teoretiskt sett skulle minska kväveutlakningen från svenska åkermarker med ca 1 500 ton. Det motsvarar 3–4 procent av dagens utlakning. Med dagens försäljningsvolym av mineralgödsel och med 1,80 kr per kilo skulle skatten dra in ca 300 miljoner per år, vilket också är den ungefärliga siffra som regeringen anger i sin budgetproposition. Kostnaden för att minska utlakningen skulle därmed motsvara 200 kronor per kilo, en rekorddyr åtgärd i jämförelse med många andra åtgärder som man kunde vidta.

En mer effektiv åtgärd är till exempel en ökad samverkan kring lantbrukets påverkan runt Östersjön. Greppa näringen är en sådan framgångsrik exportåtgärd där man arbetar med konkreta lösningar som är till nytta både för miljö och för ekonomi i länderna runt Östersjön. Det som inte är en framgångsrik exportprodukt är just handelsgödselskatten. Sverige var nämligen det enda landet i EU som hade den skatten, en skatt som i efterhand visade sig vara både ineffektiv och dyr. Den vill regeringen återinföra.

Därför frågar jag: Hur i hela fridens namn kan regeringen i en situation där bönder dag för dag förlorar mark gentemot utlandet bestämma sig för att återinföra en världsunik och faktiskt ganska verkningslös skatt som kostar lantbruket flera hundra miljoner om året?

(forts. § 7)

Kammaren beslutade kl. 13.56 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

§ 6 Frågestund

Frågestund

Anf. 32 TALMANNEN:

Vi övergår nu till dagens frågestund. Jag vill hälsa statsråden hjärtligt välkomna. Frågor besvaras i dag av utbildningsminister Gustav Fridolin (MP), arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S), försvarsminister Peter Hultqvist (S), statsrådet Anders Ygeman (S) och statsrådet Anna Johansson (S).

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Utbildningsminister Gustav Fridolin (MP) besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde. Frågor till övriga statsråd förutsätts beröra deras ansvarsområden inom regeringen.

Försvarets kostnader för höjda arbetsgivaravgifter för unga

Anf. 33 HANS WALLMARK (M):

Herr talman! Jag har en fråga till försvarsminister Peter Hultqvist. Budgeten lades fram för några dagar sedan, och den innehöll vad som kan beskrivas, i alla fall från min sida, som ett antal smällkarameller. En av dem var att man dubblar arbetsgivaravgiften för unga. Det påverkar många arbetsgivare.

En av landets absolut största ungdomsarbetsgivare är Försvarsmakten. Försvarsmaktens generaldirektör, Peter Sandwall, har enligt medieuppgifter beräknat att det för Försvarsmakten innebär minus 150 miljoner kronor bara för i år och uppemot 300 miljoner kronor för de kommande åren. Det finns också RUT-rapporter som har indikerat liknande nivåer. Man talar där om att det redan 2015 skulle kunna röra sig om 200 miljoner kronor.

Då är min fråga till statsrådet Peter Hultqvist vad han tror att denna minskning av medlen till Försvarsmakten får för konsekvenser.

Anf. 34 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Den största smällkaramellen i budgeten som presenterades, höständeringsbudgeten, är att vi tillförde 1,5 miljarder i nya friska pengar för att täcka förluster i samband med JAS-affären. Hade vi inte gjort det hade vi haft en total instabilitet i hela försvarsbudgeten. Vi var tvungna att täcka ett hål för att över huvud taget ha stabilitet och för att Wallmark i ett realistiskt härad skulle kunna ställa den här frågan om ungdomsarbetsgivaravgiften.

Ändringen av arbetsgivaravgiften för unga påverkar självklart försvarrets ekonomi, men vi lägger 680 miljoner i tillskott nästa år.

Hur ändringen av ungdomsarbetsgivaravgifterna slår får ingå i den totala bedömningen av Försvarsmaktens långsiktiga ekonomi. Den typen av frågor kommer Wallmark och undertecknad att få möjlighet att diskutera när inriktningspropositionen inför nästa år läggs fram.

Anf. 35 HANS WALLMARK (M):

Herr talman! Jag noterar att den försvarsbudget som S- och MP-regeringen har presenterat har stora likheter med den som allianspartierna föreslog före och under valrörelsen, så om försvarsministern tycker att det är en bra budget kan jag förstå att han tycker det. Dock är den stora skillnaden att vi inte dubblar arbetsgivaravgiften för ungdomar. Det handlar om i häradet 150–200 miljoner kronor mindre till Försvarsmakten under 2015 jämfört med de alliansförslag som presenterades.

Då tror jag, herr talman, att det får konsekvenser. Vi har också sett under 2014 att man har lagt till extra resurser, inte minst för incidentberedskap med anledning av den nya normalbild som är på väg att uppstå i Östersjöområdet – någonting som jag har uppfattat att Försvarsmakten och överbefälhavaren har gillat. De har uppskattat att det har kommit mer pengar.

Med detta budgetförslag blir det mindre pengar på grund av höjda arbetsgivaravgifter för ungdomar.

Anf. 36 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Om man jämför planen för hösten 2014 fram till 2018 med den förra borgerliga regeringens plan kan man konstatera att det ligger mer pengar i planen nu än vad det gjorde tidigare. Det beror framför allt på att vi har fört till pengarna med anledning av JAS-projektet. Man kan inte blunda för den delen när man bedömer den samlade försvarsekonomin.

Wallmark fastnar i *en* post, och den påverkar också, men man måste se helheten och att vi fört in stora belopp för att inte få en total destabilisering av hela försvarsekonomin.

Kostnaden för asylsökande

Anf. 37 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Min fråga går till Gustav Fridolin.

Migrationsverkets senaste rapport pekar på att det lär komma ca 95 000 asylsökande till Sverige nästa år, och det kan vara en siffra som kan ligga i underkant av det faktiska antalet. Klart är att det medför stora kostnader, ca 18,7 miljarder, så det kommer naturligtvis att slå hårt mot statskassan. Att då spara under 10 miljoner kronor genom att lägga ned ett par välfungerande institut, som tidigare har föreslagits, gör därmed ingen nämnvärd skillnad. Nu har regeringen lyckligtvis backat från detta.

Min fråga är vilken del av välfärden som regeringen huvudsakligen hade tänkt ta pengar från.

Anf. 38 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Världen brinner. Vi ser förföljelserna av oliktankande som bedrivs av IS. Vi ser diktatorer som fortsätter att hålla sina folk i järngrepp och använda vapen mot sitt eget folk. Vi ser människor som tvingas fly på grund av sin kärlek eller sitt kön.

Vi har kanske inte haft en så stor flyktingkatastrof i vår del av världen sedan andra världskriget, och då väljer Sverigedemokraterna att beskriva det som ett problem för svensk ekonomi. Det stämmer inte. De länder i Europa som har den mest öppna ekonomin mot omvärlden och den mest humana flyktingpolitiken har också den mest stabila ekonomin.

Vi ska fortsätta att vara ett land som tar ansvar när människor tvingas fly. Det har vi råd med, det är vår skyldighet enligt de mänskliga rättigheterna och det är den här regeringens linje. Den har dessutom brett stöd i denna kammare.

Anf. 39 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Jag noterar att Gustav Fridolin inte svarade på min fråga.

Jag företräder ett parti, Sverigedemokraterna, som vill satsa mer pengar på personer som har det svårt runt om i världen, inte mindre. Det är Miljöpartiet och regeringen som tar pengar från biståndsbudgeten, de pengar som på riktigt gör skillnad för hårt utsatta människor runt om i världen. Det tycker jag, om något, är ansvarslost, och det är ingen human flyktingpolitik.

Jag tycker att det är beklämmande när högt uppsatta politiker inte inser allvaret med dagens förda politik. Och utgiftsområde migration är trots allt i det tysta det område som regeringen satsar mest på, men det är ändå underfinansierat.

Än en gång skulle jag vilja veta hur statsrådet och regeringen har tänkt lösa framtidens problem när man inte ens kan lösa dagens problem? Och var ska pengarna tas ifrån?

Anf. 40 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Det är märkligt att enda gången sverigedemokrater tycker om bistånd är när man kan använda biståndsbudgeten som ett slagträ i flyktingdebatten. I Sverigedemokraternas budgetmotioner till riksdagen brukar ni vara det parti som skär absolut mest i den svenska biståndsbudgeten. Därigenom riskerar ännu fler människor att hamna i situationer där de måste fly.

Jag håller med om att om man ska göra någonting för att människor inte ska behöva fly är svenskt bistånd väldigt effektivt. Därför ska vi satsa på bistånd och på en human flyktingpolitik. De hänger samman.

Frågan var hur vi ska finansiera en situation med ökade flyktingströmmar. Vår regering lägger fast en politik som ska leda till att färre människor ska behöva bli sjukskrivna på arbetsmarknaden och att färre människor ska behöva gå i arbetslöshet. Det är andra faktorer som påverkar budgeten och som gör att vi kommer att kunna fortsätta lägga fram fullt balanserade budgetar i ett land med en god ekonomi – ett förhållande som vi för övrigt delar med andra länder i Europa som har en human flyktingpolitik.

Licensjakt på varg

Anf. 41 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Herr talman! Jag önskar ställa en fråga till utbildningsminister Gustav Fridolin angående licensjakt på varg.

Jag lever i och företräder Värmland, ett av länen i Sverige som har en stor rovdjursproblematik. Vargens utbredning ger effekter dagligen. Vi kan se det i angrepp på fårnäringen, på älgar och på andra djur. Boskapskötseln påverkas.

Jag undrar vad regeringen avser att göra inför vintern. Kommer ni att se till att det genomförs licensjakt på varg vintern 2014/15?

Anf. 42 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Som riksdagsledamoten Daniel Bäckström kunnat konstatera har regeringen inte lagt fram några förändringar i nu gällande regelverk. Samma regelverk som allianspartierna tog fram för riksdagen gäller alltså under kommande vinter. Ska förändringar göras i regelverket återkommer regeringen med det.

Att regeringspartierna har haft olika ingångar är ingen hemlighet, men det är rådande regelverk som gäller.

Anf. 43 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Herr talman! Innebär svaret att det kommer att genomföras licensjakt på varg kommande vinter?

Anf. 44 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Som riksdagsledamoten känner till är det frågor som prövas enligt en lagstiftning. Regeringens ansvar är att se till att det finns en lagstiftning på bordet som kan prövas av berörda myndigheter, i detta fall Naturvårdsverket och länsstyrelserna. Lagstiftningen har inte ändrats sedan Alliansen lade fram den, så den kommer att gälla under vintern.

Dödsolyckor på arbetsplatser

Anf. 45 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Herr talman! Under ett enda dygn i slutet av oktober omkom fyra personer på sitt arbete. Det var en truckförare och murare i Luleå, en egenföretagare i Edsbyn, en elmontörelev i Askersund och en chaufför i Göteborg.

Nu har det hänt igen. Två arbetare fick en betongvägg över sig och avled, och en tredje fick livshotande skador. Det är ytterst allvarligt.

Min fråga till arbetsmarknadsministern är: Vad kan och vill regeringen göra för att minska risken för dödsolyckor på arbetsplatser?

Anf. 46 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag är säker på att samtliga ledamöter i kammaren delar min uppfattning att det är helt oacceptabelt att man ska behöva dö på sitt jobb. Vi har ett ansvar att säkerställa att de människor som lämnar sitt hem och går till jobbet på morgonen kommer hem levande på kvällen.

Regeringen satsar i sin budget 100 extra miljoner på arbetsmiljöarbetet varje år under mandatperioden. Det är ganska mycket pengar i förhållande till arbetsmiljöarbetet. De ska gå till att ha fler inspektörer på Arbetsmiljöverket, till att förnya föreskrifterna och till att satsa mer på de regionala skyddsombuden.

Regeringen har också för avsikt att ta fram en handlingsplan när det gäller arbetsmiljöarbetet i nära samråd mer parterna och att tillsammans med parterna ta fram en nollvision mot arbetsplatsolyckor.

Anf. 47 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret. Byggnadsarbetarfacket har påpekat att mycket kan liknas vid vilda västern ute på deras byggarbetsplatser. Många arbetsplatser saknar kollektivavtal, skyddsombud och så vidare.

Jag vill höra ministrerns mening om vikten av att det är ordning och reda och vikten av att de underentreprenörer som hyrs in av Fortum och andra har kollektivavtal och kan redovisa att de har ordning och reda.

Anf. 48 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag ska först rätta mig. Vi ska ha en nollvision mot dödsolyckor på arbetsplatser. Att vi ska klara oss helt från arbetsplatsolyckor är inte realistiskt att tro.

Arbetsmiljölagen gäller på alla arbetsplatser oavsett om det finns kollektivavtal eller inte. Men med kollektivavtal har man en annan möjlighet att bedriva ett systematiskt arbetsmiljöarbete och säkerhetsarbete. Har man kollektivavtal finns det skyddsombud som kan delta i skyddsarbetet. Annars är det enbart arbetsgivarens representanter som deltar.

Enligt regeringens mening är det därför viktigt att så stor andel som möjligt av den svenska arbetsmarknaden omfattas av kollektivavtal. Det är det sätt som vi av många olika skäl har valt att reglera arbetsmarknaden på, och det är också viktigt av arbetsmiljöskalet. Då omfattas man också av försäkringar som innebär att man är försäkrad vid olyckor eller i allra värsta fall dödsfall.

Förbifart Stockholm

Anf. 49 TINA GHASEMI (M):

Herr talman! Min fråga går till infrastrukturminister Anna Johansson.

Regeringen har fattat beslut om att frysa projektet Förbifart Stockholm. Det är ett mycket olyckligt beslut för stockholmarna och för regionen som helhet.

Förbifarten är en av Sveriges största och viktigaste satsningar på infrastrukturuområdet. En uppskjutning innebär både en försening och en fördröjning av projektet. Från vissa håll sägs det att stoppet kan kosta 700 miljoner kronor.

Samtidigt som finansminister Magdalena Andersson hävdar att det är tomt i ladorna kostar detta byggstopp ca 4 miljoner kronor per dag. Tycker statsrådet att det är försvarbart att skjuta upp byggandet? Hur ställer sig statsrådet till Förbifart Stockholm?

Anf. 50 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Regeringen har fattat beslut om att frysa byggstarten av Förbifart Stockholm av det enkla skälet att projektet inte varit fullt ut förankrat regionalt och lokalt. Vi vill därför ge parterna möjlighet att kontakta regeringen och be om en förhandling om hur projektet kan finansieras anordnande. I väntan på att en sådan eventuell förhandling ska starta har vi valt att frysa byggstarten till den 1 maj 2015. Kostnaden för detta är av Trafikverket beräknad till 170–250 miljoner.

Ett snabbare och enklare genomförande av projektet kan medföra kostnadsminskningar i andra änden. Flera av de stora projekt som nyligen har slutförts har blivit både snabbare klara och billigare. Förmodligen finns det alltså både plus- och minussidor i detta ekonomiskt.

Anf. 51 TINA GHASEMI (M):

Herr talman! Att regeringen fattat beslut om att frysa projektet är skadligt för tillväxtregionen Stockholm. Anna Johansson talar om att förankringen har varit dålig, men det finns ett stort stöd för Förbifart Stockholm hos både stockholmarna och kommunerna runt om i länet.

Syftet är att det ska leda till förbättrad framkomlighet på infartslederna, ökad trafiksäkerhet, förkortade restider samt ökad och förbättrad ekonomisk utveckling för människor när de får möjlighet att resa, arbeta och utnyttja den service staden erbjuder.

I en region med så snabbt ökande tillväxt och befolkning ställs höga krav på rörlighet, och då behöver regionen Förbifart Stockholm.

På vilket sätt bidrar frysningen av projektet till fler jobb och ökad tillväxt?

Anf. 52 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Regeringen ger de övriga parterna i projektet möjlighet att komma till oss och göra en framställan om en förhandling. Någon sådan framställan har ännu inte kommit, varken från Stockholms stad eller Stockholms läns landsting.

Regeringen är dock beredd att tillsätta en förhandlingsperson för att se om det finns förändringar man vill göra i finansieringsfrågorna gällande Förbifarten.

I väntan på att en sådan eventuell förhandling kommer till har vi valt att avstanna projektet.

Vi är övertygade om att ett bättre förankrat projekt ges bättre förutsättningar för ett väl utfört genomförande så småningom.

Blir det inget nytt avtal kommer enligt överenskommelsen byggstart att ske senast den 1 maj 2015. Hittills har det inte inkommit någon framställan till regeringen.

Svenska storföretags skatteflykt

Anf. 53 DANIEL SESTRAJCIC (V):

Herr talman! Min fråga går till Gustav Fridolin som representant för regeringen.

Varje år förlorar EU-länderna 9 000 miljarder på grund av skatteflykt. Sveriges budget är ungefär 900 miljarder.

I dag har vi tack vare en länka kunnat läsa i tidningarna att det finns 340 bolag i Luxemburg som har en aggressiv skatteplanering som undanhåller EU-länderna skattemedel. Bland dessa företag finns flera av Sveriges största bolag, exempelvis Ikea, Tele 2, SEB och de fyra största riskkapitalbolagen. Det handlar alltså om stora svenska företag som systematiskt undvikit beskattning i Sverige.

Detta sker i EU-landet Luxemburg. Nuvarande EU-kommissionsordföranden Jean-Claude Juncker kommer inte bara därifrån utan har också ansvarat för finanserna där i 20 år.

Vad avser Sveriges regering att göra mot de inblandade svenska företagen för att få stopp på detta? Vilken insyn har Sveriges regering haft i detta problem?

Anf. 54 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Jag tackar för en viktig fråga som är vidare än den problembeskrivning som riksdagsledamoten ger. Detta är ett ännu mycket större problem för de fattigaste länderna i världen vars ekonomi raseras av att företag som är verksamma där väljer att inte skatta där.

För svenskt vidkommande förutsätter vi givetvis att alla företag i Sverige väljer att följa de regler som finns i Sverige och Europa på skatteområdet. Vi förutsätter att när så inte sker har Skatteverket tillämpliga lagar, eller annars begär Skatteverket lagändringar, för att kunna beivra eventuella lagbrott också på skatteområdet.

Anf. 55 DANIEL SESTRAJCIC (V):

Herr talman! Ska jag tolka svaret som att det inte kommer att vidtas några särskilda åtgärder med anledning av detta avslöjande, som jag menar är en global skandal? Jag håller med Gustav Fridolin om att det är mycket svårare för många länder i den fattiga delen av världen. Men vi talar om 9 000 miljarder på EU-nivå, vilket givetvis slår hårt mot den svenska välfärden.

För Vänsterpartiets del är det ännu ett grundskott mot Jean-Claude Juncker som EU-kommissionens ordförande. Det är en man som varit arkitekten bakom detta upplägg och gjort Luxemburg till ett av de största skatteparadisen i Europa. Därför menar vi att Jean-Claude Juncker inte längre kan vara EU-kommissionens ordförande.

Jag vill ställa frågan till Gustav Fridolin om den svenska regeringen fortfarande har förtroende för Jean-Claude Juncker och på vilket sätt man avser att ta upp frågan med Luxemburg för att få stopp på detta.

Anf. 56 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Det vore fel att tolka mitt inlägg som att det inte pågår några åtgärder för att stoppa skatteflykt. Det är en av de frågor som har debatterats flitigt, och flera lagändringar är på väg genom EU-systemet.

Den nya regeringen avser att vara väldigt bidragande att se till att de lagändringarna förhindrar skatteflykt och att vi har ett fungerande skattesystem inom EU. Grundfrågan var egentligen att hindra skatteflykt ut ur EU och att därtill se till att EU bidrar på ett positivt sätt för att de fattigaste länderna i världen kan skydda sina ekonomier.

Vad gäller EU-kommissionens sammansättning och EU-kommissionens ordförande är det givetvis så att den svenska regeringen som andra inblandade regeringar har förtroende för EU-kommissionen tills något annat meddelas. Skulle något annat meddelas kommer det att ske på ett annat sätt än genom ett frågesvar i riksdagens frågestund.

Sveriges försvarsförmåga

Anf. 57 ALLAN WIDMAN (FP):

Herr talman! Min fråga riktar sig till försvarsminister Peter Hultqvist.

Det är nu snart två år sedan Sveriges överbefälhavare Sverker Göransson konstaterade att han hade möjlighet att försvara vårt land mot ett väpnat angrepp i en riktning under en vecka förutsatt att han fick höjt försvarsanslag 2015. Då skulle han klara av detta 2019.

Nu har den nya regeringen på ett tydligt sätt markerat att Natomedlemskap inte är aktuellt för Sverige under den kommande mandatperioden. Mot bakgrund härav skulle jag vilja fråga försvarsministern: Vad föreslår försvarsministern att Sverige ska göra på den åttonde dagen av ett väpnat angrepp?

Anf. 58 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Det är en mycket intressant fråga, Widman. Det jag skulle vilja föreslå att vi gjorde tillsammans i riksdagen är att vi nästa vår någon gång i mars april eller kanske något senare fattade ett gemensamt beslut om hur svensk försvarsmakt ska se ut i framtiden.

Det ska vara ett så omfattande beslut att det täcker in alla delar i Försvarsmakten och är väl anpassat efter de behov som finns med anledning av omvärldsutvecklingen och allt det vi nu erfar händer på Östersjön, i Ukraina och i vårt närområde. Där hoppas jag på en bred politisk uppgörelse.

Kan vi bygga en ökad militär förmåga med grund i det som har stått i Försvarsberedningens rapport kan vi åstadkomma någonting som är reellt. Då kan vi nog också svara på vad vi gör den åttonde, nionde eller tionde dagen. Sedan kan man också diskutera olika scenarier. Det kan också finnas andra scenarier, vilket Widman väl känner till, för hur ett eventuellt krisförsvar ska se ut.

Anf. 59 ALLAN WIDMAN (FP):

Herr talman! Försvarsberedningen lämnade sin senaste rapport den 7 maj i år i bred politisk enighet. Där föreslås att vårt försvarsanslag den kommande tioårsperioden ska räknas upp med 5,5 miljarder. Detta kan jämföras med den upprustning som Ryssland avser att göra de kommande tre åren som handlar om 350 miljarder kronor.

För att använda ett språkbruk som jag tror är välbekant för försvarsministern framstår den svenska försvarsansträngningen som en puts i marginalen. Jag tror att det finns skäl för regeringen att fortsätta att fundera över vad som ska hända just den åttonde dagen. Överbefälhavaren avslutade sitt anförande med att säga: Sedan måste hjälpen komma. Det är kanske i den riktningen vi ska fundera.

Anf. 60 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Problemet för Widman var att hans parti var en del av den högerallians som satt vid regeringsmakten under förra valperioden. Hans parti var en del av hela den försvarspolitiska strategi som präglade den regeringen med tydliga uttalanden gång på gång även i Försvarsberedningens inre arbete om att det som sker i Ryssland inte var någon fara. Nu kanske Widman som person hade en liten annan position ibland. Men det var likt förbaskat så att Folkpartiet var med.

Mot bakgrund av det kanske Folkpartiet och Widman måste fundera på varför det blev just 5,5 miljarder och varför det var ett så heligt tal i de sammanhangen. Det fanns erbjudanden om högre nivåer som avvisades i det läget. Jag tror att vi ska försöka åstadkomma ett bra försvarsbeslut i bred politisk enighet. Vi har mycket att tala om för att kunna klara ut den frågan.

Ungdomsarbetslösheten

Anf. 61 MARCO VENEGAS (MP):

Herr talman! Jag har en fråga till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson.

I dag är det alldeles för många ungdomar som går arbetslösa i vårt land. Det skapar problem inte bara för individen utan också för hela samhället. Nu är det dags att ta ungdomsarbetslösheten på allvar. Jag förstår att det inte är så enkelt. Det kräver en riktig handlingsplan och politiskt mod.

Vi är skyldiga våra ungdomar ett bättre Sverige, ett Sverige som ger dem möjligheter att komma in på arbetsmarknaden. Min fråga till ministern är: Vilka tre konkreta åtgärder tänker du sätta igång de närmaste veckorna för att börja ta itu med ungdomsarbetslösheten?

Anf. 62 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag delar Marco Venegas uppfattning att ungdomsarbetslösheten är ett av våra absolut största samhällsproblem, och det står därför högst upp på regeringens agenda.

Det finns tre viktiga saker för att bekämpa ungdomsarbetslösheten. Det första är att satsa stort på utbildning. Det har blivit allt svårare de senaste åren för unga människor att studera vidare. För den här regeringen är det självklart att de unga människor som kan och vill läsa vidare också ska ha möjlighet att göra det och då läsa utbildningar som leder till arbete. Vi har många yrken där det i dag råder kompetensbrist och där vi behöver fler som utbildar sig.

Det andra handlar om en kraftsamling där vi behöver samla många av samhällets aktörer för att bekämpa ungdomsarbetslösheten. Jag kommer inom kort att bjuda in samtliga Sveriges kommuner och erbjuda dem ett konkret samarbete för att tillsammans bekämpa ungdomsarbetslösheten.

Det tredje handlar om parterna på arbetsmarknaden. Jag sitter nu i samtal tillsammans med arbetsmarknadens parter om hur till exempel yrkesintroduktionsanställningar kan användas på ett mer offensivt sätt för att bekämpa ungdomsarbetslösheten.

Anf. 63 MARCO VENEGAS (MP):

Herr talman! Tack för svaret. Det låter väldigt bra. Det är väldigt viktigt att ungdomarna kan förverkliga sina drömmar och att vi skyndar så att vi kan inkludera dem i samhället.

Anf. 64 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag delar samma vision att ungdomar ska kunna förverkliga sina drömmar. Jag tror att för de allra flesta ungdomar är det inte märkvärdiga drömmar. Det handlar om att få kliva ut i vuxenlivet, att få ta ansvar för sitt eget liv, att kunna fatta egna beslut, att tjäna egna pengar, att flytta hemifrån och bilda egen familj. Vägen dit går genom arbete. Därför är det högst på regeringens agenda.

Sveriges försvarssamarbeten

Anf. 65 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! Jag har en fråga som jag vill rikta till försvarsminister Peter Hultqvist.

I min hand håller jag en fin rapport som försvarsministern fick förra veckan. Det är Tomas Bertelmans rapport som går igenom Sveriges försvarssamarbeten. Man kan säga att rapporten knyter an till det min kollega alldeles nyss tog upp om den åttonde dagen. Frågan är vad våra försvarssamarbeten duger till i verkliga livet.

Utredaren Tomas Bertelman kommer fram till att det inte är mycket att hänga i julgranen, ursäktat uttrycket. De har marginell betydelse. Han tar upp det nordiska samarbetet och europeiskt samarbete med Nato. Han säger exempelvis att solidaritetsförklaringen om att vi ska kunna ge hjälp och ta emot hjälp, som kammaren har antagit och som regeringen står bakom, inte är värd någonting, och man förstår den inte.

Är det inte en anledning för regeringen att nu komma till skott och utreda Natofrågan?

Anf. 66 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Den här frågan har jag svarat på många gånger sedan utredningen lades fram. Vi kommer inte att ta initiativ till någon Natoutredning. Det bygger på att vi står bakom den strategi som Försvarsberedningen har presenterat. Där ingick även KD som representant.

Vi vill alltså utveckla och fördjupa samarbetet med Finland. Det kommer att bli ett grannliga arbete som kommer att kräva lagförändringar och regelförändringar. Jag tror att det kommer att bidra till något mycket positivt. Det är en uppgift som vi måste ta oss an. Samarbetena inom Nordefco, 133 olika samarbeten, med bland annat den viktiga Cross Border Training på Nordkalotten är exempel.

EU:s säkerhetspolitiska samarbete är också viktigt. Och partnerskapet inom Nato ska vi utveckla. Där ingår också Host Nation Support-avtalet, ett värdlandsavtal som regeringen planerar att lägga fram en proposition om våren 2016.

Anf. 67 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! Finland är jättebra att samarbeta med. Men nu är det faktiskt på det sättet, försvarsministern, att Finland har beslutat att ånyo göra en Natoutredning. Borde inte försvarsministern lyssna på sina partikamrater, det förra statsrådet Jan Nygren och Niklas Nordström som är kommunalråd i Luleå? De säger just att det är dags att diskutera frågan.

Försvarsmakten är också tydlig. I sin perspektivstudie säger de att de egentligen ger oss politiker tre alternativ. Antingen får vi ta upp plånboken och öppna den på vid gavel eller öppna upp för reellt samarbete – läs medlemskap i Nato – eller vackert säga till svenska folket att den svenska försvarsmakten inte kan möta väpnat angrepp. Frågan kvarstår alltså: Är det inte dags att ompröva den negativa hållningen till en Natoutredning?

Anf. 68 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Vi står fast vid att fullfölja intentionerna i Försvarsberedningen. Det klargjordes också mycket tydligt i regeringsförklaringen.

Jag kan också konstatera att hänvisningarna till Finland ger en kanske lite skev bild. Både Centerpartiets partistyrelse och Socialdemokraternas partistyrelse har markerat för Finland att det inte är aktuellt med något Natomedlemskap för finsk del. Den bild som ges i medierna är alltså kanske lite väl enkel ibland. Den används också av en del propagandister här i Sverige.

Jag tror att det är mer komplicerat än så. Att tro sig lösa alla säkerhetsproblem genom att föra en diskussion om Nato menar jag ger en felaktig bild. Att fördjupa samarbete med andra länder steg för steg och på ett realistiskt sätt är en effektiv metod, men man måste också göra sin egen hemläxa. Där ligger prövningen för mig, för Allan Widman, för Mikael Oscarsson och för Hans Wallmark att sedan kunna få ihop någonting i försvarsberedningen.

Österleden

Anf. 69 SOFIA FÖLSTER (M):

Herr talman! Min fråga går till infrastrukturminister Anna Johansson.

Med en befolkningsökning om ca 40 000 per år är Stockholmsregionen en av Europas snabbast växande regioner. Av detta kan vi konstatera att vi fortsatt ser ett stort behov av investeringar i både infrastruktur, bostäder och kollektivtrafik. Alliansen avsatte under förra mandatperioden 2 miljarder för att utreda och projektera färdigställandet av Österleden som skulle vara den sista delen av en ringled runt Stockholms innerstad. Enligt Stockholms Handelskammare, som har skrivit en rapport om detta, skulle enbart byggandet av Österleden minska biltrafiken med i snitt 11 procent i Stockholms innerstad.

Min fråga till statsrådet är således: Kommer regeringen att verka för att färdigställa byggandet av Österleden, och i så fall hur?

Anf. 70 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Vad jag har förstått finns det inga pengar avsatta för att starta ett bygge av Österleden. Den typen av frågor får vi naturligtvis ta ställning till i nästa nationella plan. Det finns ett stort antal önskvärda och

nödvändiga projekt som behöver finansiering, både i Stockholmsområdet och i andra delar av landet. Den typen av projekt behöver utredas.

Regeringen har för avsikt att återkomma med en samlad bedömning, inte projekt för projekt utan med en samlad bild i den nationella planen.

Anf. 71 SOFIA FÖLSTER (M):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret. Men jag har mycket svårt att se hur Stockholmsregionens stora behov av investeringar i infrastruktur tillgodoses i regeringens budget.

Om Bromma flygplats läggs ned, om förbifarten fryses och om dessutom Österledsprojektet nu slopas har jag svårt att se hur regionen ska fortsätta vara en region med hög tillväxt och en dynamisk arbetsmarknad. Österleden är oerhört viktig, inte bara för privatpersoner utan också för att näringslivet ska kunna verka och röra sig i regionen.

Min avslutande fråga är i så fall: Hur avser statsrådet att tillgodose det växande transportbehov som finns i regionen om Bromma flygplats läggs ned, om förbifarten fryses och om – som det nu verkar – Österledsprojektet slopas?

Anf. 72 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Som minister föredrar jag att inte föra politik utifrån ett antal ganska osäkra spekulationer.

Vi tar oss an de stora utmaningar som finns på infrastrukturuområdet. Regeringen avsätter mer pengar i budgetpropositionen för infrastruktur än tidigare regeringar har gjort, i synnerhet avseende underhåll på järnväg där vi ser att det finns mycket stora behov. Det kommer naturligtvis också den här regionen till del.

De kommande åren finns det ett antal stora önskvärda projekt, på vägsidan men framför allt på järnvägssidan. Vilka av dem som ska prioriteras, för vilka det ska avsättas medel, är en fråga som vi får ta samlad ställning till i en infrastrukturproposition och i den nationella planen.

Återförstatligande av skolan

Anf. 73 STEFAN JAKOBSSON (SD):

Herr talman! Min fråga är riktad till statsrådet Gustav Fridolin.

Även om vi ideologiskt står långt ifrån varandra, Gustav, tror jag att vi båda ser problemen som finns i skolan i dag. Jag har varit lärare i 15 år och har tyvärr sett skolan nedmonteras under alla de år som jag har arbetat.

En kommande rapport från OECD som jag hoppas att statsrådet har fått ta del av, även om det bara var muntligt, är väldigt tydlig med att den svenska skolan måste göra en kraftig förändring på en grundläggande nivå. Ett av OECD:s viktigaste åtgärdsförslag är att återförstatliga skolan.

Det är ytterst få kommuner som när jag har kontrollerat inte kommer att skära i skolans budget i år. Kommunerna har enligt OECD inte lyckats med uppgiften och har inte heller fått tydliga styrmedel. Det vanligaste problemet är alltså att kommunerna inte kan erbjuda likvärdig skola runt om i Sverige.

Min fråga till dig, statsrådet Gustav Fridolin, är: Hur tänker statsrådet om en möjlighet att byta linje och lyssna på OECD om att återförstatliga skolan som en första åtgärd för att bygga upp skolväsendet?

Prot. 2014/15:17
6 november

Frågestund

Anf. 74 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Till att börja med måste vi ta ansvar *nu* för de utmaningar vi ser i skolan *nu*. Därför har regeringen lagt en budget på riksdagens bord som innehåller stora investeringar i tidiga insatser. Vi ger tidigt stöd till en elev som halkar efter. Vi förbättrar rekryteringen till läraryrket, bland annat genom satsningar som möjliggör för parterna att höja lärares löner. Vi gör också insatser för en jämlik skola, bland annat med stöd till nyanlända som börjar i svensk skola och med stöd till de skolor som har de tuffaste utmaningarna.

Vi ser dock att svensk skola på sikt behöver tydligare styrning, tydligare ansvarsfördelningar och tydligare samarbete mellan stat och kommun. Vi kommer att ta OECD:s rapport på allvar. Och OECD:s rapport kommer, tillsammans med annan forskning och andra utredningar, att ligga till grund för en skolkommision som regeringen avser att tillsätta. Där får den pedagogiska forskningen möta professionen och i nära samarbete med riksdagens partier arbeta med de stora utmaningar som svensk skola har.

Anf. 75 STEFAN JAKOBSSON (SD):

Herr talman! Jag tror att statsrådet Gustav Fridolin nästan svarade på en fråga. Det är trevligt.

Jag är som sagt lärare och har under alla dessa år jobbat i den arbetsmiljön. Varje fredag spelar jag också volleyboll med mina tidigare kollegor. De återkopplar alltid till mig om en och samma sak: Lönen är inte det viktiga; det är arbetsmiljön.

Tyvärr har arbetsmiljön blivit så dålig att lärarna hoppar av. Det är tyvärr nästan strömavhopp ute i kommunerna. Mig veterligen finns det ungefär 69 000 utbildade lärare. Det här är en större debatt som vi får återkomma till i den allmänna debatten, men ett återförstatligande av skolan innebär att vi tar ansvaret.

Statsrådet Gustav Fridolin nämner detta med lönerna. Jag tror faktiskt att ni är på fel linje där. Jag tror att det är arbetsmiljön vi måste fokusera på från början.

Anf. 76 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Jag tror inte att det ena motsäger det andra. Det vi har sett under lång tid är hur lärares löner halkat efter. Av det har följt en utveckling där allt färre uppfattat att läraryrket är högt värderat, färre studenter valt läraryrket och många lärare valt att sluta. Ska man göra någonting åt det kan man inte bortse från lönefrågan. Men man måste också såklart göra insatser för arbetsmiljön, för att anställa fler i skolan, så att lärare får mer tid för sitt arbete, och för att avbyråkratisera läraryrket, så att lärarna får tid att möta och arbeta med varje elev. Det är det som är grunden till att man väljer att jobba i det jag tycker är världens roligaste yrke – lärare.

När det handlar om huvudmannaskapet och kommunaliseringens effekter vill jag i diskussionen om problembilden lägga till att det som

skedde efter 90-talet var att Sverige drabbades av den allvarligaste ekonomiska krisen i svensk efterkrigshistoria. Den krisen fick i väldigt stor utsträckning bäras av den kommunala ekonomin. Det drabbade skolan och äldreomsorgen. De effekterna lever svensk skola med fortfarande, men det har inte bara med huvudmannskapet att göra.

Myggproblemen i Gysinge

Anf. 77 ÅSA LINDESTAM (S):

Herr talman! Min fråga går till inrikesminister Anders Ygeman.

Jag vill prata lite om kriser i samhället. Sådana har vi dessvärre råkat ut för väldigt mycket den senaste tiden, både stora kriser och mindre. Det jag skulle vilja diskutera, och som kanske känns väldigt udda och främmande just nu, är de jätteproblem med mygg som den lilla orten Gysinge i södra Gävleborg har. Det är jättemånga larver som kläcks på denna lilla ort, och det blir som en katastrof när det här händer. Det går inte att vistas ute. Hela orten måste förflytta sig till något annat ställe.

Krisen handlar i stor utsträckning om hur Miljödepartementet tar hand om det här. De försöker, men egentligen är frågan mycket större. Den är långsiktig och borde få en annan vändning. Naturvårdsverket hjälper också till, men det är kommunens ansvar. Hur avser ministern att påverka detta?

Anf. 78 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Myggbekämpning i all ära, men detta faller inte under inrikesministerns ansvarsområde. Jag lämnar över frågan till Gustav Fridolin.

Anf. 79 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Jag tackar för frågan. Det svar jag får lämna från regeringen är att vi tar med oss frågeställningen. Vi har märkt reaktionerna runt om i landet. Man har också, såvitt jag förstår, tillskrivit regeringen, och då måste regeringen i vederbörlig ordning svara.

Anf. 80 ÅSA LINDESTAM (S):

Herr talman! Detta berör väldigt många och inte bara miljön. Det berör turismen, näringslivet och framför allt de boende. Frågan kan alltså inte inrymmas inom Naturvårdsverkets ansvarsområde. Hela regeringen borde hjälpa till och ta ansvar. Det finns mygglarver inte bara i Gysinge utan på flera andra ställen i Sverige också, men problemet drabbar små geografiska områden. Ansvarsprincipen gäller absolut; det har jag full förståelse för. Men detta är ett svårlöst bekymmer som blir allvarligt för de drabbade.

Jag tackar för att ministern tar med sig detta till regeringen. Jag ser fram emot att få ett omfattande svar.

Anf. 81 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Såvitt jag förstår har man tillskrivit regeringen, och då ska svar ges i vederbörlig ordning.

Det är viktigt att poängtera vilken princip som råder för hur myndigheter styrs i Sverige. Det måste vi alltid göra när vi får den här typen av

frågor. Myndigheter är oväldiga inom ramen för regeringens formella riktlinjer och styrinstrument, som kan bestå av lagstiftning – som är upp till myndigheterna att tolka – och i andra fall regleringsbrev och uppdrag. Det är viktigt att det inte på något sätt uppfattas som att jag här uttalar mig om hur Naturvårdsverket ska agera i ett enskilt ärende.

Men de som tillskriver regeringen – det kan vara kommuner eller andra – får såklart svar på de frågor de ställer i enlighet med den lagstiftning vi har.

Intrång i it-baserade fastighetssystem

Anf. 82 KRISTER HAMMARBERGH (M):

Herr talman! Jag har en fråga till inrikesminister Ygeman.

Dagens Nyheter publicerade för ett par dagar sedan en granskning av ett it-baserat fastighetssystem som används av flera myndigheter, bland annat Esas satellitstation i Kiruna och åtminstone fyra polisstationer. Systemet har stora säkerhetsbrister. Det är lätt att ta sig in. Hackare kan manipulera systemet, låsa dörrar, låsa upp dörrar, reglera temperatur, belysning och brandlarm och annat. Enligt uppgift finns nu hundratals fastigheter som tillhör svenska staten helt öppna på internet. Det är myndigheter, polishus och vårdcentraler. I en av de berörda stationerna finns länskommunikationscentralen. Att någon kan påverka systemet på denna är mycket allvarligt.

Vilka åtgärder tänker inrikesministern vidta för att säkerställa att vi inte får dataintrång, bland annat i länskommunikationscentralen i Kalmar?

Anf. 83 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Det är mycket riktigt så som Krister Hammarbergh säger. Vi har under de senaste dagarna blivit uppmärksammade på ett antal allvarliga säkerhetsbrister på it-området. Företag, organisationer och myndigheter har brustit i sitt säkerhetsintresse. Det är naturligtvis allvarligt att man under ett antal år inte har ägnat de här frågorna tillräckligt intresse.

Det kan väl vara glädjande att veta att regeringen har samlat alla de här frågorna. För första gången kommer vi också att få en it-säkerhetsminister, nämligen inrikesministern, det vill säga jag. Det är självklart att vi ska ta tag i de här frågorna, både de polisiära frågorna, som inrättandet av ett speciellt it-center inom polisen, och myndighetsfrågorna. Det är Myndigheten för samhällsskydd och beredskap som tillsammans med Säkerhetspolisen har till ansvar att uppmärksamma myndigheterna på behovet av it-säkerhetsarbete.

Anf. 84 KRISTER HAMMARBERGH (M):

Herr talman! Det är naturligtvis väsentligt att man tar ett stort grepp när vi ser olika typer av säkerhetsproblem. När det gäller just de här fastigheterna är det dock ganska bråttom. Det kan bli så att människor kommer till skada eller att polisen inte har möjlighet att göra en utryckning när så behövs.

Vad jag förstår var lösningen vid länskommunikationscentralen i Kalmar att man slet ut kabeln från internet. Jag undrar om inrikesministern har någon annan lösning på kort sikt.

Anf. 85 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Med all respekt för både regeringens och myndigheternas arbete kan jag säga att säkerhetsbristerna på en lokal polisstation – eller i kyrkklockorna i Hedemora – måste lösas av dem som beställt systemet och av dem som levererat systemet.

Det är uppenbart att det har brustit i båda delar. Beställaren har inte ställt tillräckligt tydliga krav på systemen eller har inte kontrollerat att systemen lever upp till kraven. Företagen som levererat systemen har inte klarat att leva upp till de krav man har rätt att ställa på system som ska användas i den här typen av verksamheter.

Från regeringens sida ska vi återkomma och se till att alla myndigheter lever upp till de krav som vi ska ställa. Men i det enskilda fallet är det upp till myndigheten och det levererande företaget att avhjälpa de brister som finns i systemen.

Förbifart Stockholm

Anf. 86 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Jag vill rikta mig till infrastrukturminister Anna Johansson.

Regeringen har beslutat om en paus för förhandlingar gällande Förbifart Stockholm. Jag hörde nu att det ännu inte har anmält sig några seriösa förhandlare, som ministern noterat. Den här tankepausen uppfattas av många som något som ska ge utrymme för interna förhandlingar mellan regeringspartierna. Men det kostar skattebetalarna rätt mycket, som redan framgått – 260 miljoner bara för ett halvår. Vi fick i veckan signaler om 1 miljard för byggbranschen. Det sägs att det är tomt i ladorna; här ser det ut som att pengar kastas i sjön.

Internförhandlingarna pågår. Jag såg i Dagens industri att ministern säger att bygget ska starta senast den 1 maj. Men varför vänta till den 1 maj om det inte sker förhandlingar? Är ministern beredd att korta tiden?

Anf. 87 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Rubriksättningen i olika tidningar råder man inte över. Hur den rubriken var satt kan jag tyvärr inte ta något ansvar för.

Det vi har sagt är att om det inte föreligger något annat förhandlingsresultat kommer bygget att fortsätta den 1 maj 2015. I dagsläget har ingen formell framställan om att tillsätta en förhandlingsperson från regeringen inkommit till regeringen. Därför har det inte heller påbörjats några förhandlingar.

Det är inte detsamma som att det inte kommer att komma en sådan förfrågan.

I nuläget har regeringen erbjudit sig att återkomma om parterna önskar en förhandling. Om det inte finns något nytt förhandlingsresultat startar man igen den 1 maj 2015.

Anf. 88 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Sju av tio ville se Förbifarten byggd enligt de undersökningar som gjordes före valet. De flesta av partierna ville se Förbifarten byggd.

Jag hörde tidigare att arbetsmarknadsministern talade om 100 miljoner som regeringen förstärkt med för arbetsinsatser. Det gjorde regeringen under ett helt år och tyckte att det var stort. Här talar vi om ett halvår och 260 miljoner för att ingenting ska hända. Är statsrådet fortfarande av meningen att det är väl värt pengarna?

Prot. 2014/15:17
6 november

Frågestund

Anf. 89 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Det här är ett stort och omfattande projekt. Det är också ett projekt som är beräknat till ungefär 24 miljarder kronor. Det jag har sagt tidigare i frågan är att om man kan få en bättre förankring av projektet bland de lokala parter som ska vara en del av genomförandet kan det innebära ett bättre genomförande. Det tror regeringen är klokt. Den här typen av stora projekt bör vara bättre regionalt och lokalt förankrade. Det ger regeringen nu förutsättningar för.

Kultur i skolan

Anf. 90 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till utbildningsministern.

I budgetpropositionen finns det satsningar på kultur i skolan. Det är otroligt viktigt och spännande. Kultur berikar ju på många olika sätt.

Barn som får uppleva kultur och pröva på att uttrycka sig genom kultur växer och utvecklas som individer, och det stärker framför allt deras självförtroende. Att man dessutom genom lustfyllda övningar lättare når de uppsatta kunskapsmålen gör att kulturen har en given plats i skolan. Men begreppet kultur är brett och kan innehålla många olika saker.

Min förhoppning är att fler kommuner likt min hemkommun Falun satsar på kulturskolor. Därför undrar jag på vilket sätt ministern önskar eller ser att satsningarna kommer att stärka förekomsten av kultur i skolan.

Anf. 91 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Låt mig verkligen tacka för frågan!

Det har funnits en idé att vi ska stärka svenskan och matten i skolan genom att prioritera ned kulturen. Så funkar inte den mänskliga hjärnan – den är inte uppdelad i 40-minuterspass.

Det är i musiken som ett barn kan hitta ledtrådarna för att knäcka läskoden. Det är på bilden man får med sig det som gör att man sedan kan förstå geometrifigurerna i matematiken. Det kan vara matematiken som i sin tur gör att man förstår abstrakt tänkande och kan se igenom också ett politikerlöfte när det ges. Det ena ämnet stärker det andra, och det är därför det är viktigt med kultur i skolan.

Vi gör en historisk satsning på 125 miljoner. Av dem kommer 100 miljoner årligen att gå till att stärka musik- och kulturskolan och framför allt göra den mer tillgänglig för fler barn. Det ska inte vara storleken på en förälders plånbok som avgör om man får möjlighet att ta plats på en musik- och kulturskola. Resterande 25 miljoner kommer att gå till att stärka samverkan mellan musik- och kulturskolan, som ofta är motorn för det lokala kulturarbetet, och grundskolan.

Anf. 92 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S):

Herr talman! Tack för svaret, Gustav Fridolin! Entusiasmen lyser igenom, och det uppskattar vi. Det är en väldigt viktig fråga.

Det har funnits vissa antydningar om att kultur är lite flummig, att den inte hör hemma i skolan. Jag har mött många elever på estetiska program som har berättat att de har en fantastisk utbildning. De förenar nytta med nöje, det vill säga sådant som utvecklar deras kreativitet och dem som individer. Många beskriver att de genom dansen och musiken fått lättare att ta till sig andra ämnen.

Jag tycker att det är viktigt med signaler och erkännanden. Det finns en uppfattning och det finns fördomar om att de här eleverna kanske inte har några konkreta mål här i livet. Det är tråkigt. Jag tycker att vi ska uppmuntra de människor som väljer kreativa utbildningar. De är kanske framtidens stjärnor och Nobelpristagare. Hur ser ministern på det?

Anf. 93 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Så är det. Sverige är ju lyckligt lottat på det sättet. Snart kommer världens mottagare av Nobelpriset, ett av de finaste man kan få inom flera discipliner – kemi, fysik, ekonomi, litteratur – till Sverige.

När man frågar om deras bakgrund, deras resa till att nå det erkännande som det innebär att få ett Nobelpris brukar svaret innehålla två ingredienser som kanske är lite överraskande. Den ena är att bakgrunden ofta är ganska krokig. Man visste inte alltid att det var åt det hållet man skulle när man en gång läste i skolan. Man har gjort andra saker på vägen fram till sin forskning. Den andra är att den ofta har innehållit ämnen inom olika delar av estetisk verksamhet och kultur – och ofta fortfarande gör det.

Några av de mest spännande forskningscentrumen i världen binder samman just kulturella discipliner med till exempel fysik eller ekonomi. Det ska vi uppvärdera. Vi ska se till att det finns redan för de små barnen.

Rätten att vistas i stationsbyggnader

Anf. 94 EMMA WALLRUP (V):

Herr talman! Jag vill ställa min fråga till infrastrukturminister Anna Johansson. Den handlar om att det statligt ägda bolaget Jernhusen nu har gått ut med att man vill utestänga romer från bland annat stationsbyggnaderna. Man har börjat sätta upp skyltar som säger att endast personer med giltiga färdbevis får använda sittplatserna på stationen.

Bland andra enhetschefen för Stadsmissionen i Göteborg är mycket upprörd och påpekar att det här kan handla om en situation där människor fryser ihjäl när det kanske är minusgrader och de måste gå ut när de tidigare har kunnat gå in och värma sig.

Jag undrar om infrastrukturministern tycker att det här är rimligt. Är det så här vi som samhälle ska behandla dem som är i nöd? Ska vi stänga de sista möjligheterna till skydd från kyla eller regn när vi inte har några andra möjligheter att hjälpa dessa personer?

Anf. 95 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Om det är på det viset att en organisation, ett företag eller en myndighet har sagt att man vill utestänga romer är det ett flagrant brott mot den likabehandlingsprincip som vi har.

Jag förutsätter att det är så att Jernhusen i det här fallet vill freda sina byggnader från att personer uppehåller sig där som inte primärt är där för att de väntar på någon eller ska med ett tåg från stationen.

Om det är ett korrekt hanterande eller inte är egentligen inte en fråga för infrastrukturministern, utan det är ett socialt problem som svårigen kan hanteras inom det område som jag förfogar över. Jernhusen är naturligtvis fria att hantera det som är bolagets uppdrag, nämligen att se till att de byggnader som man förvaltar förvaltas på ett bra sätt.

Anf. 96 EMMA WALLRUP (V):

Herr talman! Tack för svaret, Anna Johansson! Jag förstår att det här är en fråga som kanske inte direkt kan tänkas falla inom ditt ansvarsområde, men den gör det på ett sätt: Jernhusen är ett statligt bolag som faller inom Trafikverkets område.

Det är ju så att ett kommersiellt tänkande har spritt sig mycket starkt i samhället. Vi har färre och färre offentliga platser som är tillgängliga för alla. Nu flyttar vi det här tänkandet ända in på stationsområdet, där det inte har funnits tidigare. Det har funnits möjlighet för människor att vistas där som inte har någon annanstans att vistas.

Det här är en humanitär fråga. Det handlar om vilken kultur vi ska ha i samhället. Ska vi stänga fler och fler dörrar innan vi har öppnat andra? Därför tycker jag att det finns en anledning att tala med Jernhusen och fråga hur de tänker.

Jag tror att det är många människor i samhället som tycker att det är upprörande att människor i nöd kommer från södra Europa och att man inte har löst situationen på andra sätt. Vi måste behålla ett humanitärt tänkande.

Anf. 97 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Problemet som Emma Wallrup lyfter fram är ett välkänt problem som har sin grund i att människor trots att de lever i den europeiska gemenskapen känner sig tvingade att fly till andra europeiska länder och tigga eftersom det inte finns rimliga levnadsmöjligheter där de befinner sig. Det är ett problem och en fråga som kräver ett ganska brett angreppssätt från många olika aktörer.

Att ge Jernhusen en specifik roll i detta, att de skulle vara något slags alternativt härbärge, tror jag inte är en klok lösning. Det finns inget i Jernhusens uppdrag som säger att det ingår i bolagets uppgifter. Jag har inte för avsikt att peka på Jernhusen och säga att man ska bete sig på ett visst sätt, utan det här är en sådan fråga som måste kunna hanteras inom myndigheter och bolag.

Anf. 98 IDA DROUGGE (M):

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till utbildningsminister Gustav Fridolin.

Under debatten i går var Jonas Sjöstedt och Vänsterpartiet, som regeringen och Gustav Fridolin har valt att samarbeta med när det kommer till budgeten och till regeringsförklaringen, tydliga med att den friskoleuppgörelse som gäller numera inte gäller. Jag skulle vilja veta utbildningsminister Fridolins synpunkter på det.

Anf. 99 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Nej, som statsministern meddelade i regeringsförklaringen ligger Friskolekommitténs betänkande fast. Friskolekommitténs slutsatser innehåller flera steg för att få en öppenhet och transparens hos dem som fått det kanske viktigaste av alla välfärdsuppgifter, att ge våra barn en bra skola. Däremot anmälde Miljöpartiet och Socialdemokraterna i Friskolekommittén att vi på några punkter ville gå längre för att värna principen att du och jag ska vara trygga med att de skattepengar vi lägger in i en skola också kommer eleverna till del. Och regeringen har nu gjort en uppgörelse med Vänsterpartiet om att förverkliga den principen.

Anf. 100 TALMANNEN:

Med detta är frågestunden avslutad. Jag vill tacka de statsråd som deltagit i frågestunden och kammarens ledamöter.

§ 7 (forts. från § 5) Svar på interpellationerna 2014/15:43 och 65 om handelsgödselskatt

Anf. 101 ULF BERG (M):

Fru talman! Jag kan trösta landsbygdsministern med att rösten inte är alltför bra här heller. Men vi har halstabletter som vi får bjuda varandra på, så att vi kan hålla debatten igång. Jag tillönskar landsbygdsministern ett snart tillfrisknande, för vi har väl samma idé när det gäller det här med interpellationsdebatter. Ju mer ministrarna är i den här kammaren desto mindre skada gör de. Det blir nog fler gånger vi får ses här.

Nu ska vi diskutera en annan sak som enligt moderat uppfattning gör skada, och det är den föreslagna skatten på handelsgödsel.

I svaret kan vi läsa att det är viktigt med växtkraften i entreprenörskap. Det är liksom en av idéerna med handelsgödsel, att man ska ha fart på växtligheten. Det här tror jag slår alldeles fel. Jag tror inte att problemet med övergödning löses på något sätt med den här skatten. SCB har tittat på frågan i samband med att alliansregeringen tog bort den skatt som jag tror att regeringen Persson införde. Man kan se att det inte blir någon skillnad. Och då har man räknat på areal och liknande och tagit sådan hänsyn.

Hur slår då det här? I Dalarna växer det naturligtvis inte lika gott som i Skåne. Men en målsättning sägs vara ungefär åtta ton höstvetete per hektar. Då hör det till saken att man behöver ha ungefär 12 procents proteinhalt

för att det ska vara brödsäd. Är det vårvete brukar man säga att det helst ska vara runt 14 procent, men jag tror att man kan nöja sig med lite mindre.

Det här regleras på ett sätt, och det är genom kvävegödsling. Då är tanken lite intressant. Om man som jordbrukare har planer på att ha brödsäd vet man också att man, om det är en stark växtlighet, kanske måste kompensera med ökad kvävegödsling för att man ska nå brödsäds kvaliteten.

Hur har man tänkt där? Redan i dag är det otroligt dyrt att gödsla. Nu blir jag väldigt teknisk, men om man räknar med att det behövs ungefär 20 kilo per ton – och vi pratar om åtta ton per hektar – kostar det redan i dag ungefär 1 600 kronor. Och då har jag bara pratat om kvävegödsling. Sedan finns det en annan form av gödsling som sker, exempelvis vid höstsådden. Det kanske också blir en hel del.

Det här är naturligtvis absolut ingenting som svenskt jordbruk använder mer än vad man behöver.

Den rätta vägen att gå handlar om den teknikutveckling som håller på. Det finns i dag svenska företag som styr det här med gps och satellit. Man får hela tiden rätt giva på rätt ställe. Behöver man en större giva inom vissa områden får man mer via kartor och satellit. Det finns andra områden där man inte behöver lika mycket. Då blir det väldigt bra gödsling i förhållande till växtligheten.

I dag har vi också skyddskantzoner. Hur har det gått till? Ja, enligt Jordbruket självt sade man bara: Vi tar x meter. Det är ett ganska ineffektivt sätt. I dag vet man att läckaget ser lite olika ut på olika ställen. Men den delen får jag återkomma till senare i debatten.

Anf. 102 ANDERS FORSBERG (SD):

Fru talman! Jag får väl också önska landsbygdsministern ett tillfrisknande, som alla andra gör. Jag har egentligen en fundering. Vilken sorts landsbygd är det regeringen vill satsa på?

Regeringens landsbygdsbudget för 2015 innehåller ett sammelsurium av dåligt underbyggda förslag, straffskatter och nya pålagor. Regeringen verkar ha en fortsatt tro att svenskt jord- och skogsbruk och dess industri lever i högsta välmåga. Snarare är det så att det svenska lantbruket lever i en hård konkurrensutsatt internationell marknad i dag, där vi snarare måste sträva efter bättre konkurrensvillkor än nya ekonomiska snaror.

Regeringen har i sin budget lyft fram förslag på en ny livsmedelsstrategi. Utredningar och strategier i all ära, men det svenska jordbruket och landsbygden behöver framtidstro och optimism för att kunna utvecklas. Det är knappast något som man bidrar med genom flera skattehöjningar eller förslag som slår hårt mot landsbygden och svensk livsmedelsproduktion.

Fru talman! Så här ser regeringens satsningar, eller snarare straffskatteförslag, som jag skulle kalla dem, ut. Man har förslag om högre skatt på uppvärmningsbränslen, 100 miljoner, förslag om högre skatt på diesel till arbetsmaskiner inom jord- och skogsbruksnäringen, 380 miljoner, och förslag om en återinförd handelsgödselskatt från 2016, ca 300 miljoner. I vågskålen ligger också förslag om en vägslitageavgift som skulle kunna påverka landsbygden och företagen, som verkar där, kraftigt.

Jag återkommer till gödselskatten. Vi har diskuterat den förut. Jag tror att de flesta i den här lokalen är ganska väl insatta. Det har egentligen ingen påverkan om vi har en gödselskatt eller inte. Det är snarare geografi,

jordart eller djurintensitet som avgör detta, inte om odlingen bedrivs ekologiskt eller inte.

Jordbrukets läckage av växtnäringsämnen har minskat under de senaste åren genom minskad spannmålsodling och ett målmedvetet miljöarbete. För att minska övergödningen behöver vi satsa mer på stöd till skyddszoner och mer på fånggrödor, minskad jordbearbetning och ökad vallodling. Andra åtgärder kan vara effektivare gödsling, bättre dränering eller strukturstyrning.

Vi i Sverige har tydliga miljöregler när det gäller konstgödsel och naturgödsel från våra lantbruksdjur och hur vi sprider det. Det går dock inte att bortse från att det i vissa områden i Sverige med hög djurtäthet kan finnas en högre risk för näringsläckage. Detta är något som svenska lantbrukare ihop med myndigheter och rådgivningsorganisationer arbetar med, och de gör framsteg.

Fru talman! Vi tror inte att en ny gödselskatt med en ineffektiv verkan kommer att påverka särskilt många bönder att lägga om till ekologiskt eller att det skulle minska användningen av konstgödsel. Regeringens förslag verkar snarare vara ännu en ursäkt för att stärka statens skrala ekonomi på böndernas bekostnad.

Frågan återkommer som snön i december. Med nya skattehöjningar på nästan 700 miljoner, som är föreslagna, undrar vi vilken sorts landsbygd regeringen vill se – ett nedmonterat med utflyttad produktion eller ett levande livskraftigt svenskt jordbruk?

Hur kan man annars tolka regeringens förslag? Är det här början på en ny fimbulvinter för Sveriges bönder, eller kommer vi att få se våren någon gång under de kommande fyra åren?

Anf. 103 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Fru talman! De svenska mjölkbönderna är just nu inne i sin kanske svåraste tid någonsin. I genomsnitt en mjölkbonde per dag slutar.

Varför? Priset på mjölk ligger på bottenivåer, och tyvärr fortsätter det att sjunka. Grisbönderna är i kris. De har haft det tufft en längre tid, och bönderna lägger ned sina verksamheter eller funderar på att göra det. Sverige har i dag en mycket låg självförsörjningsgrad. Den är nere på 40 procent.

I det läget, fru talman, drämmer regeringen till med en vänstersmocka som heter duga. Regeringen vill återinföra skatten på handelsgödsel, trots att en utvärdering visar att den saknar miljöstyrande effekter. Lantbrukare som jag har talat med talar om att det kommer att kosta tusentals kronor för dem. En jag talade med pratade om 75 000 kronor, en annan pratar om 100 000. Den tredje jag pratade med sade att det kommer att kosta ungefär en årsanställd om det här införs.

Min fråga till landsbygdsministern är: På vilket sätt kommer återinförandet av skatt på handelsgödsel att hjälpa de lantbrukare som just nu har det så tufft?

Anf. 104 JOHAN BÜSER (S):

Fru talman! För mig som socialdemokrat handlar hållbarheten om tre saker. Det är de ekonomiska, ekologiska och sociala perspektiven. Att balansera dem och hålla ihop dem måste vara utgångspunkten när vi fattar olika typer av beslut.

I den här interpellationen om skatt på handelsgödsel är det viktigt att skilja mellan äpplen och päron. Landsbygdsministern har redan på ett förredömligt sätt förklarat hur potentialen inom de gröna näringarna och inom livsmedelsindustrin ska tillvaratas för att vi ska kunna nå regeringens mål om EU:s lägsta arbetslöshet 2020. Det behöver jag alltså inte gå vidare in på här.

Vad den här interpellationen egentligen handlar om, och vad det handlar om för oss, är att vi måste nå miljömålet Ingen övergödning. Vi vet att näringsämnen från jordbruk, trafik och avlopp övergöder haven. Det leder till syrebrist och döda bottenar, igenvuxna vikar och krympande vattenytor. I förlängningen drabbas vår förmåga att producera mat och möjligheten till rekreation, och det påverkar också besöksnäringens inkomster. Vi vet att fisket i Stockholms skärgård drabbas negativt av detta.

Här har vi alltså flera aspekter som drabbas negativt av övergödning, både ur det ekonomiska perspektivet och det ekologiska perspektivet.

Naturvårdsverket säger att miljömålet Ingen övergödning inte går att nå med nuvarande styrmedel. Därför menar vi från Socialdemokraternas och naturligtvis från regeringens sida att det krävs en sammanhållen och mer ambitiös miljöpolitik för att klara de stora miljöproblemen i våra hav. Det viktigaste styrmedlet som vi hade just för att minska övergödningen var skatten på handelsgödsel som den borgerliga regeringen tidigare tog bort.

Kristina Yngwe som har ställt den här interpellationen hävdar att användningen av handelsgödsel minskade trots att skatten togs bort. Men det är på sätt och vis ett siffertricksande, för när skatten togs bort höjde ju branschen priserna. Under den borgerliga regeringens år försvann också 15 000 helårsarbetare inom jordbruket, och markarealens användning minskade. Det är rimligen därför som användningen av handelsgödsel minskade.

Vi missar i dag 14 av 16 miljömål. Centerpartiet säger sig vilja vara den gröna rösten inom Alliansen, men man presenterar inga konkreta förslag på hur vi ska nå målet Ingen övergödning. Några sådana förslag har vi inte sett, och det bör man rimligen presentera om man säger sig vara överens med oss i den här frågan.

Jag tror alltså på vår samarbetsregering med Socialdemokraternas och Miljöpartiets förslag, och jag välkomnar en politik som förmår att förena de ekologiska, de ekonomiska och de sociala perspektiven.

Anf. 105 HANNAH BERGSTEDT (S):

Fru talman! Ett av sexton miljömål beräknas uppnås till 2020. Vi har haft åtta år med allianspolitik, och Naturvårdsverkets rapport efter de här åtta åren konstaterar att de lagar och styrmedel som finns inte är tillräckliga för att vi ska uppnå miljömålen.

Algblooming och bottenöd expanderar. Övergödningen anses vara huvudorsaken. När vi med den situation vi står inför också konstaterar att de åtgärder som den tidigare regeringen har fattat beslut om för att motverka detta inte fungerar och inte når miljömålen, ja, då måste en ny regering ta ansvar, för det här handlar naturligtvis om framtiden.

Vad som inte framgår i den här debatten är att när den här skatten togs bort var det dessutom direkt emot de rekommendationer som regeringens egen expertmyndighet uttalade kring just handelsgödselskatten.

Man får gärna också bilden av att Alliansen var överens. Jag konstaterar att åtminstone ett parti i den tidigare alliansregeringen tillhör dem som faktiskt har varit självkritiska. Det är Folkpartiet som för inte alltför länge sedan gick ut med en debattartikel undertecknad av partiledaren, där man konstaterar att en form av handelsgödselskatt är nödvändig för att vi ska kunna nå de miljömål vi har.

Även lantbruksorganisationer som LRF lyfter upp handelsgödselskatten och konstaterar att det kanske vore på sin plats – om vi pratar om konkurrens, för ordet ”konkurrens” har jag hört ett antal gånger i kammaren i den här debatten – att jobba på internationell nivå i klimatarbetet för att andra länder också ska införa en handelsgödselskatt. Det är ju klart att det påverkar det svenska jordbrukets produktion i jämförelse. Men i stället för att backa på de egna viktiga miljömålen kanske vi ska vara den starka rösten i det internationella samarbetet som tar ansvar för miljön.

Jag vill ställa följande fråga till mina borgerliga kolleger: Ska verkligen konkurrensvillkoren betalas med en försämrad miljö, eller finns det andra vägar att se till att svensk livsmedelsproduktion och svenskt jordbruk får bättre förutsättningar?

Jag tror att det finns annan politik för det än att inte ta ansvar för de konsekvenser som försämringen av miljön verkligen ger. Det kan handla om kunskap. Vi har ju ett stort behov av en ökad kunskap om hur vi kan minska övergödningen. Tidigare i debatten har frågan till exempel lyfts fram om fånggrödor och fler utökade skydds zoner.

Det finns mycket vi kan göra, och för det krävs forskning och utveckling. Där har vi en samverkansregering som är redo att ta ansvar.

Anf. 106 Landsbygdsminister SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Tack för alla tillönskningar om tillfrisknande! Så är det nog också med svensk livsmedelsproduktion: Den mår bra om den är frisk och håller en hög kvalitet.

Kristina Yngwe försöker ge en bild av att det inte finns någon miljöpåverkan. Men den handelsgödselskatt som fanns tidigare gav faktiskt en effekt, särskilt när det gäller kadmiuminnehållet som minskade från 25 gram per ton till 5 gram per ton.

Vi vet att kadmium inte är bra för våra livsmedel. Kadmium påverkar benskörhet och ger njurskador. Man misstänker inom forskningen att det finns även andra negativa effekter. Det är viktigt med fräscha, bra och kvalitativa livsmedel. Kväve skapar övergödning, och handelsgödsel ger effekter.

Skatten införs inte 2015 utan vi säger att den bör införas 2016. Vi vill att skatten ska få största möjliga effekt på miljön. Vi vet inte exakt hur stor kostnaden blir, men den kan bli ungefär 300 miljoner. Den tidigare skatten drog in 300 miljoner. I stort sett alla pengarna återfördes till svenskt jordbruk.

Jag håller med om att teknikutvecklingen är viktig. Teknikutveckling är en effektivare metod. Utvecklingen drivs framåt om det blir en skatt som gör att det blir dyrare att använda handelsgödsel. Man ska också komma ihåg att värdet på stallgödsel kommer att öka. De bönder som har ekologiska odlingar drabbas över huvud taget inte av en eventuell framtida handelsgödselskatt. Bönder med djurhållning drabbas i liten utsträckning, men givetvis kommer det att bli en kostnad för växtodlarna.

Jo, Magnus Oscarsson, alliansregeringen minskade antalet sysselsatta inom svenskt jordbruk med 15 000. Under alliansregeringens tid minskade vår självförsörjningsgrad ytterligare. Sverige är det land i Europa som har lägst självförsörjningsgrad i dag. Regeringen vill ta tag i den frågan. Där är en nationell livsmedelsstrategi ett oerhört viktigt instrument. Jag hoppas att vi ska bli många aktiva i det arbetet från politiken, från näringen, från akademien och så vidare. Vårt land behöver en riktning för den svenska livsmedelsproduktionen. Det handlar om primärproduktionen, stora livsmedelsindustrier och mindre livsmedelsindustrier. Det handlar om handel och att stimulera export. Svenskt jordbruk håller en oerhört hög kvalitet, och även de andra kedjorna håller en hög kvalitet. Det finns möjligheter att ta nya marknadsandelar för svenska livsmedel ute på världsmarknaden.

Anf. 107 KRISTINA YNGWE (C):

Fru talman! Jag vet att jag talar snabbt och att jag talar skånska, och inledningsvis var det kanske svårt att höra vad jag sade. Men det handlar inte om siffertricksande. Jag sade att varken per hektar, per gröda eller totalt har mineralgödselkvävet ökat. Det är inte bara siffertricksande. Jag förutsätter också att ministern vet att kadmiumanvändningen inte har någon koppling till kväve utan till fosfor. Om vi ska prata kvävegödsling handlar det om den reella påverkan på läckaget. Allt visar på att skatten på mineralgödselkvävet inte har haft någon effekt.

I sammanhanget kan det vara bra att påpeka att när gödselskatten tredubblades under den socialdemokratiska Perssonregeringen 1994 motive-
rade man åtgärden med att intäkterna skulle finansiera jordbrukets del av Sveriges avgift till EU. Det gör det mer tydligt att gödselskatten egentligen är en pålaga som har införts som ett sätt att finansiera annan verksamhet snarare än att den är ett miljöpolitiskt styrmedel.

Fru talman! I somras läste jag en ledare i Aftonbladet om handelsgödselskatten och övergödningen i Östersjön. Det fanns en mening i ledaren som jag tycker på ett utmärkt sätt kan sammanfatta hela debatten om handelsgödselskattens vara eller icke vara, nämligen att det symbolmässigt var dåligt att handelsgödselskatten togs bort.

Men svenska bönder driver inte symbolmässiga företag. Jag och mina kolleger har inte råd att betala notan för regeringens symbolpolitik. En annan regeringsföreträdare som var här alldeles nyss, utbildningsminister Gustav Fridolin, sade i sitt numera ökända tal till lärarna att ideologi ska hållas borta från skolans värld och de att skolpolitiska beslut ska baseras på vetenskap och beprövad erfarenhet. Varför gäller inte samma sak regeringens jordbrukspolitik?

Vetenskap och beprövad erfarenhet säger att handelsgödselskatten inte påverkar handelsgödselansvändningen. Vetenskap och beprövad erfarenhet säger att det mest effektiva sättet att förbättra Östersjöns status inte är att införa en kväveskatt. Vi måste absolut hushålla med kvävet och minska det svenska lantbrukets påverkan på Östersjön. Vi måste även tänka på sårbarheten i fråga om växtnäring. Men att nöja sig med symbolpolitik är i mina ögon inte något annat än att svika både miljön och bönderna.

Är det så det är tänkt att bönderna ska behöva finansiera verksamhet i regeringen? Är det så det är tänkt att symbolpolitik i framtiden ska utövas på lantbrukarnas bekostnad?

Anf. 108 ULF BERG (M):

Fru talman! Jag kan fortsätta där Kristina Yngwe slutade. Det är hög tid att kammaren börjar inse att svenskt jordbruk sedan 20 år tillbaka befinner sig på en konkurrensutsatt marknad. Ibland får jag intrycket att vi hela tiden tror att svensk livsmedelsproduktion är något som vi kan ha bara innanför våra gränser och att det vi åstadkommer i ökade kostnader kan vi direkt ta ut på konsumenten som går till Coop och Ica.

Fungerar det så? Nej, vi är väl medvetna om att det inte fungerar så. Då är det hög tid att vi erkänner att svenskt jordbruk är världens renaste jordbruk och hela tiden har sysslat med teknikutveckling. Därför är det otroligt trist att det införs en straffskatt som i stort sett inte berör miljön på något sätt.

Det har talats om skyddszoner, och det har varit fråga om x meter. Jag har pratat med någon som var med på Jordbruksverket. På frågan om det fanns någon forskning i frågan var svaret nej. Med tanke på hur en åker ser ut kanske det ska läggas till fler meter i svackor och liknande. Där kan det vara en större risk.

Jag ser svenskt jordbruk som en otrolig framtidsnäring om vi gör rätt saker. Kommande 40 år ska vi producera lika mycket livsmedel som har producerats under 8 000 år. Det beror på att vi nu är betydligt fler på detta klot, och även om vi inte tror det får folk det allt bättre. De kommer inte att äta ris morgon, middag och kväll. Det kommer alltså att finnas en fantastisk global marknad med svenska livsmedel av oerhört hög kvalitet.

Varför då kasta grus i maskineriet? Det är ungefär som om vi skulle säga till Volvo att kostnaderna för att producera bilar ska höjas eftersom de orsakar lite skador i trafiken. Det som händer då är att biltillverkningen flyttas till andra länder. Det är ungefär som om vi ska åka till landsbygdsministerns hemtrakter och säga att vi nu ska höja priset på Malmбанan till Narvik eftersom brytningen inte är helt bra. Hur kommer det att påverka gruvan? Jo, det blir precis som hur handelsgödselskatten påverkar svenskt jordbruk.

Ska det vara så svårt att förstå att jordbruk är ett företagande, inte ett miljöprojekt? Det är hög tid att ställa om siktet och konstatera att svenskt jordbruk behövs för våra öppna landskap. Då kan vi ha en turistnäring värd namnet. Men om den här utvecklingen fortsätter kommer vi att se att det behövs mer skog och åkrar för att producera livsmedel.

Jag är jägare, och jag har gått över åkrarna som det är skog på. Och på vissa ska det vara skog – det behöver vi inte diskutera.

Men när jag hör landsbygdsministerns stödtrupper i talarstolen måste jag säga att jag blir ännu mer orolig för svenskt jordbruk. Man ser det hela tiden ur ett miljöperspektiv, när det är ett företagande. Jag hoppas verkligen att landsbygdsministern har en klokare syn på svenskt företagande än hans partikolleger har.

Anf. 109 ANDERS FORSBERG (SD):

Fru talman! Herr landsbygdsminister! Jag ställde ett antal frågor, och jag lyssnade in svaren. Landsbygdsministern pratade mycket om entreprenörskap, helhetsperspektiv, livsmedelsstrategier, att öka den svenska livsmedelsproduktionen, både ekologiskt och konventionellt, och konkurrenskraft. Jag satt och lyssnade in det, och jag sammanfattar det i tre punkter.

Punkt 1: Det fanns ett humorprogram som hette *Har du hört den förut?*

Punkt 2: Det är onekligen vackra och väldigt viktiga ord.

Punkt 3: När ska praktisk politik möta praktisk verklighet?

De svenska bönderna lever ute i den ekonomiska verkligheten. Det finns inte de utrymmena i dagsläget.

Min vädjan till landsbygdsministern är att man verkligen ser över den här frågan.

Det finns många andra frågor som är aktuella för de svenska lantbrukarna, men eftersom vi diskuterar gödselskatten i dag tycker jag att vi ska lägga fokus på den.

Vi i Sverigedemokraterna är kritiska till de skattehöjningar som aviseras i budgeten för det kommande året. Vi har svårt att se hur detta ska kunna öka det svenska jordbrukets konkurrenskraft och leda till en ökad sysselsättning i landet.

Vårt val är ganska klart: Vi kommer konsekvent att motarbeta de förslag som innebär försämringar för landsbygden och dess ekonomiska och sociala ryggrad, nämligen jord- och skogsbruket.

Anf. 110 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Fru talman! Tack för svaret, herr minister! Jag är naturligtvis inte nöjd. Det är inte heller de lantbrukare som drabbas.

Varför vill regeringen lägga ytterligare stora, tunga stenar i ryggsäcken för landets lantbrukare? Signalen, fru talman, är att det är väldigt tufft just nu för landets lantbrukare, speciellt för mjölkbönderna.

Min fråga till landsbygdsministern är: Har ministern samma uppfattning som jag, att det just nu är kris för många av landets lantbrukare? Vad tänker regeringen i så fall göra för att kompensera bönderna för den höjda skatten på handelsgödsel?

Anf. 111 JOHAN BÜSER (S):

Fru talman! Det har sagts här i talarstolen från borgerligheten att det är hög tid att förstå jordbrukets potential och så vidare. Jag tror att det var Ulf Berg som sade det.

Vad gäller det har vi nu suttit i regering i fyra veckor, så det är fortfarande ganska nytt. Ni hade ansvaret i åtta år, och som jag sade tidigare har 15 000 helårsarbetare försvunnit inom jordbruket under den borgerliga regeringen.

Vi kommer, som ministern redovisade, att komma med en livsmedelsstrategi. Vi kommer att se nya jobb växa fram inom de gröna näringarna. Vi förstår att övergödningen är ett problem, både ekologiskt och ekonomiskt.

Det är därför som regeringen, tillsammans med Naturvårdsverket, ser att vi behöver ha mer effektiva styrmedel. Och handelsgödselskatten har varit ett effektivt styrmedel för att komma åt övergödningen och för att minska påverkan på Östersjön.

Den ena interpellationen har ställts av Centerpartiet, som kallar sig den gröna rösten inom Alliansen. Jag har fortfarande inte hört några förslag från dem om vad de vill göra för att minska övergödningen.

Vi har en livsmedelsstrategi. Vi har ett mål om EU:s lägsta arbetslöshet 2020. Vi kommer att se till att gröna näringar och livsmedelsindustri är med och bidrar till att uppnå det målet. Vi förmår ha flera bollar i luften

samtidigt, så vi kommer också att ta tag i de ekologiska frågorna och se till att vi presterar bättre, det vill säga att vi når fler miljömål. I dag når vi inte 14 av 16 miljömål, och det tycker inte vi är okej. Därför tar vi nu flera initiativ, varav detta är ett.

Anf. 112 HANNAH BERGSTEDT (S):

Fru talman! Såväl Naturvårdsverket som LRF konstaterar att vi måste öka takten om vi ska nå de miljömål som vi har satt upp till 2020. Ett av dem handlar om att minska algblooming och bottendöd. Det är det här som det handlar om.

Symbolpolitik – ja, vi kan naturligtvis diskutera om det handlar om symbolpolitik. Men är alternativet ingen politik? Ska vi fortsätta den utveckling vi har haft i åtta år, eller ska vi faktiskt ta ansvar för det resultat som vi ser?

Varför är det borgerliga svaret alltid att Sverige ska minska sina krav, i stället för att vara en stark röst internationellt för att öka andras ansvar och andras krav?

Jag kommer från en jordbruks- och skogsbruksfamilj. Ja, det är ett företagsande. Men vi som lever av jordbruk och skogsbruk är också väldigt måna om det som föder oss. Miljön är vår bas, och den är vår framtid. Därför finns det en mycket större förståelse från de organisationer som företräder jordbruk och skogsbruk än vad man får intryck av i denna kam-mare.

Jag tror att det är väldigt viktigt att vi fortsätter de fortlöpande samtal som vi har med jord- och skogsbruksnäringsarna för att komma till rätta med att både ta ansvar för miljön och se till att ha en livskraftig jord- och skogsbrukspolitik och jord- och skogsbruksnäring i Sverige.

Anf. 113 Landsbygdsminister SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Först vill jag göra ett konstaterande om den tidigare handelsgödselskatten. Det fanns en skatt på kväve, och det fanns en skatt på kadmiuminnehållet i fosfor. Den minskade dramatiskt. De 300 miljoner som man fick in fördes också tillbaka till jordbruksnäringen – i stort sett allt. Vi har inte tagit ställning till exakt hur vi kommer att göra med den saken.

När det gäller mjölkbönderna, som Oscarsson tar upp, är det inte ett Sverigeproblem och inte ett Europaproblem utan ett globalt problem.

Vi hade kraftigt ökade mjölkpriser under 2013, och de toppade 2014, och vi fick en överproduktion globalt – från Australien, Nya Zeeland, Europa och USA. Det fanns inte en efterfrågan som kunde motsvara den överproduktionen. Och så kommer då Rysslandsembargot, som drabbar särskilt finska och baltiska bönder väldigt hårt. Nu slår det också in i Europa och drabbar svenska bönder.

Det här är ett jätteproblem. Det diskuterades vid det senaste minister-mötet som jag var med på i Luxemburg, och det kommer att komma upp i Bryssel återigen där man ska diskutera om det går att använda krisfonderna för att kompensera i denna mycket besvärliga situation.

Mjölken är alltså en global sak.

Men vi måste också lyfta upp hela vår livsmedelsproduktion utifrån ett globalt sammanhang. Någon var här inne på att det blir fler och fler män-niskor, och efterfrågan på livsmedel ökar dramatiskt globalt. Samtidigt

sker det miljö- och klimatförändringar som slår ut stora arealer och skördar. Och så har vi ett land, Sverige, som har Europas lägsta självförsörjningsgrad.

Det är klart att vi måste peka ut en riktning: Vad vill vi med svensk livsmedelsförsörjning? En nationell livsmedelsstrategi är det viktigaste.

Man kan inte jobba med någonting om man inte vet vart man är på väg. Jag kommer att tänka på Alice i underlandet när hon mötte katten och frågade: Hur tar man sig härifrån? Vart är du på väg? frågade katten. Alice svarade: Det spelar ingen roll. Då spelar det väl ingen roll vart du tar vägen, svarade katten. Precis så är det; vi måste ha en riktning i dessa viktiga frågor som rör livsmedelsförsörjningen i det här landet.

Jag och regeringen tror på den svenska landsbygden och på att den har en enorm potential. Vi har rent vatten, vi har ett klimat som i många stycken skiljer sig väldigt mycket från övriga världen, vi har kunskap och god djurhållning och vi kan producera friska och högkvalitativa livsmedel.

Det är klart att det handlar om många andra saker också. Vi tillsätter nu en parlamentarisk kommitté som ska föreslå effektiva åtgärder för svensk landsbygd. Jag hoppas att ni är delaktiga i detta mycket viktiga jobb. Vi anslår 400 miljoner för att förbättra bredbandsservicen ute i landet liksom landsbygdsbutikerna, som är viktiga för livsmedelsförsörjningen på landsbygden.

De mindre företagarna får ett högkostnadsskydd på 360 miljoner när det gäller sjukförsäkringen, och vi går in med 80 miljoner i extra anslag för exportstöd för att kunna bära svenska varumärken ut i världen.

Anf. 114 KRISTINA YNGWE (C):

Fru talman! Jag är också medveten om att det är två olika skatter det handlar om. Det visade sig att kväveskatten inte har gett någon större effekt. Att kadmiemet har sänkts har inte bara med skatten att göra, utan det har haft en ganska stor koppling till teknikutvecklingen i gödselproduktionen, där svenskt handelsgödsel är nere på en världslåg nivå på fem gram. Det görs mycket arbete där ändå.

Landsbygdsministern nämner ofta och gärna den tilltänkta livsmedelsstrategin, men tanken med en livsmedelsstrategi är att den även ska prägla de politiska besluten. Det fungerar inte att man med ena handen säger att vi ska öka livsmedelsproduktionen och att man sedan med andra handen inrättar skatter som minskar tillväxten och jobben ute på landsbygden.

Det får inte bli så att livsmedelsstrategin blir en pappersprodukt medan de verkliga politiska besluten leder till försämrade förutsättningar för svensk livsmedelsproduktion. Just nu pekar alla tecken på att det faktiskt är dit vi kommer att komma.

När det gäller konkurrenskraften nämner landsbygdsministern långsiktiga åtgärder för forskning, rådgivning och så vidare. Det tycker jag är kanonbra. Men som vi har varit inne på tidigare är det en krisartad situation inom lantbruket i dag. Många lantbrukare slåss för att över huvud taget kunna betala sina räkningar. Man måste ha pengarna på gårdsnivå i dag. Det hjälper inte att bara tänka på långsiktiga åtgärder, och vi har kanske inte råd med symbolskatter.

Prot. 2014/15:17
6 november

Svar på
interpellationer

Socialdemokraterna talar gärna om tomma lador. Ja, Sverige är tyvärr fullt av tomma lador, lador som förut var fyllda med grisar, kor eller spannmål men som stegvis har tömts i takt med att den svenska produktionen flyttat utomlands.

Jag vill tacka ministern för svaren och debatten, men en sak är säker: En kväveskatt kommer kanske att fylla regeringens lador, men den kommer minsann inte att fylla några lador ute på landsbygden.

Anf. 115 ULF BERG (M):

Fru talman! Jag ska vara ärlig och säga att när jag blev talesperson hade vi i Moderaterna uppfattningen att vi inte skulle ha en livsmedelsstrategi. Min företrädare Bengt-Anders Johansson fick åka runt och försöka försvara den hållningen, och det gjorde han med den äran. Men jag tackar Anna Kinberg Batra för att hon hjälpte mig att få partiet att få en annan syn i denna fråga. I dag har vi en livsmedelsstrategi. Vi har jobbat fram en strategi som håller en mycket hög kvalitet och som tar upp väldigt många frågor.

Man får alltid imponeras av Socialdemokraterna och hur de använder ord och one-liners. En mycket svag minoritetsregering är lika med en samarbetsregering. Låt oss se vad det innebär i framtiden.

Om vi skulle kunna hitta på en långsiktig livsmedelsstrategi så att det blir tydliga spelregler för svenskt jordbruk tänker i varje fall inte vi i Moderaterna vara de som sätter käppar i hjulet. Tvärtom tror jag att det är otroligt viktigt. Jag möter väldigt många unga svenska jordbrukare som säger: Ge oss bara fasta spelregler så ordnar vi utvecklingen i jordbruket själva. Men när vi investerar måste vi hela tiden veta att vi inte lägger ned miljoner i dag som är värdelösa i morgon för att man gör kortsiktiga ändringar.

När det gäller det här med Rysslandproblematiken, som har berörts, är den redan här. Det började med ett mycket billigt fläskkött som vällde in över våra gränser, och nu ser vi bekymren för mjölkbönderna. Vi hoppas att fortsatt handel kan vända utvecklingen en vacker dag. Men handels- gödselskatt kommer som sagt att vända utvecklingen i fel riktning.

Anf. 116 Landsbygdsminister SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Jag tackar Moderaterna och Ulf Berg för beskedet att de ställer upp på en svensk livsmedelsstrategi. Men jag blir orolig när centerpartisten Kristina Yngwe talar om att den skulle vara en pappersprodukt.

Detta är faktiskt en fråga som LRF har drivit väldigt länge och som vi socialdemokrater har motionerat om i denna kammare vid ett flertal tillfällen. Då fick vi tyvärr inte stöd av alliansregeringen, men nu har jag fått beskedet från Moderaterna att de är beredda att jobba med detta.

Jag hoppas och vädjar: Var delaktiga, för detta är något väldigt viktigt. Det ska inte bli någon pappersprodukt utan en färdriktning. En färdriktning måste ha förslag som leder till något positivt. Vi ska öka svensk matproduktion. Det är jätteviktigt att vi gör det. Det handlar om solidaritet med resten av världen och om att skapa starka svenska varumärken som bygger på svenska råvaror och att bära ut dem i världen. Där har vi gjort väldigt lite. Vi tillför nu 80 miljoner för att kunna jobba med dessa frågor.

Som jag sade i mitt tidigare inlägg har vi jättebra förutsättningar. Vi har 600 000 hektar åkermark som inte brukas i dag. Det är klart att det finns enorma möjligheter för svensk livsmedelsproduktion. Vi kan öka vår matproduktion men också få ut varor i världen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2014/15:17
6 november

Svar på
interpellationer

§ 8 Svar på interpellation 2014/15:54 om licensjakt på varg

Anf. 117 Landsbygdsminister SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Som jag sade inledningsvis i förra interpellationsdebatten ber jag om ursäkt för att jag inte har rösten riktigt i lag, men jag ska försöka göra mitt bästa, med respekt för kammaren och de nya debattörerna.

Daniel Bäckström har frågat miljöministern om hon avser att verka för att det kan genomföras licensjakt på varg till vintern. Han har vidare frågat henne om vilken rovdjurspolitik som miljöministern och regeringen kommer att föra och vilka målsättningar som hon har för att säkra djurhållning, jakt och brukade marker.

Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Jag vill inledningsvis framhålla att regeringen anser att Sverige ska ha långsiktigt livskraftiga stammar av rovdjur som ger en biologisk mångfald, bidrar till att uppnå riksdagens miljökvalitetsmål och lever upp till EU-rätten, samtidigt som tamdjurhållning inte påtagligt försvåras, och socio-ekonomiska hänsyn ska tas.

Genom ändring av jaktförordningen har Naturvårdsverket fått ökad möjlighet att delegera rätten att fatta beslut om skydds- och licensjakt på stora rovdjur till länsstyrelserna. Naturvårdsverket beslutade i januari 2014 att delegera rätten att fatta beslut om skyddsjakt på varg, björn och lodjur till alla länsstyrelser utom på Gotland. Därmed har regionaliseringen av skyddsjakten ytterligare förstärkts.

När det gäller licensjakt på varg beslutade Naturvårdsverket den 30 oktober att delegera rätten att besluta om licensjakt på varg till länsstyrelserna i det mellersta rovdjursförvaltningsområdet. Det innebär att om de stränga kriterierna i jaktlagstiftningen uppfylls kan vissa av dessa länsstyrelser fatta beslut om licensjakt på varg i början av 2015.

Frågan om de senaste två årens licensjakter är förenliga med Sveriges åtaganden enligt art- och habitatdirektivet är föremål för prövning i de svenska domstolarna. Licensjakten för 2013 är föremål för prövning i kammarrätten, och licensjakten för 2014 är föremål för prövning i förvaltningsrätten. Regeringen följer utvecklingen noga.

EU-kommissionen har haft invändningar mot tidigare beslut att tillåta licensjakt på varg. I denna fråga finns ett överträdelseärende. EU-kommissionen har också haft invändningar mot att rätten att överklaga beslut om jakt inskränks i Sverige i förhållande till kommissionens tolkning av EU-rätten. Även i denna fråga finns ett överträdelseärende.

Det behövs mer samverkan mellan dem som berörs av rovdjurspolitiken och en respekt för både människor och rovdjur. Vi ska ha livskraftiga bestånd av våra stora rovdjur, och det ska vara möjligt att bedriva djurhållning för att hålla markerna öppna och att bedriva jakt.

Regeringen anser att rovdjursförvaltningen behöver utvecklas för att miljö kvalitetsmålen ska uppnås och att ersättningarna behöver höjas för att förebygga och ersätta rovdjursskador på tamdjur. Regeringen föreslår därför i budgetpropositionen att ytterligare 20 miljoner kronor anslås för detta ändamål. Det är min förhoppning att konflikterna kring rovdjurspolitiken bättre kan förebyggas.

Anf. 118 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Fru talman! Jag vill tacka landsbygdsministern för svaret.

Jag är från sydvästra Värmland och skrev interpellationen från Gillberga socken i jaktmarkerna, inte långt från Borgvik i Grums kommun, där det i fredags dödades en tax av varg, en i raden av hundar i Värmland under det här året som under jakt eller övning till jakt har blivit rovdjursangripna och ofta dödade.

Jag skrev interpellationen till miljöministern, med tanke på att hon i allra högsta grad, som ansvarig för delar av området rovdjurspolitik, bör delta i debatterna. Men jag uppskattar att landsbygdsministern, som har ansvar för jaktfrågorna, tar debatten.

Det är en oerhört viktig fråga. Vi lever i vår bygd med dagliga situationer – i Värmland, Dalarna och andra län som har en hög andel av den svenska vargstammen. Man räknar i dag med ungefär 20 föryngringar av varg i Värmland, och varje föryngring motsvarar 10 vargar, vilket gör en ungefärlig siffra på 200 vargar. De flesta av dem rör sig inom länets gränser. En del ingår i revir som vi delar med grannarna. Det stärker grannsamverkan i gränskommittéerna med Østfold och Hedmark. En del ingår i revir mot Dalarna och en del i revir mot Örebro.

Men alla har det gemensamt att de påverkar förutsättningarna för jaktens bedrivande, för hundverksamhetens bedrivande och inte minst för landsbygdens fortsatta utveckling och för jordbruket. Det berör många olika målsättningar. Det handlar om regional utveckling, och det handlar om miljömålen och möjligheterna att i framtiden i våra bygder kunna bedriva en aktiv och utvecklande fåravel.

Vi har hört olika uttalanden från regeringsrepresentanter under hösten. Miljöministern och vice statsministern Åsa Romson menade i partiledardebatten att forskarna som rapporterar om vargen tvingas skrivas vinklade rapporter. Jag tyckte att det uttalandet var mycket anmärkningsvärt och undrar om landsbygdsministern instämmer i miljöministerns och vice statsministerns uttalande om hur forskarna tvingas skriva vinklade rapporter.

Många i våra bygder ställer sig frågan: Vad är regeringens rovdjurspolitik? Hur ser man på kommande vinter? Hur kommer man att agera för att se till att beslut fattade här i kammaren kommer att verkställas?

Efter sådana uttalanden kring synen på licensjakt och synen på underlag till beslut som har fattats här i riksdagen är det många, både boende och intressenter i Värmland och på andra ställen, som ställer sig frågande kring regeringens inriktning och inställning.

Vad är egentligen er hållning i regeringen kring den här frågan? Mer detaljerat: Hur kommer ni att driva rovdjurspolitiken, och vilka beslut eller förändringar planerar ni för att få en praktisk, funktionell, tillämpbar förvaltning?

Det handlar inte bara om varg utan också om andra rovdjur. Jag är en av de åtskilliga som har berörts under den här hösten, när ett lamm togs av lodjur hemma i hagen under oktober månad. Vi har haft 16 olika angrepp i Värmland, och 120 får har blivit tagna det här året.

Prot. 2014/15:17
6 november

Svar på
interpellationer

Anf. 119 RUNAR FILPER (SD):

Fru talman! Jag är liksom interpellanten från Värmland, fast jag kommer från Sunne i norra delen av Värmland, där jag tror att vi har ännu mer varg än i Daniels hemtrakter.

Jag är, liksom Länsstyrelsen i Värmland, bekymrad över de miniminivåer som Naturvårdsverket har föreslagit. Man har föreslagit att det ska finnas elva föryngringar i Värmland som en miniminivå, vilket omfattar ungefär 110 vargar. Trots att viltförvaltningsdelegationen har föreslagit 5–7 vargar lyssnar inte Naturvårdsverket på det örat.

Beslutet är problematiskt för enskilda läns möjligheter att komma till rätta med överkoncentrationen av varg. Det blir liksom en snedfördelning inom samma förvaltningsområde, i det här fallet det mellersta förvaltningsområdet.

Älgjägarna är också oroliga för älgjakten. Ungefär 3 000 älgar tas av vargen i Värmland. Samtidigt tar älgjakten 6 500–7 000 älgar. Jag har inga aktuella siffror för året, men det är säkerligen flera hundra färre än det brukar vara, eftersom det inte finns älg i många områden, så att de helt enkelt får ställa in älgjakten. Det är en stor problematik.

Oron är stor bland jägarna, speciell med tanke på att vargens huvudsakliga sommarföda är älgkalv. 70 procent av återväxten blir vargmat, och då finns det till slut bara en äldre stam älgar kvar, när generationsväxlingen inte har fungerat på grund av vargen.

Jag hoppas att regeringens målsättning ligger i linje med jägarkårens och landsbygdsbefolkningens, att den hållbara rovdjurspolitiken är ämnad att verkställas och att licensjakt genomförs i linje med besluten.

Anf. 120 Landsbygdsminister SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Mitt svar på interpellationen är regeringens svar. Det är också regeringens hållning i dessa frågor. Den bygger på det beslut som togs i kammaren 2013 om nya mål för rovdjurspolitiken, då man sade att det skulle finnas 170–270 individer när det gäller varg som ett referensvärde. Naturvårdsverket har senare fastslagit att det ska vara 270 individer.

Jag har fullt förtroende för Naturvårdsverkets bedömningar, och jag tänker inte ifrågasätta att Naturvårdsverket har gjort en felaktig bedömning av detta. Jag har också fullt förtroende för de länsstyrelser som har delegerats att hantera detta.

Det är inte min sak att ifrågasätta forskningen. Men jag vill ändå nämna att det finns forskning på flera håll om detta. Skandulv är ett institut som tittar på detta. Vi har också Statens veterinärmedicinska anstalt, Viltskadecenter och SLU. Sedan har vi Svenska Jägareförbundet som bidrar i detta sammanhang. Enligt Naturvårdsverket finns det i Skandinavien 400 vargar. Av dem finns 370 i Sverige. 50 vargar sägs vandra över gränsen mellan Norge och Sverige.

Regeringens hållning i detta sammanhang är att vi har förtroende för det beslut som Naturvårdsverket har tagit och att vi har ett förtroende för de länsstyrelser som ska hantera detta i praktiken i de berörda områdena.

Anf. 121 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Herr talman! Jag skulle vilja fortsätta reflektera över och samtala kring de regionala förutsättningarna. Det är positivt att landsbygdsministern nämner olika referenstal beträffande den nationella nivån. Min reflexion är att en stor del av den nationella målsättningen redan uppnås lokalt i Värmlands 16 kommuner där vi har 200 vargar. Anser landsbygdsministern att det är skäligt att ett län av Värmlands storlek ska ha en så stor andel av den svenska vargstammen?

Utifrån tidigare interpellationsdebatter denna eftermiddag nämner landsbygdsministern livsmedelsstrategin och vikten av att öka produktionen av svensk mat. Om man kopplar detta till vargfrågan undrar jag hur man ser på förutsättningarna för fåravel i Värmland, Örebro och Dalarna. Vilka åtgärder tänker regeringen vidta för att stärka förutsättningarna för att kunna utveckla produktionen av lamm och andra djurarter i dessa bygder när vi samtidigt ser att antalet vargar ökar och att antalet angrepp på fårbesättningar ökar? Trots rovdjursstängsel hoppar vargen in och tar lamm.

Vilka insatser avser regeringen att göra som verkligen stärker förutsättningarna för att kunna öka produktionen av lamm? Detta efterfrågas alltmär i Sverige. Allt fler kommuner och landsting uppmanas att handla upp närproducerat om det går, men framför allt fler produkter som kan produceras inom rimliga avstånd. Inte minst tycker folk att det är väldigt viktigt att ha öppna landskap. Det är också någonting som vi diskuterar i politiska sammanhang.

När många fåregare nu på grund av vargen planerar att avveckla sin verksamhet efter alla attacker kommer det långsiktigt att få oerhört stora konsekvenser för landskapsbilden i Värmland. Det är en större fråga, och det krävs en strategi kopplad till livsmedelsstrategin men också en konkret förvaltning som gör att vi kan minska antalet vargar och andra rovdjur.

Jag ska ta ett exempel. Enligt länsstyrelsens statistik har det i Värmland skett totalt 37 rovdjursangrepp fram till den 21 oktober i år. De flesta angrepp har gjorts av varg på får. Men också jakthundar har angripits. I dagsläget är det drygt tio hundar som har angripits bara i Värmland i år. Björn och lokatt, som jag nämnde tidigare, har också angripit djur. Vi märker att förekomsten ökar konstant. När folk lever under dessa förutsättningar ökar misstron och delaktigheten blir ifrågasatt när det handlar om legitimitet och förtroende för fattade beslut.

Min fråga till regeringen och landsbygdsministern är: Kommer ni att slå vakt om det regionala inflytandet över skyddsjakten, och planerar ni några förändringar i förhållande till lagstiftning eller författningar när det handlar om rovdjurspolitiken? Hur anser ministern att vi ska ha det med föryngringen när det gäller antal djur? Ministern skriver i svaret om vikten av samarbete och samordning. Länsstyrelsen har lämnat förslag på antal djur i fråga om föryngring. Detta är inte Naturvårdsverkets förslag.

Anf. 122 RUNAR FILPER (SD):

Herr talman! För ett par helger sedan besökte jag ett par en dryg mil utanför Sunne. De berättade att de för några veckor sedan när de inte var hemma hade sina fyra hundar i en hundgård under natten. När de kom hem rapporterade grannarna att ett tiotal vargar hade strukit runt hundgården hela natten och ylat. Hundarna som skällde hade lockat till sig vargarna.

Det är så situationen och verkligheten ser ut för många ute i skogsbygderna i Värmland. Det är inte tryggt för vare sig tamdjur eller deras ägare. Det händer såklart inte saker varje dag, men var och varannan vecka är det rapporter om angrepp på får och framför allt hundar. Det är verkligheten i vardagen i Värmland.

Vi har hört miljöministerns uttalanden och önskan om att licensjakten inte ska bli av detta år. Man undrar därför vilket ben regeringen egentligen kommer att stå på, och jag tycker att frågan är berättigad.

Anf. 123 Landsbygdsminister SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Daniel Bäckström ställer massor av frågor till mig på detaljnivå. Jag vill upplysa honom om att denna riksdag faktiskt har tagit beslut om regionalisering. Det som du försöker säga är att jag ska börja toppstyra detta. Det är tvärtom vad denna riksdag har uttalat, och det tänker jag inte göra.

Jag är övertygad om att den länsstyrelse som hanterar dessa frågor i Värmland gör korrekta bedömningar. Jag tänker inte göra någon bedömning av hur många vargar som ska finnas i Värmland eller i något annat län eller hur föryngringarna ser ut. Detta överlåter jag till de myndigheter, forskare och andra som jobbar med frågorna.

Däremot har vi gett ett uppdrag till SLU att titta på de indirekta skadorna och vad de innebär och hur ersättningarna skulle kunna se ut. Vi har i budgeten för 2015 föreslagit 20 miljoner mer för detta, vilket jag sade i svaret.

Sedan har samtliga länsstyrelser utom Gotlands rätt att fatta beslut om skyddsjakt när de bedömer att så måste ske.

Jag har inte något mer att säga om detta, och jag tänker inte ge mig in i någon ytterligare debatt om att en minister ska gå emot riksdagen som har sagt att vi ska ha en regionalisering av dessa frågor.

Anf. 124 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Herr talman! I riksdagsbeslutet anges ändå gynnsam bevarandestatus, och antal när det gäller föryngring diskuteras utifrån det beslut som har tagits.

Jag vill uppmärksamma den process som nu pågår. Det ska komma ett förvaltningsskede och en tillämpningsfas efter det riksdagsbeslut som fattades för snart ett år sedan. Eftersom ministern i sitt svar nämner samordning och samverkan vill jag säga att det är angeläget att uppmärksamma det lokala och regionala arbete som görs ute i länen. Där finns olika intressegrupper representerade vid landshövdingarnas bord och diskuterar vilken skälighetsnivå det ska vara på antalet föryngringar av varg i Dalarna, Örebro, Värmland med flera län i Mellansverige. Sedan möter de Naturvårdsverkets synsätt, som inte är detsamma som det på länsstyrelsenivå, och det föder ett antal frågeställningar.

Jag hoppas att regeringen arbetar i samråd med regionerna. Det är oerhört viktigt för att kunna fatta bra inriktningsbeslut som också får praktisk tillämpning.

Vi har i debatten hört ordet älgstam nämnas. På *Värmlandsnytt* i går sändes ett reportage från Torsby kommun där en tidigare kollega till oss, en socialdemokratisk representant för kommunen, berättade om problematiken med arrendepriserna, hur de nu sjunker i Torsby. På kommunens

egen mark sänker man arrendepriiserna för att kunna arrendera ut mark för jakt. Det sker på grund av att älgstammen är så utsatt och prövd av vargen att den inte längre är jaktbar. Därmed tappar man stora grupper jägare, sådana som tidigare jagat i bygderna, vilket i sin tur stärker turistnäringen och dess möjligheter.

Anf. 125 Landsbygdsminister SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! De här är jätteviktiga frågor, och självklart kommer jag och regeringen att följa dem regionalt och också ta till oss de fakta som myndigheter som Naturvårdsverket levererar. Vi kommer även att följa forskningen.

Vi ska ha respekt för rovdjuren, men vi ska också ha respekt för de människor som bor ute i bygder där rovdjuren finns. Dessa människor ska kunna känna sig trygga. Det här är inget lätt område. Sedan kan man tvista om vad som är exakt rätt nivå. Jag tror inte att vetenskapen någonsin kommer att komma fram till exakt rätt antal.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellationerna 2014/15:47 och 49 om allmän mönstringsplikt

Anf. 126 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Allan Widman har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta gällande möjligheten att få en allmän mönstringsplikt till stånd och när dessa åtgärder avses vidtas.

Mikael Oscarsson har frågat mig hur jag avser att hantera personalförsörjningsfrågan på kort sikt samt om jag är beredd att stödja Kristdemokraternas förslag om repetitionsövningar.

De båda interpellationerna ställs mot bakgrund av det försämrade omvärldsläge vi står inför samt svårigheter vad gäller personalförsörjningen av det militära försvaret. Jag besvarar därför interpellationerna i ett sammanhang.

En utredning ledd av Stefan Ryding-Berg studerar för närvarande åtgärder för att främja en långsiktigt hållbar personalförsörjning av det militära försvaret. Med utredningen till handa ska vi se över rekommendationerna från utredaren.

Jag vill också peka på Försvarsberedningens bedömning om att den operativa förmågan i krigsförbanden måste ökas och att den samlade operativa förmågan i Försvarsmakten måste säkerställas.

Försvarsmakten har fått ett uppdrag från regeringen att redovisa underlag inför det kommande försvarspolitiska inriktningsbeslutet. Det skulle därför inte vara ansvarsfullt av mig att, här och nu, föregripa detta underlag.

För att fatta väl avvägda beslut behöver vi en korrekt uppfattning om läget i det svenska försvaret. En sådan uppfattning får inte baseras på önsketänkande eller skönmålning. Jag ser därför ett behov av en lägesbeskrivning av Försvarsmaktens operativa förmåga och det operativa läget i insatsorganisationen och dess krigsförband.

Med grund i Försvarsmaktens redovisning av uppdraget enligt ovan och övriga relevanta underlag får jag göra en samlad bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas. Därmed kommer de frågor som interpellanterna reser att behandlas.

Prot. 2014/15:17
6 november

*Svar på
interpellationer*

Anf. 127 ALLAN WIDMAN (FP):

Herr talman! Tack, försvarsministern, för det levererade svaret! Jag och Mikael Oscarsson har inom ramen för våra interpellationer ställt lite olika frågor till ministern, men ministern väljer att besvara dem tillsammans. Jag har egentligen inga synpunkter på det.

Inte minst har dock försvarsministern själv tidigare, både i Försvarsberedningen och i offentliga sammanhang, beskrivit att den så kallade pliktoptionen snarare handlar om en successiv reformering än om ett enda stort kliv. Försvarsministern har beskrivit just allmän mönstringsplikt för män och kvinnor som det första logiska steget. Det är inte bara någonting som försvarsministern skrivit om i en rad olika tidningar det sistlidna året, utan det är någonting som Socialdemokraterna vid varje möjligt tillfälle i riksdagen yrkat på, alltså att det ska tillsättas en snabbutredning för att komma fram till en allmän mönstringsplikt för män och kvinnor.

Nu är det svar som vi hört försvarsministern läsa upp lite mer oprecist jämfört med hur det tidigare har låtit. Försvarsministern hänvisar främst till den försvarsproposition gällande det militära försvarets inriktning som ska beslutas om i vår. Det är väl bra nog, men ska man i samband med försvarspropositionen kunna fatta beslut tror jag att det är nödvändigt, herr talman, att det finns ett underlag, en utredning som kan ligga till grund för det beslutet. Annars kommer man att tappa tempo i processen.

Det är förvisso bråttom. Den så kallade värnpliktsoptionen är beroende av att det fortfarande finns kompetens och att det fortfarande finns en infrastruktur hos våra myndigheter för att kunna omhänderta en sådan. Varje år som går och fjärrar oss från den tid då plikten fanns kommer naturligtvis att göra plikten mindre förankrad i det svenska samhället.

Vid försvarsutskottets sammanträde i dag berättade generalmajor Dennis Gyllensporre att det är än mer bråttom eftersom de värnpliktiga som nu fyller upp hälften av den svenska insatsorganisationen tenderar att ha en utbildning som ligger längre än tio år tillbaka i tiden. När tio år har gått trillar de ut ur rullorna. På något sätt måste vi därför få i gång en process och det ganska snabbt.

Försvarsministern har tidigare sagt att han vill snabbutreda frågan om en allmän mönstringsplikt. Jag hoppas att han avser att göra det snart och att inte försvarspropositionen i vår ska bli startskottet för en ändrad personalförsörjning, för då kommer tiden att gå.

Anf. 128 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! Jag vill tacka för det upplästa svaret. Jag är glad över att försvarsministern delar min uppfattning om lägets allvar. Vi har under en längre tid sett att Sverige har en tuffare säkerhetspolitisk miljö. Östersjön har blivit en plats där Nato och Ryssland möts, och vi ser den ena incidenten efter den andra.

Då måste det bli naturligt att vi ser om vårt hus. Hur ska vi göra för att på ett rimligt sätt se till att Försvarsmakten fungerar? Hur ska vi göra för att stärka Försvarsmaktens förmåga att hantera konflikter och kriser i vårt närområde?

Jag tror att försvarsministern och jag är överens om ambitionen, och jag märker i svaret att försvarsministern vill ha en ärlig hållning till vad Försvarsmakten förmår och vad den inte förmår.

Herr talman! Vad är då det största enskilda problemet? Jo, bristen på personal, bristen på soldater och bristen på sjömän. Det påtalas i den ena rapporten efter den andra. Riksrevisionen har påpekat det, och jag tror att försvarsministern i sin förra roll som ordförande i försvarsutskottet också påtalade den här bristen. Men nu sitter vi här. Vad ska vi göra?

Kristdemokraterna har lagt fram ett förslag som enligt vår uppfattning är ett viktigt och bra förslag. Jag har hört försvarsministern tidigare antyda att han kan tänka sig något i den riktningen, och jag har också hört andra partier göra det.

Halva insatsorganisationen finns inte, bara på papperet. Det finns krigsplacerade soldater, gamla värnpliktiga. Men, som förut här påpekades, det har nu gått många år sedan de var inne och övade. Vårt förslag är att man ska ta in de sista värnpliktiga. De kanske var de mest motiverade soldater som vi någonsin har haft, för värnplikten var ju i princip frivillig de sista åren, från 2005 fram till 2010. De är i dag krigsplacerade, men, och detta är ett stort men, de får inte öva, först om det skulle bli en krigssituation. Vi hade ett möte i dag i försvarsutskottet, och det kom fram också där att det är en brist.

Nu är min konkreta fråga till försvarsministern: Kan försvarsministern tänka sig att gå vidare med det här och förbereda ett regeringsbeslut, vilket faktiskt är vad som krävs, som gör att Försvarsmakten får möjligheten att kalla in de gamla värnpliktiga till repetitionsövningar? Jag ska avslöja, försvarsministern, att jag har hjälpt till lite. Jag har nämligen bett riksdagens utredningstjänst att ta reda på vad det skulle kosta, och det skulle kosta ungefär 100 miljoner att kalla in ungefär 2 000 före detta värnpliktiga per år.

Alliansregeringen lade i sitt budgetförslag till pengar som skulle kunna täcka övningsverksamhet, och jag kan knappast se något bättre sätt än att använda pengarna för övningsverksamhet.

Det har nu gått 20 år sedan vi hade en försvarsmaktsövning, det vill säga när man låter alla Försvarsmaktens delar, inte alla personer, öva samtidigt. Vi ser ju hur Ryssland gör det gång efter annan.

Vi ser ett behov. Om man inte har soldater och inte har sjömän kan man inte öva. Utan övning, ingen effekt. Det här skulle vara en viktig signal till svenska folket för att de ska få förtroende för vår försvarsmakt, men också en signal till utlandet.

Hoppas på ett svar nu.

Anf. 129 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! När jag lyssnar på både Widman och Oscarsson låter det som att allting började för några veckor sedan. Jag har nu varit försvarsminister några veckor, och jag har svaret för att lösa allting egentligen omedelbart.

Vi har åtta år bakom oss med annan regering, en regering som både Kristdemokraterna och Folkpartiet satt med i, med en moderat försvarsminister. Varför hade man inte de stora försvarsmaktsövningarna på den tiden? Läget med Ryssland har ju inte uppstått just nu.

När vi från socialdemokratiskt håll, bland annat Urban Ahlin och undertecknad, började peka på det som uppstod med alltmer auktoritär regimövningsverksamhet, komplexitet i övningarna och närgångenheten i närområdet blev vi nästan lite småhånade av företrädare för regeringspartierna som tyckte att vi tog i lite för mycket. Ni var en del av ansvarstagandet för den situation vi har inom Försvarsmakten. Ni var också en del av det tvära kast som gjordes när man avskaffade värnplikten med några få rösters övervikt och när man arrangerade ett personalförsörjningssystem som i alla stycken visade sig vara realistiskt i sitt genomförande. Där ingick bland annat att man inte skulle kunna öva krigsplacerade värnpliktiga. Det ingick i det som ni själva var med och lade fram förslag om till riksdagen. Nu är kravet att jag efter några veckor som försvarsminister ska ha ordnat upp frågan i ett särskilt regeringsbeslut.

Jag kan säga så här: Vi ska seriöst se över alla möjligheter som plikt-lagstiftningen ger att öka den militära förmågan. Detta har jag för övrigt redan börjat titta på. Men det är lite grann att gå händelserna i förväg att kräva besked om när det kommer, hur det blir med exakthet och så vidare. Sådana här saker kräver tid och överväganden. Om nu intensiteten i kraven på mig är så stark kunde ni väl ha tagit tag i det här redan i våras när ni själva hade regeringsmakten? Men det här finns med i det som vi nu håller på att se över.

Det är likadant med mönstringsfrågan och om det eventuellt ska ske andra saker inom det samlade systemet när det gäller personalförsörjningen. Det här är inte sådant som man klarar ut på bara några veckor.

Här handlar det om hur många som är beredda att vara med i olika typer av beslut vid en slutstation, vad det egentligen är för majoriteter i olika frågor i riksdagen. Det måste jag värdera när jag lägger fram olika typer av förslag. Att sitta i regeringsställning innebär också att man måste tänka lite bredare än vad man kan göra som enbart partirepresentant.

Inom ramen för processen fram till inriktningsbeslutet kommer vi att ha möjlighet att värdera en lång rad olika frågor. Där kan vi också ha möjlighet att värdera vilka frågor man ska fatta beslut om direkt utifrån en proposition och vilka frågor som ska utredas i särskild ordning. Gör man den typen av övervägande ska det hålla i riksdagen i slutändan; då ska det finnas en uppställning.

Jag är inte mannen som kommer att skjuta från höften, utan jag vill nog se till att det finns en stabil grund att stå på som är bredare än mitt eget parti och även regeringen innan vi skrider till verket i olika sammanhang.

Anf. 130 ALLAN WIDMAN (FP):

Herr talman! Jag tackar försvarsministern för svaret.

Låt mig inleda med att säga att jag inte tror att det finns något enskilt parti som ensamt bär ansvaret för det snabba kast som skedde 2009/10. Värnpliktens successiva försvinnande skedde under väldigt lång tid. Vi upphörde med repövningar på 90-talet. Vi avskaffade KB-soldaterna och PB-soldaterna. Till slut var den mest frekventa värnpliktskategorin

skyddssoldater i det svenska försvaret. Och alla förstod att det fanns en slutpunkt där plikten i någon sorts formell mening skulle överprövas.

Peter Hultqvist är ju tämligen ny, tämligen säger jag, i försvarspolitik, så han har sannerligen en begränsad del av ansvaret. Men Peter Hultqvist är nu försvarsminister och besitter därmed de bästa möjligheterna att göra förändringar i den rådande personalförsörjningen.

Det är väl så, herr talman, att det nästan inte finns några idéer som är så bra att de inte kan förstöras vid implementering. Och det är mycket, tror jag, som inte har fallit ut på det sätt som riksdag och regering föreställde sig 2009/10.

Under inflytande av stor självkritik, herr talman, menar jag ändå att ansvarskännande politiker då måste fundera över hur lösningarna ska se ut. Och jag håller med Peter Hultqvist om att det inte går att på några veckor klämma fram förslag här. Det är just därför som jag efterlyser en utredning som ska kunna ligga till grund för beslut i vår.

Om försvarsministern tänker sig att det är i försvarsbesluten man ska fatta beslut om utredning då kommer det att gå ett antal år innan vi kan göra några större justeringar av den svenska personalförsörjningen.

Så sent som för en vecka sedan tycktes försvarsministern själv inse detta när han till *Dagens eko* uttalade: Vi är beredda att utreda dessa frågor ytterligare kring hur en folklig förankring ska breddas.

Jag återkommer till detta, herr talman. Jag tror att det är en förutsättning för att vi ska kunna fatta beslut i vår att vi får en utredning också på mycket kort sikt. Med all respekt tror jag inte att underlag från Försvarsmakten enkom kan ligga till grund för det ganska omfattande ingrepp som det blir i enskilda människors liv att återinföra någon form av plikt, oavsett om det avser mönstring eller militär utbildning.

Den nya regeringen har valt att i en del viktiga frågor skjuta på besluten. Det gäller till exempel Bromma flygplats, Förbifart Stockholm och obligatorisk gymnasieskola. Jag hoppas att den lite mer defensiva position som försvarsministern i dag intar inte är ett tecken på att samma öde väntar personalförsörjningen inom det militära försvaret.

Anf. 131 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Försvarsministern sade något om att han upplevde att jag som Kristdemokraternas representant och kanske också Allan Widman hade småhånat honom när han påtalade Rysslands agerande och det hot som det är. Så är det inte, och det vet försvarsministern.

Tvärtom hjälptes vi åt, och försvarsministern ska ha heder för att vi kunde hjälpas åt så att försvarsberedningsrapporten kunde bli så bra och tydlig om hur den ryska upprustningen fortgår och händelserna i Ukraina.

Putin är inte på något sätt färdig, och vi måste fortsätta tala om detta. Då är det viktigt att vi inte bara har perspektivet om tio år. Det är viktigt med flygplan och ubåtar, men när vi ser hur läget försämras nästan månad för månad måste vi titta på vad de största problemen är. Hur stärker vi vår försvarsförmåga i närtid?

Det fattas mellan 7 000 och 8 000 soldater nu och kommer att så göra under hela den kommande försvarsplaneringsperioden. Alla i kammaren som har sett rapporten vet att detta inte är ett problem som Försvarsmakten

prognostiserar ska vara borta i närtid. Nej, det kan dröja tio år, fram mot 2024, och ska vi riksdagsledamöter ta vårt ansvar måste vi se detta.

Kartan är fantastiskt bra; den hjälper oss. Men om kartan och verkligheten skiljer sig åt måste verkligheten få råda. Då måste vi se problemet som det är.

Vi säger inte att detta skulle lösa alla problem. Det är bra att försvarsministern har öppnat för utredningar som ska titta på den norska modellen som kombinerar värnplikt och anställd personal. Men det är också en lösning på sikt. Kristdemokraternas förslag skulle stärka vår försvarsförmåga redan nästa år.

Jag står inte här som Kristdemokraternas representant och säger att detta borde försvarsministern ha levererat i går. Det säger jag absolut inte. Efter 16 år i Sveriges riksdag har jag inte sådana realistiska förväntningar – inte ens på dig, herr försvarsminister, som jag vet är inläst på ämnet. Jag förväntar mig inte det.

Men som påpekades förut här i talarstolen är det ett försvarsbeslut på gång. Det har sagts att det ska komma i mars nästa år. Det är därför jag och Allan Widman står här tidigt i mandatperioden och trycker på och talar om detta så att det kommer igång. Vi behöver ju ha ett beslutsunderlag.

Den utredning jag hänvisade till som riksdagens utredningstjänst gjorde med hjälp av Försvarsmakten är mitt bidrag alldeles gratis. Det krävs dock mer. Därför är det viktigt att titta på detta.

Jag hoppas att försvarsministern kan öppna för att ta ett sådant här beslut. Ibland måste man agera. Man kan inte alltid vänta på det perfekta beslutsunderlaget. Det finns dessutom sällan.

Anf. 132 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! I min inledning markerade jag att det pågår en utredning som kommer inom kort som Stefan Ryding-Berg bedriver. Det är en utredning som kom till stånd efter diskussioner mellan det parti jag representerar och representanter för den förra regeringen. Det handlar om att åstadkomma en mer långsiktig och hållbar personalförsörjning och att titta på en mer folklig förankring.

Utredningen kommer att presenteras inom kort. Då får vi se vilka förslag den har, i steg ett. Vi får titta på de rekommendationer utredaren ger, och sedan får vi titta på hur vi eventuellt går vidare. Det är en positionering som är viktig att klargöra i kammaren så att det budskapet går fram.

Oscarsson nämner att han via riksdagens utredningstjänst har tagit fram ett material. Det är positivt. Det är bra att han har gjort det och att vi får dessa uppgifter.

Jag har i denna debatt inte stängt några dörrar vad gäller de frågor som lyfts fram här. Jag har dock försökt markera att vi måste hitta den rätta ordningen för att titta på de olika sakerna.

När vi tittar på olika saker är det viktigt att vi har en process med en bredd så att jag vet att det finns ett stöd i parlamentet för de olika bitar som vi eventuellt kommer fram till.

Vad gäller kartan och verkligheten finns det oftast inget sätt att smita ifrån verkligheten. Försöker man det och målar in sig i skönmålningens hörn, vilket kanske några här gjorde tidigare, brister det till slut.

Prot. 2014/15:17
6 november

Svar på
interpellationer

Vi får ha förhållningssättet att vi ser våra styrkor men också vår förbättringspotential. Med det som ingång har vi ett annat förhållningssätt än den förra regeringen, och då kanske vi kan lösa problemen på ett konstruktivt sätt. Då kan vi kanske också med de konstruktiva krafter som finns i olika partier hitta lösningar som är bra.

Att öva förbanden är ett sätt att öka den militära förmågan. Det är viktigt. Vi måste stabilisera och försörja förbanden och krigsorganisationen på ett sådant sätt så att de verkligen lever upp till de målsättningar och annat som riksdagen har beslutat. I detta sammanhang ingår analysen av hur hållfast organisationen är.

Men ska man föreslå förändringar ska de relateras till om vi når upp till de mål som riksdagen har beslutat. Då ska vi utgå från om den organisation som vi har och har som inriktning kan hålla i det långa perspektivet.

Det är i detta sammanhang man får ta upp och titta på frågor om värnplikt, nya former av plikt och så vidare.

Vi måste gå till väga på ett sätt som håller i förhållande till gällande lagstiftning och de åtaganden vi där har.

Jag har inte beskyllt vare sig Widman eller Oscarsson för att ha hånat eller använt nedsättande ordalag i debatten om Ryssland. Men det fanns aktörer på andra positioner i den borgerliga miljö där ni också hörde hemma på den tiden som ägnade sig åt sådan verksamhet.

Intressant är att etablissemangen har fått väldigt mycket fel i sina analyser. Nu har vi en mer realistisk ståndpunkt som delas av allt fler när det gäller synen på Ryssland.

Anf. 133 ALLAN WIDMAN (FP):

Herr talman! Det är i grund och botten något vi ska vara väldigt ledsna över att omvärldsutvecklingen tyvärr överträffar också våra värsta farhågor.

Nu nämner försvarsministern Stefan Ryding-Bergs utredning. Det är mycket bra. Stefan Ryding-Berg har inte i sina nuvarande direktiv någonting som ens tangerar totalförsvarsplikt eller mönstringsplikt. Däremot befinner han sig nu, med en utredning som befinner sig i sitt slutskede och som granskar närliggande frågor, i ett mycket operativt skede. Vill man snabbt få fram utredningsunderlag från Försvarsdepartementet utgör Stefan Ryding-Berg vad vi brukar kalla lågt hängande frukt.

Jag tror att försvarsministern är väl medveten om att det finns ett brett stöd i Sveriges riksdag för att korrigera personalförsörjningen. Det är min bedömning, herr talman, att det stödet blir bredare för var dag.

Vi kan bara konstatera att det är någonstans runt hälften av det år 2009 beslutade försvaret som nu finns på plats. Ska man översätta det till kronologiska termer är det inte ett enveckasförsvar, herr talman. Det är möjligen ett långhelgsförsvar.

Jag har aldrig ägnat mig åt skönmålning. Jag tror att Sverige, givet omvärldsutvecklingen som nu sker, inte har något alternativ annat än att få ett försvar på plats. Då är det bråttom om grunden för detta ska kunna läggas i samband med vårens försvarsproposition.

Anf. 134 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! Tack, försvarsministern, för debatten och diskussionen! Jag tror att den är mycket viktig. Jag är glad att försvarsministern är mån

om att inte stänga dörren utan hålla den på glänt. Jag tror att det är helt nödvändigt. Jag är glad att försvarsministern delar min uppfattning om lägets allvar och att han vill ha den här realistiska, rättvisande bilden av Försvarsmakten, tillståndet och hur det ska rättas till.

Som försvarsministern själv påpekar är bristerna på vissa områden redan väl kända. Personalområdet är ett av de allra största. I dag och de närmaste åren kan vi inte öva många av de förband som ingår i insatsorganisationen, någonting som knappast är acceptabelt med hänsyn till utvecklingen i vårt närområde.

Jag anser därför att regeringen redan i närtid bör vidta åtgärder som innebär att Försvarsmakten redan nästa år kan kalla in krigsplacerad värnpliktig personal till repetitionsövningar och även avdela nödvändiga medel för att det ska vara möjligt.

Jag tror att det är helt nödvändigt om vi inte ska ha någon skönmålning, om vi ska våga tala också om våra svagheter. Vi har styrkor i vår försvarsmakt, absolut, men här har vi en uppenbar svaghet. Här fattas det tusentals soldater, nu och under en tioårsperiod. Då måste vi vidta åtgärder, för som jag sade förut: Det elementära som alla som jobbar med försvarsfrågor i Sverige och runt om i världen vet är att utan personal – utan soldater, utan sjömän – kan man inte öva, och utan övning får man ingen effekt.

Anf. 135 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Det här har varit en debatt som har berört väsentliga frågor som är synnerligen aktuella med tanke på omvärldsutvecklingen och vad som händer på Östersjön, i Ukraina och runt om oss just nu. Man kan också fundera över den underrättelseoperation som vi genomförde för några veckor sedan.

Vi lever i en värld som är betydligt annorlunda i dag än den var för exempelvis tio år sedan. Det är klart att då måste man också orka med att dra slutsatser av detta.

Det finns många saker som måste genomföras över ett brett fält. Det handlar om både materielsidan och personalförsörjningssidan. Det handlar om relationen mellan olika delar av Försvarsmakten. Det handlar om behovet av att samöva olika delar av Försvarsmakten. Vi har alltså stora utmaningar framför oss.

Det har varit bra att ta del av de synpunkter som har kommit här i dag. Jag stänger som sagt inga dörrar, och det här får finnas med i de bedömningsunderlag vi nu har framför oss och måste ta ställning till.

Jag vill bara säga att vi måste göra saker och ting under ordnade former. Vi måste göra dem på ett sådant sätt att man känner att det finns ett parlamentariskt stöd. Jag noterar Allan Widmans bedömning av substansen i ett parlamentariskt stöd för olika typer av åtgärder. Vi får återkomma och föra de här diskussionerna om hur vi ska ta oss framåt, kanske även i andra forum.

Jag vill också peka på en annan sak som är viktig inom ramen för det som försvarsberedningen har föreslagit. Det är den nya modellen för grundutbildning när det gäller personal inom Försvarsmakten. Det är mycket viktigt att den blir genomförd. Då får vi också en annan plattform för det hela.

Prot. 2014/15:17
6 november

Svar på
interpellationer

Tack så mycket för den här debatten och för de inlägg och utredningsarbeten som har gjorts! Nu går vi vidare.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2014/15:69 om regionala flygplatserns betydelse för Försvarsmakten

Anf. 136 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Hans Wallmark har frågat mig vad jag avser att göra för att garantera att regionala flygplatser av värde för Försvarsmakten inte försvinner, särskilt när det gäller Ärna i Uppsala som har en central betydelse för luftförsvaret av Stockholm.

Försvarsberedningen konstaterar i sin rapport *Försvaret av Sverige – Starkare försvar för en osäker tid* att luftförsvaret och flygstridskrafterna är prioriterade under den kommande inriktningsperioden.

Luftförsvaret ska enligt försvarsberedningen ha förmågan att kontrollera luftrummet, tillhandahålla rörlighet i form av transportflyg, helikoptrar och system för underrättelseinhämtning samt ha förmågan att genomföra attackuppgifter.

En förutsättning för dessa förmågor är ett ändamålsenligt bassystem. Försvarsberedningen menar att det inom försvarsplaneringen är viktigt att redundansen i bassystemet ses över för att flygstridskrafterna i händelse av beslut om höjd beredskap ska kunna verka effektivt. Försvarsmakten har fått i uppdrag att inkomma med ett underlag till regeringen inför arbetet med det kommande försvarspolitiska inriktningsbeslutet 2015.

Riksdagens trafikutskott konstaterade i sitt betänkande från den 17 juni 2014 att Försvarsmakten inte har tillräckligt många egna flygplatser utan måste använda sig av andra flygplatser för att fullgöra sina uppdrag. Det konstaterades att de statliga flygplatserna ligger på strategiskt viktiga områden över hela landet och därför lämpar sig väl för att uppfylla Försvarsmaktens behov.

En ändring av luftfartslagen trädde i kraft den 15 augusti 2014. Lagändringen innebär att Luftfartsverket med ensamrätt ska bedriva flygtrafikledningstjänst på flygplatser som ägs eller drivs av staten eller en juridisk person där staten har ett bestämmande inflytande. Riksdagens beslut påverkar inte de kommunala och privata flygplatsernas möjlighet att konkurransutsätta den lokala flygtrafiktjänsten.

Ärna flygplats ägs i dag av staten och förvaltas av Fortifikationsverket. Försvarsmakten ansvarar för driften av flygplatsen. Ärna är av stor betydelse för försvaret av Mälardalen och utgör en del av Försvarsmaktens grundorganisation. Regeringen avser inte att föreslå några förändringar på den punkten.

Då Hans Wallmark, som framställt interpellationen, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav talmannen att Lotta Olsson i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 137 LOTTA OLSSON (M):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka försvarsministern för svaret. Det känns tryggt att försvarsministern ser Ärna flygplats som en viktig del i det svenska försvaret och att det så klart framgår att den ska värnas.

Något som är mer bekymmersamt är att vice statsminister Åsa Romson har uttalat att hon vill ha en utredning. Hon har specifikt nämnt Ärna flygplats och Linköpings flygplats. Hon vill se över om det är platser där man kan ha citynära bostäder i stället för flyg.

Det blir väldigt problematiskt om försvarsministern har en syn på det och vice statsministern en annan syn på det.

Vad avser flygplatser är det på samma sätt som någon sade häromdagen: Man kan göra en fisksoppa av ett akvarium, men man kan inte göra ett akvarium av en fisksoppa. Har man väl tagit bort en flygplats och byggt bostäder där är den marken förbrukad, och det går inte att återställa den.

Det är en viktig trygghetsfråga i försvaret att vi verkligen värnar flygplatserna.

Bromma flygplats, som kommunen har rätt att besluta om, är på tapeuten väldigt mycket och ska läggas ned. Man har förbindelser med många av de regionala flygplatserna. Frågan är hur de regionala flygplatserna ska stå sig om det inte kommer att vara möjligt att flyga till Stockholm. Kommer de flygplatserna att finnas kvar? Det är också en stor hotbild när det gäller det svenska flygförsvaret, förutom tillväxten i hela Sverige, vilket är en annan fråga.

Jag skulle vilja att försvarsministern utvecklar det lite mer.

Anf. 138 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! Tack så mycket, försvarsministern, för svaret! Det som gjorde mig och interpellanten väldigt oroliga var att försvarsministerns kollega i regeringen gick ut med att det ska utses en så kallad särskild förhandlare som ska hjälpa kommuner att bygga bostäder på citynära flygplatser. Hon räknade glatt upp några flygplatser. Hon nämnde Bromma, Linköping, Uppsala och Jönköping.

Det var nog många som satte kaffet i vrångstrupen när de hörde om alla de här fyra. Man kan på olika grunder reagera på detta. När det gäller Bromma är det många som påvisar vad det skulle betyda negativt för näringslivet, inte minst i små kommuner, och vad det skulle kosta.

Jag har förstås en särskild relation till Uppsala, eftersom jag råkar bo där och eftersom jag under en lång tid har varit med och bevakat intresset. Det har jag inte gjort i första hand för att det råkar vara Uppsala utan för att det är den enda kvarvarande huvudstadsnära flygbasen.

Jag vet inte om försvarsministern var med i riksdagen 2008, men då var den dåvarande försvarsministern och även Försvarsmakten inne på en i mina ögon felaktig väg. Den var mycket felaktig. I syfte att spara pengar skulle man lägga ned Försvarsmaktens verksamhet på Ärna, och man skulle sälja den. Jag hade flera interpellationsdebatter. Det är för övrigt ett exempel, herr talman, på att interpellationsdebatter har en viss påverkan. Den debatten, tillsammans med andra saker, förstås, bidrog faktiskt till att vända den situationen så att man gjorde mittåt. Det blev ingen försäljning. Tvärtom, herr talman, har det nu satsats 100 miljoner på denna flygplats i Uppsala.

Jag tar mig friheten att visa upp dagens Upsala Nya Tidning. Där står det att den största militära övningen på svensk mark på flera år nu genomförs i Uppsala. Runt 2 400 personer från sju länder deltar i övningen. Man har nu gjort i ordning platsen, så att man också ska kunna använda den som en plats för JAS.

Det välkomnar jag, med tanke på den diskussion vi hade förut i interpellationsdebatten om det tuffare läget kring Sverige och med tanke på att det tar en bra stund, 22 minuter eller så, att åka från Ronneby upp till Stockholmsregionen. Är man baserad i Uppsala tar det bara några minuter. Därför är det viktigt att vi har kvar Uppsala som en flygbas.

Jag noterade i svaret att det verkar vara grönt ljus från försvarsministern när det gäller att inte röra Ärna. Men jag vill ändå ha ett klarläggande: Anser försvarsministern att detta är ett rimligt agerande av en regeringskollega, en minister, tillika vice statsminister? Låt vara att hon är från ett annat parti, men ni tillhör ändå samma regering. Är det okej att ge ett besked som är så fundamentalt emot det som fastslogs i Försvarsberedningen och som är så viktigt för Försvarsmaktens förmåga? Jag vill ha ett klarläggande på den punkten.

Anf. 139 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Det viktiga klarläggandet att göra var det som jag gjorde i min inledning. Det här andra blir mer att ge sig in i en typ av spekulativ debatt.

Jag säger så här: Regeringen avser inte att föreslå några förändringar på den punkten. Det var vad jag sade i min inledning. Med ”på den punkten” menar jag alltså Ärna flygplats för militära ändamål. Jag har nu varit klar och tydlig två gånger. Det finns ingen som helst anledning att odla någon sorts bild av att det finns någonting som kommer att leda till att regeringen kommer att lägga fram förslag i den riktningen. Ärna ska vara kvar som militär flygplats. Det är det viktiga beskedet.

Försvarsmakten har i dag fem egna flygplatser. Det är Ärna, Luleå, Såtenäs, Ronneby och Linköping–Malmen. Sedan har man tillgång till Jokkmokk, Hagshult, Vidsel och Karlsborg. Det här behöver vi ha för att kunna klara de behov som vi har inom Försvarsmakten. Utöver detta måste Försvarsmakten kunna använda sig av andra flygplatser runt om i landet.

Det var då bra att det under den förra mandatperioden var en majoritet i riksdagen som såg till att Luftfartsverket med ensamrätt ska kunna driva flygtrafikledningstjänst på flygplatser. Det ledde till att vi kunde garantera att Försvarsmakten kunde använda de här flygplatserna utifrån sina behov. Privatiseringen, som man på det sättet gjorde slut på, var ett hot mot den möjligheten.

Både Moderaterna och KD har ett ansvar för den bilden. Nu var det en annan majoritet som gjorde att vi kunde använda det här på ett bredare sätt. Jag tycker att det är viktigt att påminna om detta i den här debatten. Det finns en viss anledning till eftertanke på den punkten.

När det gäller Ärnas strategiska placering och Försvarsmaktens flygplatsers vikt tror jag inte att vi i grunden har olika uppfattningar. Då behöver vi inte heller konstruera någon debatt kring det. Är man överens så är man. Det är egentligen det som jag tycker är det viktiga beskedet i dag. Jag tror inte heller att omvärldsläget i dag gör att det över huvud taget är

möjligt – om någon nu skulle gå omkring och ha den tanken – att lägga ned någon av de militära flygplatserna. Det är så det ser ut.

Prot. 2014/15:17
6 november

Anf. 140 LOTTA OLSSON (M):

Herr talman! Jag tackar försvarsministern igen. Det känns tryggt att det är försvarsministern som håller i flygplatsfrågorna och att det inte är vice statsminister Åsa Romson – hon har sagt att man ska tillsätta en utredning för att titta på ett citynära boende på Årna flygplats. Då hoppas vi också att de andra militära flygplatserna är under försvarsministerns flagg och att vi kan säkra dem. Jag hoppas att försvarsministern också tittar noga på Bromma och Brommas framtid, för det är en viktig del av de svenska flygplatserna.

Jag vill bara framföra den åsikten.

Anf. 141 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! Tack, försvarsministern, för svaret och den tydliga markeringen om hur, bokstavligen, huvudlöst det skulle vara att ens tänka tanken att bygga bostäder på Årna!

Det var dock något som jag inte riktigt fick svar på. Det måste ändå ha känts väldigt speciellt. Jag tror att även försvarsministern satte kaffet i vrångstrupen när han hörde det här yttrandet. Det var ju inte från någon bångstyrig miljöpartist i Uppsala, utan det var från den vice statsministern.

Jag tror att det är fler än jag som tycker att det här är märkligt, men jag vill skicka med till försvarsministern att han kan ha en speciell kurs med det berörda statsrådet för att tala om varför det är så viktigt att icke komma vid den huvudstadsnära flygplatsen Årna.

Det finns en fråga till, herr talman, som jag ändå skulle vilja föra fram och som kanske hänger ihop med vice statsministerns yttrande. Det är nämligen så i Uppsala att Försvarsmakten vill att man ska möjliggöra för en privat aktör att kunna ha en civil flygplats också, i kombination och samexistens som till exempel i Luleå och några andra ställen.

Detta är ett medskick till försvarsministern att kanske ta med partikamraterna i Uppsala i den här specialundervisningen för vice statsministern, i förståelsen för vad Försvarsmakten säger och att detta är viktigt för att dela kostnaden. Vi behöver ju pengarna, som vi pratade om förut, för att göra viktiga åtgärder, för att anställa personal bland annat.

Då är det väldigt dumt att skjuta sig själv i foten och inte möjliggöra en samexistens i Uppsala på det sätt som Försvarsmakten själva önskat.

Anf. 142 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Jag driver ingen specialundervisning med någon. Det tänker jag inte ägna mig åt i fortsättningen heller. Jag bara konstaterar att de militära flygplatser vi har, dem behöver vi. Jag har inga kommentarer till det som Åsa Romson uttalade i Svenska Dagbladet när detta blev offentligt.

När det gäller den sistnämnda frågan är det så att det fattades ett beslut i Högsta förvaltningsdomstolen den 28 oktober som innebär att de villkor som gäller är att man har ett tillstånd för både befintlig militär och civil flygverksamhet samt tillkommande civil flygverksamhet i form av kommersiell flygtrafik i linjetrafik. Det är alltså ett tillstånd som existerar.

Svar på
interpellationer

När det sedan gäller den typen av debatt är det inte min fråga att ägna mig åt. Det blir bara fel. Det är transport- och infrastrukturminister Anna Johansson som har det ansvaret, och vill ni föra den diskussionen får jag hänvisa till de möjligheter som hon har att erbjuda.

Däremot tror jag att vi är överens om de militära flygplatserna, och det var väl ändamålet med dagens debatt.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2014/15:61 om villkor för valfrihet i välfärden

Anf. 143 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Jonas Jacobsson Gjörtler har frågat mig om regeringens överenskommelse med Vänsterpartiet, och därmed också mitt och regeringens kommande förslag, innehåller någon kvantifierad begränsning av avkastning eller inte.

Jonas Jacobsson Gjörtler påstår att regeringens och Vänsterpartiets överenskommelse om vinster i välfärden innebär att tusentals elever, patienter och äldre nu tvingas leva i osäkerhet kring hur skolan, vården och äldreomsorgen ska fungera framöver.

Men det som skapar osäkerhet i välfärdssektorn är en reglering som gjort det möjligt att spara på kvaliteten i syfte att åstadkomma vinst och där det inte funnits tillräckliga hinder för oseriösa aktörer att kunna verka. Den förra regeringen identifierade dessa problem och tog flera vällovliga initiativ för att motverka dem. Till dessa initiativ hör exempelvis Ägarprövningsutredningen och Friskolekommittén.

Regeringen avser att fortsätta det arbete som påbörjats, där valfrihet och mångfald i välfärdssektorn är en självklarhet och där kvaliteten i verksamheten står i centrum. Det är grundläggande att skattemedel ska användas för att utveckla välfärden. Som framgår av budgetpropositionen för 2015 behöver det skapas ett gemensamt regelverk som på förhand reglerar att aktörer som verkar i välfärden har verksamheten som främsta syfte, inte vinstintresset. Frågan om vinst i välfärden är komplex, och det behövs en rad olika åtgärder för att politiken ska bli verkningsfull. Det är en omfattande process, som måste ske i flera steg.

Regeringen aviserar därför i budgetpropositionen att frågor om vinster i välfärden ska utredas och att det ska tas fram förslag på hur regleringen av användning av offentliga medel för drift av skattefinansierad välfärd bör utformas. En utgångspunkt är att eventuella överskott ska investeras i den verksamhet där de uppstått. Privat insatt kapital och låg ränta på kapitalet ska däremot inte behöva återinvesteras.

Anf. 144 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet Ardalan Shekarabi för svaret.

Att det ska vara ordning och reda i välfärdssektorn tror jag att vi kan vara helt överens om. Min interpellation handlar dock om villkoren för valfrihet i välfärden. Ardalan Shekarabi skriver i sitt svar att mångfald och

valfrihet i välfärdssektorn är en självklarhet. Det är vackra ord, men problemet är att orden pekar i en riktning och regeringens agerande och överenskommelsen i synnerhet med Vänsterpartiet tyvärr pekar i rakt motsatt riktning.

Om det ska vara möjligt att säkerställa både hög kvalitet och bibehållen valfrihet i välfärden måste spelreglerna för den som ska verka i dessa verksamheter vara tydliga. Osäkerhet kring förutsättningarna riskerar nämligen att slå emot den långsiktighet som jag egentligen tror att både Ardalan Shekarabi och jag kan vara överens om att vi skulle vilja se på det här området.

För den som till exempel driver en skola betyder det osäkerhet. Får jag fortsätta driva den här verksamheten om ett halvår, om ett år eller två år? För den som är elev i skolan betyder det också osäkerhet. Finns min skola kvar om ett halvår, ett år eller två år? För den som driver en sådan här verksamhet betyder osäkerheten att det kanske inte är självklart att man kan göra de investeringar som man annars hade behövt och också velat göra. Investeringarna görs ju för att säkerställa god kvalitet; det gäller både på kort och lång sikt.

Därför kan den här osäkerheten som den nya regeringen nu tillsammans med Vänsterpartiet sprider omkring sig faktiskt vara ett direkt hot mot kvaliteten även på kort sikt.

Långsiktigheten förutsätter stabila spelregler, och det var ett av skälen till att alliansregeringen såg det som så viktigt att försöka skapa breda överenskommelser i de här frågorna. Det skedde bland annat i Friskolekommittén där Alliansen, S och MP var överens, och detta lyfter ju också Ardalan Shekarabi fram i sitt svar som goda exempel.

Nu har tyvärr den överenskommelsen kastats i sjön av den nya regeringen och ersatts av en parlamentariskt sett mycket smalare och till innehållet sämre överenskommelse med Vänsterpartiet. Det vill jag bara beklaga, för det finns mycket i den här överenskommelsen som är bekymmersamt – naturligtvis stora delar av innehållet, men det problem som jag vill fokusera på här och som jag lyfter fram i min interpellation är att regeringen och dess stödparti Vänsterpartiet inte ens verkar vara överens om vad överenskommelsen egentligen innebär, vilket alltså ökar osäkerheten ytterligare.

Om detta har vi kunnat läsa i medierna. Det förekommer över huvud taget väldigt många olika besked kring vad som egentligen gäller i er överenskommelse beträffande exempelvis friskolor och företag inom vård och omsorg. I Dagens Industri har vi kunnat läsa att statsrådet anser att överenskommelsen inte innebär någon siffersatt maxbegränsning av avkastningen. Men i samma tidning kan vi läsa hur Vänsterpartiets företrädare, tvärtemot statsrådets uppfattning, påstår att överenskommelsen visst innehåller en sådan begränsning.

Jag konstaterar att statsrådet faktiskt inte har svarat på mina två konkreta frågor i interpellationen, och därför vill jag upprepa dem: Innehåller regeringens överenskommelse med Vänsterpartiet, och därmed också statsrådets och regeringens kommande förslag, någon kvantifierad begränsning av avkastningen eller inte? På den frågan kan man enkelt svara ja eller nej.

Prot. 2014/15:17
6 november

*Svar på
interpellationer*

Om svaret är ja, det vill säga att det finns en sådan här begränsning i överenskommelsen, vilken nivå på avkastning är det då som ska vara tillåten?

Anf. 145 TERES LINDBERG (S):

Herr talman! Jag skulle vilja lyfta upp de här frågorna från ett annat perspektiv.

Interpellationen och ministrarnas svar handlar så klart om valfrihet. Frågan är vilken valfrihet.

Innan jag hamnade i Sveriges riksdag var jag kommunpolitiker i över åtta år. Det här handlar inte direkt om kommunens, regionens eller landstingens valfrihet eller om valfriheten för dem som bor i kommunen – de som är brukare av välfärden.

Det är framför allt i kommuner, landsting och regioner som uppgifter inom välfärden utförs. Det finns ett enormt behov av lokala anpassningar. Det är något som verkligen saknas i dag. Om inte utrymmet att ge valfrihet åt alla finns är det klart att välfärden är dömd att misslyckas.

Vi kan se att de senaste två mandatperioderna har privata företag inom välfärden gjort vinster på ungefär 30 miljarder, det vill säga 4 ½ miljard per år. Mer konkret handlar det om totalt 11 000 sjukskötersketjänster. Det här framgår av årsredovisningarna. Om vi dessutom lägger till räntesnurror och skatteparadis, en effekt av de privatiseringar vi har sett inom välfärden och de vinster som har tagits ut, kan vi knappast ens uppskatta hur stora summor det handlar om. Det är gigantiska summor.

Låt oss fokusera på de vinster som vi faktiskt kan se utifrån årsredovisningar från välfärdsföretag. Man pratar ofta om effektiviseringar och effektiviseringsvinster. Låt oss kalla det för effektiviseringsvinster. Då är det fortfarande en fråga om företagarnas marknad eftersom det är de som gör vinsterna. Det är inte så att effektiviseringarna kommer medborgarna, kommunerna, regionerna eller landstingen till del. Det är bara ägarna av företagen som får ut vinsterna. Man tar helt enkelt ingen hänsyn alls till de lokala förutsättningarna. Men om man skulle göra det inser man att det är lokalt som planeringssvårigheterna uppstår.

Vems är valfriheten? Företagens eller användarnas? I dag är den bara företagens. Vi behöver ett system som tar hänsyn till båda delarna.

Inte minst kan vi se vad som har hänt de senaste åren. JB-koncernens konkurs är ett praktiskt exempel. Dessutom visade det sig att ägarna innan konkursen gjorde stora uttag. I verkligheten hade de kanske inte ens behövt gå i konkurs. Den verkliga svartepettern var inte ägarna till företaget, utan de som stod där med svartepettern i slutändan var kommunerna. De var tvungna att fixa skolgång åt 11 000 elever.

Här är det rimligt att kommunerna faktiskt får de verktyg som behövs för att göra en seriös planering av skolverksamheten. Så är det inte i dag.

Jag skulle vilja fråga statsrådet Shekarabi om utmaningarna i fråga om valfrihet. Hur ser du på utmaningarna när det gäller vinster i välfärden och valfrihet – särskilt kopplingen till vinster i välfärden?

Anf. 146 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Det är glädjande att många lyfter fram värdet i valfriheten och fokuserar på kvalitet.

Det verkar finnas en föreställning om att höga vinster är en förutsättning för valfriheten. Men om vi ser oss om i Europa är det inte så. Det finns valfrihet och mångfald i många länder där kommersiella aktörer inte är verksamma i den offentligt finansierade välfärden. Tvärtom är hotet mot mångfalden snarare den dominerande ställning som ett fåtal kommersiella bolag har i den svenska välfärden.

Det är avslöjande att när en överenskommelse som handlar om vinster i välfärden ska debatteras föredrar vissa att låtsas som att det är valfriheten som står på spel. Regeringen står upp för valfriheten. Valfriheten är en viktig del av den svenska välfärden. Nu ska vi tala om sakfrågan – inte sprida dimridåer.

Min bild, efter många samtal med företagare inom välfärden, är att många drivs av en passion för kvalitet. De är inte rädda för skärpta kvalitetskrav. Om man är en seriös aktör har man absolut inget att oro sig för. Det är däremot oroande om ett mindre antal skattefinansierade aktörer överväger att dra sig ur på grund av nya krav på höjd kvalitet. Det visar just hur bräcklig dagens valfrihet är. En verklig valfrihet och mångfald förutsätter att det finns utövare av många olika slag. Då måste man kunna svara mot kraven på bättre verksamhet. Min uppfattning är också att det gäller för den absoluta merparten av företagen i välfärdssektorn.

När det gäller välfärdsöverenskommelsen och regleringen av överskott ska enligt välfärdsöverenskommelsen överskott som huvudregel återinvesteras i verksamheten. Privat insatt kapital och en låg ränta på detsamma behöver dock inte återinvesteras.

Vi har inte satt en siffra på vad låg ränta innebär. Det framgår av överenskommelsen. Det väsentliga är att skattepengar används till det de är avsedda för. Genom höga krav på kvalitet och att skattemedel används i verksamheten kommer inte stora vinster att byggas upp i sektorn. Det säkrar kvaliteten.

Det kommunala självstyret är en central del av vår samhällsmodell. Därför är det glädjande att riksdagsledamoten Teres Lindberg lyfter fram kommunperspektivet. Vi måste ha tillit till och respekt för de människor som är verksamma i kommunsektorn. Att delegera beslut till kommunsektorn och att flytta besluten närmare människor är inte ett hot mot välfärden utan ett sätt att utveckla välfärden. Det gäller oavsett om det handlar om nyetablering av välfärdsföretag eller vilka kvalitetskrav som ska vara möjliga att ställa. Besluten ska fattas nära människorna. Vi ska göra detta tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting. Den här regeringen kommer att stå upp för den kommunala självstyrelsen.

Anf. 147 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Herr talman! Jag får tacka Ardalan Shekarabi för svaret. Jag kan till min glädje konstatera att jag uppfattar att jag fick ett svar när statsrådet sade att det inte hade satts en siffra. Det är riktigt. Man kan se att det inte står någon siffra i själva överenskommelsen. Det stora problemet är att den som ni har slutit överenskommelsen med säger att ni visst är överens om en siffra även om den inte framgår av den skriftliga överenskommelsen. Man påstår att det finns en överenskommelse – en muntlig sådan, antar jag – men den framgår inte av papperet. Jag väljer ändå att tolka Ardalan Shekarabi positivt, det vill säga att Vänsterpartiet har missuppfattat saken – vilket är glädjande.

Det sprids tyvärr en lite tråkig bild av hur verksamheterna fungerar i välfärden. Visst har det funnits, och finns säkert fortfarande, en rad dåliga exempel. Vi är överens brett i kammaren om att vi behöver skapa bättre ordning och reda i välfärdssektorerna generellt. Det har också varit ambitionen från den tidigare alliansregeringen att försöka nå breda överenskommelser för att få verksamheten att fungera utan att riskera verksamheten för många människor som berörs.

Tyvärr pratar man ofta om dominerande aktörer, till exempel riskkapitalbolag. Intrycket blir att hela välfärdssektorn består av ett litet antal stora bolag som bara är ute efter att skära guld med täljkniv och inte att bedriva verksamhet med kvalitet alls. Det är en onyanserad bild av verkligheten.

Det finns ungefär 4 000 fristående förskolor och skolor. Det finns över 300 000 barn i verksamheterna. Då kan det vara intressant att notera att över 85 procent av aktörerna driver bara en enda skola. Det är alltså fråga om små aktörer i en majoritet av fallen.

Detsamma är det på vård- och omsorgsområdet. Drygt 125 000 personer arbetar i över 11 000 företag. Över 10 000 av dessa företag har färre än 20 anställda. Det blir ibland lite ensidigt i debatten när man talar om de stora aktörerna.

Vi är överens om att kraven behöver skärpas och att vi vill ha mer ordning och reda. De dåliga exemplen på vad som har hänt ska inte hända. Det hade varit bra om vi hade kunnat få breda överenskommelser liknande den friskoleöverenskommelse som slöts mellan allianspartierna, S och MP.

Det förekommer tyvärr lite olika besked i debatten kring huruvida denna överenskommelse gäller. Då vill jag passa på att ställa frågan till Ardalan Shekarabi: Hur ser du på detta? Gäller överenskommelsen i Friskolekommittén fortfarande?

Anf. 148 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Jag vill först säga att jag uppskattar att det verkar finnas en samsyn om att vi måste verka för att ta fram hårdare regelverk som garanterar kvaliteten. Vi kommer att fortsätta det arbete som den förra regeringen påbörjade. Det är ett arbete som går ut på att ta fram regelverk som gör det omöjligt för oseriösa aktörer att etablera sig inom välfärden med syfte att göra vinst på bekostnad av kvaliteten.

Regeringen kommer att tillsätta flera utredningar som ska fokusera på att höja kvaliteten i den offentliga välfärden. Det handlar om kvaliteten i de verksamheter som är i egen regi, men det handlar naturligtvis också om att se till att säkerställa att man håller hög kvalitet och har bra verksamhet när det är privata utförare som får ansvaret att bedriva välfärdstjänster.

Vi kommer att ha anledning att föra samtal över blockgränsen i denna kammare. Vi kommer att behöva föra samtal med forskningen. Vi kommer att behöva ha en dialog med Sveriges Kommuner och Landsting. Vi kommer att behöva bredda oss och bredda våra kunskaper om hur vi kan säkra världens bästa kvalitet i den offentliga välfärden. Det är en skyldighet vi har gentemot medborgarna.

Jag ser fram emot ett samarbete med fler partier än de tre som har ingått överenskommelsen. Jag är övertygad om att det också finns ett engagemang hos de övriga partierna som går ut på att säkra kvaliteten i den svenska skolan, inom sjukvården och inom omsorgen.

När det gäller Friskolekommittén uppskattar vi den förra regeringens insatser för att börja städa upp i välfärden. Friskolekommittén och, som jag sade tidigare, Ägarprövningsutredningen är två exempel på agerande från den förra regeringen som hade till syfte att skapa ordning och reda i välfärden. Uppgörelsen därifrån ligger fast.

Däremot har det alltid varit känt, under Friskolekommitténs arbete och efter detta arbete, genom de särskilda yttranden som Socialdemokraterna och Miljöpartiet lagt att vi i några frågor vill gå längre än vad den förra regeringen ville göra. Dessutom ser vi ett behov av att genomlysamma samma frågor som Friskolekommittén tog upp även på andra områden, alltså vårdens och omsorgens område. Därtill har nya frågor tillkommit på senare tid. Kom ihåg att företaget JB:s konkurs, som berörde tusentals elever, inträffade efter att överenskommelsen träffats i Friskolekommittén.

Det visar behovet av att ta djupare tag i frågorna. Jag är övertygad om att vi har förutsättningar, och vi har en skyldighet att se till att ta fram ett regelverk som gör att alla Sveriges elever, alla brukare inom sjukvården och alla brukare inom omsorgen kan känna sig trygga med att vi har en mycket hög kvalitet, världens högsta kvalitet, i den offentliga välfärden.

I detta arbete kommer det inte att finnas något behov av att bygga murar mellan blocken eller mellan partierna, utan vi kommer att behöva samtala med varandra. Vi kommer att behöva sätta oss ned och lära av varandra när det gäller idéer om hur vi kan säkra välfärden. Bort med de ideologiska skygglapparna! Fokus ska vara på det som de svenska medborgarna och brukarna i välfärden förtjänar, alltså kvalitet, hög kvalitet.

Anf. 149 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Herr talman! När man lyssnar på Ardan Shekarabi är det mycket i det han säger som är positivt, och det är lätt att bli – jag blir det i alla fall – glatt överraskad av en del av de besked han ger.

Statsrådet pratar om samtal över blockgränsen och att man gärna vill se breda lösningar och samarbete med fler partier i dessa frågor. Då låter det på Ardan Shekarabi som att han vill värna och vårda den överenskommelse som Friskolekommittén slöt på friskoleområdet. Vi hade också Ägarprövningsutredningen, som den förra regeringen satte i gång för att titta på dessa frågor.

Allt det där låter väldigt positivt. Problemet är bara att den överenskommelse som ni har slutit med Vänsterpartiet säger någonting annat. Det står nämligen så här: ”En utredning ... tillsätts i januari 2015 och ska lämna förslag i mars 2016. Propositioner utifrån utredningen ska läggas 2016. Partierna är också överens om att gemensamt utse utredare samt att proposition med ovan inriktning ska läggas fram av partierna gemensamt.”

Det som står i denna överenskommelse är alltså att det är regeringen, Socialdemokraterna och Miljöpartiet, tillsammans med Vänsterpartiet som ska ta fram de här förslagen och stå för dem gemensamt. Där ser åtminstone jag uppenbara problem.

Till att börja med har vi noterat att Vänsterpartiet redan gör annorlunda tolkningar av överenskommelsen än vad regeringens företrädare gör. Vi vet också att Vänsterpartiet tyvärr har en helt annan syn på valfrihet än vad vi andra partier har, och det bekymrar mig.

Anf. 150 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Överenskommelsen mellan regeringen och Vänsterpartiet utgör grunden för det fortsatta arbetet med att säkra kvaliteten i välfärden. Som vi ser i överenskommelsen finns det behov av att utreda dessa frågor. Det är komplicerade rättsliga, ekonomiska och organisatoriska frågor. De måste utredas. I det arbetet måste vi också samarbeta med kommunsektorn. Vi måste samarbeta med de forskare som är verksamma inom flera områden som rör regleringen av den offentliga sektorn. Och naturligtvis ska regeringen också föra samtal med alla partier på den andra sidan av blockgränsen som är intresserade av att förbättra välfärden i Sverige.

Vi har inget mål att bygga upp murar mellan blocken. Vi vill ha samtal. Vi vill ha erfarenhetsutbyte. Vi kommer också att föra samtal med kommunpolitiker både i det borgerliga lägret och i det rödgröna lägret. Vi ser att det verkligen finns många intressanta erfarenheter som måste inkluderas i det arbete som handlar om att säkra kvaliteten.

Denna överenskommelse är en viktig grund för det fortsatta arbetet. På flera områden är det en direkt fortsättning av vad den förra regeringen påbörjade när det gäller till exempel Ägarprövningsutredningens och Friskolekommitténs arbete. På andra områden har vi haft krav som har gått längre redan sedan tidigare.

Det kan vara så att vi kommer att göra en del olika bedömningar. Men jag tror att det finns ett engagemang, som jag sade tidigare, på båda sidor av blockgränsen som går ut på att säkra kvaliteten och se till att vi får ett regelverk som gör det omöjligt för oseriösa aktörer att gå in i den svenska välfärden för att göra vinst på bekostnad av kvalitet.

Jag vill tacka för interpellationen.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 12 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2014/15:5 Ny instansordning för inrättande av exportbutik på flygplats

2014/15:13 Svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats

Resolute Support Mission (RSM) i Afghanistan

2014/15:14 Svenskt deltagande i Europeiska unionens marina operation (Atalanta)

2014/15:15 Upphävande av kravet på vårdvalssystem i primärvården

Skrivelse

2014/15:8 Kontroll av postförsändelser

Följande interpellationer hade framställts:

den 5 november

2014/15:104 Höjda sociala avgifter för unga

av *Tina Ghasemi* (M)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2014/15:105 Civilanställda inom polisen

av *Krister Hammarbergh* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2014/15:106 Medelhavsinstitutet

av *Per Bill* (M)

till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2014/15:107 Nationella insatser för hemlösa EU-migranter

av *Mats Persson* (FP)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

§ 14 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 5 november

2014/15:33 Inhyrning av personal på F 17

av *Allan Widman* (FP)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2014/15:34 Högre kostnader för företagande

av *Cecilia Widegren* (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2014/15:35 Kompensation för den slopade nedsättningen av arbetsgivaravgifter för unga

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2014/15:36 Statligt företags försvarsberedskapshänsyn

av *Allan Widman* (FP)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2014/15:37 Konsekvenserna av höjda arbetsgivaravgifter för polisen

av *Beatrice Ask* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2014/15:38 Funktionen som framtidsminister

av *Roger Haddad* (FP)

till statsminister Stefan Löfven (S)

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen
kl 13.56,
av talmannen därefter till och med § 6 anf. 100,
av tredje vice talmannen därefter till och med § 8 anf. 119 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Eva-Lena Ekman

§ 1 Anmälan om avskrivning av proposition.....	1
§ 2 Svar på interpellationerna 2014/15:40, 42 och 75 om	
obligatoriskt gymnasium	1
Anf. 1 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S).....	1
Anf. 2 JAN BJÖRKLUND (FP).....	2
Anf. 3 ROGER HADDAD (FP).....	3
Anf. 4 IDA DROUGGE (M).....	4
Anf. 5 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S).....	4
Anf. 6 JAN BJÖRKLUND (FP).....	5
Anf. 7 ROGER HADDAD (FP).....	6
Anf. 8 IDA DROUGGE (M).....	7
Anf. 9 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S).....	8
Anf. 10 JAN BJÖRKLUND (FP).....	8
Anf. 11 ROGER HADDAD (FP).....	9
Anf. 12 IDA DROUGGE (M).....	10
Anf. 13 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S).....	10
Ajournering.....	10
Återupptagna förhandlingar	10
Ajournering.....	11
Återupptagna förhandlingar	11
§ 3 Svar på interpellation 2014/15:38 om kärnkraftens	
säkerhetskrav	11
Anf. 14 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP).....	11
Anf. 15 JÖRGEN WARBORN (M).....	12
Anf. 16 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP).....	13
Anf. 17 JÖRGEN WARBORN (M).....	14
Anf. 18 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP).....	14
Anf. 19 JÖRGEN WARBORN (M).....	15
Anf. 20 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP).....	16
§ 4 Svar på interpellation 2014/15:64 om miljöeffekter av att	
bygga på stadsnära flygplatser	16
Anf. 21 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP).....	16
Anf. 22 ÅSA COENRAADS (M).....	18
Anf. 23 EDWARD RIEDL (M).....	19
Anf. 24 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP).....	19
Anf. 25 ÅSA COENRAADS (M).....	20
Anf. 26 EDWARD RIEDL (M).....	21
Anf. 27 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP).....	22
Anf. 28 ÅSA COENRAADS (M).....	23
Anf. 29 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP).....	23
§ 5 Svar på interpellationerna 2014/15:43 och 65 om	
handelsgödselskatt	24
Anf. 30 Landsbygdsminister SVEN-ERIK BUCHT (S).....	24
Anf. 31 KRISTINA YNGWE (C).....	25
(forts. § 7).....	26
Ajournering.....	27
Återupptagna förhandlingar	27

§ 6 Frågestund	27
Anf. 32 TALMANNEN	27
<i>Försvarets kostnader för höjda arbetsgivaravgifter för unga</i>	<i>27</i>
Anf. 33 HANS WALLMARK (M)	27
Anf. 34 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	27
Anf. 35 HANS WALLMARK (M)	28
Anf. 36 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	28
<i>Kostnaden för asylsökande.....</i>	<i>28</i>
Anf. 37 MARKUS WIECHEL (SD).....	28
Anf. 38 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	29
Anf. 39 MARKUS WIECHEL (SD).....	29
Anf. 40 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	29
<i>Licensjakt på varg</i>	<i>30</i>
Anf. 41 DANIEL BÄCKSTRÖM (C).....	30
Anf. 42 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	30
Anf. 43 DANIEL BÄCKSTRÖM (C).....	30
Anf. 44 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	30
<i>Dödsolyckor på arbetsplatser.....</i>	<i>30</i>
Anf. 45 RAIMO PÄRSSINEN (S).....	30
Anf. 46 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	30
Anf. 47 RAIMO PÄRSSINEN (S).....	31
Anf. 48 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	31
<i>Förbifart Stockholm</i>	<i>31</i>
Anf. 49 TINA GHASEMI (M).....	31
Anf. 50 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	32
Anf. 51 TINA GHASEMI (M).....	32
Anf. 52 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	32
<i>Svenska storföretags skatteflykt.....</i>	<i>32</i>
Anf. 53 DANIEL SESTRAJCIC (V)	32
Anf. 54 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	33
Anf. 55 DANIEL SESTRAJCIC (V)	33
Anf. 56 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	33
<i>Sveriges försvarsförmåga.....</i>	<i>34</i>
Anf. 57 ALLAN WIDMAN (FP).....	34
Anf. 58 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	34
Anf. 59 ALLAN WIDMAN (FP).....	34
Anf. 60 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	35
<i>Ungdomsarbetslösheten</i>	<i>35</i>
Anf. 61 MARCO VENEGAS (MP).....	35
Anf. 62 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	35
Anf. 63 MARCO VENEGAS (MP).....	36
Anf. 64 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	36
<i>Sveriges försvarssamarbeten.....</i>	<i>36</i>
Anf. 65 MIKAEL OSCARSSON (KD)	36
Anf. 66 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	36
Anf. 67 MIKAEL OSCARSSON (KD)	37

Anf. 68 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	37	Prot. 2014/15:17
<i>Österleden</i>	37	6 november
Anf. 69 SOFIA FÖLSTER (M).....	37	
Anf. 70 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S).....	37	
Anf. 71 SOFIA FÖLSTER (M).....	38	
Anf. 72 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S).....	38	
<i>Återförstatligande av skolan</i>	38	
Anf. 73 STEFAN JAKOBSSON (SD)	38	
Anf. 74 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	39	
Anf. 75 STEFAN JAKOBSSON (SD)	39	
Anf. 76 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	39	
<i>Myggproblemen i Gysinge</i>	40	
Anf. 77 ÅSA LINDESTAM (S).....	40	
Anf. 78 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	40	
Anf. 79 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	40	
Anf. 80 ÅSA LINDESTAM (S).....	40	
Anf. 81 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	40	
<i>Intrång i it-baserade fastighetssystem</i>	41	
Anf. 82 KRISTER HAMMARBERGH (M)	41	
Anf. 83 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	41	
Anf. 84 KRISTER HAMMARBERGH (M)	41	
Anf. 85 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	42	
<i>Förbifart Stockholm</i>	42	
Anf. 86 KERSTIN LUNDGREN (C).....	42	
Anf. 87 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S).....	42	
Anf. 88 KERSTIN LUNDGREN (C).....	42	
Anf. 89 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S).....	43	
<i>Kultur i skolan</i>	43	
Anf. 90 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S).....	43	
Anf. 91 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	43	
Anf. 92 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S).....	44	
Anf. 93 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	44	
<i>Rätten att vistas i stationsbyggnader</i>	44	
Anf. 94 EMMA WALLRUP (V).....	44	
Anf. 95 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S).....	45	
Anf. 96 EMMA WALLRUP (V).....	45	
Anf. 97 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S).....	45	
<i>Friskoleuppgörelsen</i>	46	
Anf. 98 IDA DROUGGE (M)	46	
Anf. 99 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	46	
Anf. 100 TALMANNEN.....	46	
§ 7 (forts. från § 5) Svar på interpellationerna 2014/15:43 och		
65 om handelsgödselskatt	46	
Anf. 101 ULF BERG (M)	46	
Anf. 102 ANDERS FORSBERG (SD).....	47	
Anf. 103 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	48	
Anf. 104 JOHAN BÜSER (S)	48	
Anf. 105 HANNAH BERGSTEDT (S).....	49	
Anf. 106 Landsbygdsminister SVEN-ERIK BUCHT (S)	50	
Anf. 107 KRISTINA YNGWE (C)	51	

Anf. 108	ULF BERG (M)	52
Anf. 109	ANDERS FORSBERG (SD)	52
Anf. 110	MAGNUS OSCARSSON (KD)	53
Anf. 111	JOHAN BÜSER (S)	53
Anf. 112	HANNAH BERGSTEDT (S)	54
Anf. 113	Landsbygdsminister SVEN-ERIK BUCHT (S)	54
Anf. 114	KRISTINA YNGWE (C)	55
Anf. 115	ULF BERG (M)	56
Anf. 116	Landsbygdsminister SVEN-ERIK BUCHT (S)	56
§ 8	Svar på interpellation 2014/15:54 om licensjakt på varg	57
Anf. 117	Landsbygdsminister SVEN-ERIK BUCHT (S)	57
Anf. 118	DANIEL BÄCKSTRÖM (C)	58
Anf. 119	RUNAR FILPER (SD)	59
Anf. 120	Landsbygdsminister SVEN-ERIK BUCHT (S)	59
Anf. 121	DANIEL BÄCKSTRÖM (C)	60
Anf. 122	RUNAR FILPER (SD)	60
Anf. 123	Landsbygdsminister SVEN-ERIK BUCHT (S)	61
Anf. 124	DANIEL BÄCKSTRÖM (C)	61
Anf. 125	Landsbygdsminister SVEN-ERIK BUCHT (S)	62
§ 9	Svar på interpellationerna 2014/15:47 och 49 om allmän mönstringsplikt	62
Anf. 126	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	62
Anf. 127	ALLAN WIDMAN (FP)	63
Anf. 128	MIKAEL OSCARSSON (KD)	63
Anf. 129	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	64
Anf. 130	ALLAN WIDMAN (FP)	65
Anf. 131	MIKAEL OSCARSSON (KD)	66
Anf. 132	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	67
Anf. 133	ALLAN WIDMAN (FP)	68
Anf. 134	MIKAEL OSCARSSON (KD)	68
Anf. 135	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	69
§ 10	Svar på interpellation 2014/15:69 om regionala flygplatser betydelse för Försvarsmakten	70
Anf. 136	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	70
Anf. 137	LOTTA OLSSON (M)	71
Anf. 138	MIKAEL OSCARSSON (KD)	71
Anf. 139	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	72
Anf. 140	LOTTA OLSSON (M)	73
Anf. 141	MIKAEL OSCARSSON (KD)	73
Anf. 142	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	73
§ 11	Svar på interpellation 2014/15:61 om villkor för valfrihet i välfärden	74
Anf. 143	Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	74
Anf. 144	JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M)	74
Anf. 145	TERES LINDBERG (S)	76
Anf. 146	Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	76
Anf. 147	JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M)	77
Anf. 148	Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	78
Anf. 149	JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M)	79
Anf. 150	Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	80

§ 12 Bordläggning.....	80	Prot. 2014/15:17
§ 13 Anmälan om interpellationer.....	81	6 november
§ 14 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	81	
§ 15 Kammaren åtskildes kl. 17.28.....	82	